

תיק תכנית עבודה פרלמנטרית בתחום תעסוקה ירוקה

מאי 2021

הוכן על ידי: שיר זוהר ותהילה שרעבי

במסגרת ההתמחות בקליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב

בהנחיית ד"ר דב חנין

תוכן העניינים לתיק החקיקה

פרק 1 : מבוא	4
פרק 2 : מפת הכוחות הצפויה	8
פרק 3 : הצעות החקיקה	9
רשימה מסודרת של אפיקי החקיקה :	9
הצעות החוק באפיק חקיקה 1 – מדיניות חברתית-סביבתית של יצירת מקומות עבודה	12
חלק א': אוסף הצעות חוק פרטיות והצעות חוק ממשלתיות שלא אושרו:	12
הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – חינוך חנם לגיל הרך), התשפ"א – 2021	12
הצעת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה (תיקון – סל שעות הוראה וסיוע), התשפ"א–2021	14
הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום), התשפ"א–2021	16
חלק ב': הצעות חוק שמתבססות על הצעות חוק קיימות בתיקונים ובשינויים:	18
הצעת חוק השכלה גבוהה חנם, התשפ"א–2021	18
חלק ג': (A) הצעות חוק חדשות:	20
חוק שירות התחבורה הציבורית (מגזר חיוני), התשפ"א - 2021	20
הצעת חוק זכויות נהגי תחבורה ציבורית, התשפ"א - 2021	27
הצעת חוק עסקאות גופים ציבוריים (תיקון – שימור עובדים וזכויותיהם – תנאי לעסקה עם גוף ציבורי), התשפ"א – 2021	30
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חובת לימודי סביבה ואקלים, מגדר ומיניות, סובלנות ותקשורת לא-אלימה)	33
התשפ"א–2021	33
הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הגבלת מספר התלמידים בכיתות הגן ובתי הספר), התשפ"א – 2021	37
הצעת חוק זכויות התלמיד (תיקון – איסור הפליה בשל זהות לאומית או מעמד משפטי), התשפ"א – 2021	39
הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חינוך ממלכתי דו-לשוני), התשפ"א – 2021	41
הצעת חוק לעידוד לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי, התשפ"א – 2021	45
הצעות החוק באפיק חקיקה 2 - מעבר צודק מתעשיות מזהמות לתעשיות ירוקות	51
חלק א': אוסף הצעות חוק פרטיות והצעות חוק ממשלתיות שלא אושרו :	51
הצעת חוק הגנה על עובדים בעת אירוע אסון המוני, התשפ"א–2021	51
הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – קיצור שבוע העבודה), התשפ"א–2021	55
הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – הצהרת מחלה), התשפ"א–2021	57
הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – יתרה שלילית של ימי מחלה), התשפ"א–2021	59
הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – קרן ימי מחלה), התשפ"א–2021	61
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה לעצמאים), התשפ"א–2021	63
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי מחלה לעובד עצמאי), התשפ"א–2021	66
הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – חישוב ימי מחלה בתקופת היריון), התשפ"א–2021	69
הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – שעות היעדרות מעבודה לאישה בהריון בר-סיכון), התשפ"א–2021	71
הצעת חוק הצבת מכשירי החייאה במקומות ציבוריים (תיקון – בדיקות תקינות שנתיות ותיעוד), התשפ"א–2021	72
הצעת חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי (תיקון – הגנה מפני עיקול של כספי סיוע), התשפ"א–2021	74

77	חלק ב': הצעות חוק שמתבססות על הצעות חוק קיימות בתיקונים ובשינויים:
77	הצעת חוק לקביעת יום ראשון כיום מנוחה במקום יום שישי, התשפ"א-2021
79	הצעת חוק חוזה העבודה (הסדרי עבודה מרחוק), התשפ"א-2021
82	חלק ג': (A) הצעות חוק חדשות:
82	הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הכשרות ירוקות), התשפ"א-2021
86	הצעת חוק זכויות הסטודנט (תיקון – התאמות לבעלי מוגבלויות), התשפ"א-2021
88	הצעת חוק הבטחת פיצויי פיטורים בתעשיות כתומות בשל מעבר צודק (לתעשייה ירוקה), התשפ"א-2021
92	חלק ג': (B) הצעות חוק חדשות שנסמכות על הצעות קיימות:
92	הצעת חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה) (תיקון – הגברת השקיפות בעניין כניסה לתעשייה כתומה והפרשות לפנסיה), התשפ"א-2021
95	הצעת חוק השוואת תנאי שכר לקבוצות שאסור להפלותן (תיקוני חקיקה), התשפ"א-2021
99	הצעת חוק הפנסיה (מועד תחילת הביטוח הפנסיוני), התשפ"א-2021
102	הצעת חוק לפיקוח על הפרשות לפנסיה, התשפ"א-2021
105	הצעת חוק פטור ממס לגמלאים על תשלומי פנסיה (תיקוני חקיקה), התשפ"א-2021
108	פרק 4 : נספחים
108	סיכום פגישה מס' 1:
111	סיכום פגישה מס' 2:
113	סיכום פגישה מס' 3:
114	סיכום פגישה מס' 4:

כללי : מנהיגים ומנהיגות ברחבי העולם מציגים את תוכניות החילוץ הירוקות בתור הכלי הבלעדי דרכו נוכל לשמור על עתיד כדור הארץ, ולהבטיח צמיחה כלכלית וצדק חברתי. תוכניות אלה קוראות להחליף את המודל הכלכלי המבוסס על תעשיות מזהמות במודל חדש של צמיחה כלכלית ובמרכזו תעסוקה הוגנת, ולנקוט בצעדים מדיניים שיעודדו את יצירתן של עשרות ומאות אלפי משרות בשנה ויקדמו מעבר צודק לעידן ירוק.

נקודת המוצא של תיק החקיקה בנושא התעסוקה הירוקה היא שמדינת ישראל יכולה וצריכה להוות חלק משמעותי ביצירת הפתרון למשבר האקלים העולמי. הנחה נוספת הנמצאת ביסודו של תיק זה היא כי במציאות הישראלית יהא ניתן ליישם בפועל את הצעות החוק בתיק באמצעות תחושה בקרב מקבלי ההחלטות כי החקיקה אכן מסוגלת לגרוף תמיכה ציבורית משמעותית. לפיכך, הצעות החוק מכונות לקידום שינויים שיש להן פעולה כפולה: מצד אחד, הם מציעים התמודדות אמיתית עם משבר האקלים (באמצעות הפחתת פליטות גזי חממה והגדלת יכולת הספיגה שלהם), ומצד שני הם יכולים לתרום לשיפור מרקם החיים הישראלי במתן מענה לבעיות חברתיות-כלכליות קיימות. על בסיס תפיסה זו, נוכחנו לדעת כי משבר הקורונה האחרון הציב אתגרים חברתיים וכלכליים שהפתרון להם מהווה גם הזדמנות אמיתית לקדם שינוי כיוון במדיניות תעסוקה ירוקה. נוכח זאת מיקדנו מאמצים הן בעבודה עם גורמים באקדמיה והן בפעילות למול ארגוני עובדים (ר' להלן פרק נספחים). מכאן, העבודה צוות התעסוקה הירוקה כללה שני אפיקי חקיקה (ר' להלן פרק הצעות החקיקה): הראשון, בהובלת המתמחה תהילה שרעבי, הינו יצירת מקומות עבודה. השני, בהובלת המתמחה שיר זוהר, הינו מעבר צודק מתעשיות מזהמות לתעשיות ירוקות.

תיק החקיקה נסמך על שלושה עקרונות מרכזיים השזורים בכל תחומי העיסוק של תכנית שינוי הכיוון במתכונתה העדכנית: תעסוקה ירוקה וחברתית שמטרתה להתגבר על אבדן מקומות העבודה עקב משבר האקלים ומשבר נגיף הקורונה; מעבר צודק לכלכלה מקיימת שמטרתו לבסס מדיניות בטחון חברתי וסביבתי; סולידריות חברתית שמטרתה לבסס קהילות חזקות שיהיו רשת תמיכה לאזרחים שניזוקו מהמשברים האחרונים.

אפיקי החקיקה בתיק :

1. אפיק חקיקה 1 – מדיניות חברתית-סביבתית של יצירת מקומות עבודה

1.1. **הסבר :** אפיק חקיקה זה מתמקד בעיצוב מדיניות חברתית אשר עתידה ליצור אלפי משרות ירוקות-חברתיות במגזר התחבורה הציבורית, במגזר החינוך הציבורי, ובמגזר האנרגיה הירוקה, ובמקביל לאפשר לציבור שלם של אימהות לילדים רכים להיות שותפות בשוק העבודה.

1.1.1. תחבורה ציבורית :

1.1.1.1. **הסדרת מעמדם ותנאי התעסוקה של נהגים בתחבורה הציבורית :** שיפור של ממש

במערך התחבורה הציבורית, הנדרש על מנת לצמצם את השימוש המזיק ברכב הפרטי, אינו אפשרי ללא הסדרת תנאי העבודה בענף. ענף התחבורה הציבורית סובל כיום מתנאי עבודה קשים וממחסור חמור בנהגים. הצעות החוק בתחום זה נועדו להבטיח תנאי העסקה הולמים ויציבות תעסוקתית לנהגי ולנהגות התחבורה הציבורית, בין אם

באמצעות הקמת מועצה לתחבורה ציבורית, או באמצעות הסדרת תנאי עבודה בענף בחקיקה ראשית.

1.1.2. חינוך ציבורי :

1.1.2.1. הרחבת שירותי חינוך חינוכי :

1.1.2.2. חינוך הגיל הרך : סגירת מערכות החינוך במהלך השנה האחרונה ויציאתן של אימהות ממעגל העבודה המחשה עד כמה פגיע מעמדן של נשים בשוק העבודה ועד כמה האינטרס של אימהות עובדות לא נכלל בסדר העדיפויות של ממשלת ישראל. הבטחת חינוך חינוכי לגיל הרך תקדם אמירה הפוכה, תאפשר לאימהות להיות שותפות שוות בשוק העבודה ובנוסף תוביל ליצירה של אלפי משרות במגזר החינוך הציבורי.

1.1.2.3. יום לימודים ארוך : על מנת להבטיח כי כל גני הילדים ובתי הספר היסודיים ייהנו מיום לימודים ארוך בן 41 שעות שבועיות, ולחזק את מעמדן של אימהות והורים עובדים בשוק העבודה, אנו מציעות לדאוג ליישומן המלא של חוק יום חינוך ארוך, אשר נדחה שוב ושוב בחוקי ההסדרים השונים.

1.1.2.4. זכות להשכלה גבוהה : כיום כשליש בלבד מבני ובנות הנוער בישראל מסיימים את לימודיהם הגבוהים, מרביתם משובים מבוססים. הבטחת זכות להשכלה גבוהה חיונית תוביל לצמצום אי השוויון החברתי בישראל ובנוסף עתידה ליצור עשרות אלפי משרות חדשות במגזר ההשכלה הגבוהה והמכנינות הקדם-אקדמיות, במרכז ובפרפריה.

1.1.2.5. איכות החינוך הציבורי :

1.1.2.5.1. הקטנת כיתות הלימוד : צפיפות בכיתות הלימוד פוגעת באיכות החינוך, ומובילה לשחיקה בקרב צוותי ההוראה, לחוויות של תסכול ולתופעות של אלימות. הגבלת מספר התלמידים בכיתה בכל רמות החינוך תסייע לצמצום פערים בחינוך ולטיפול באלימות, ותאפשר למידה משמעותית.

1.1.2.5.2. מעבר מסגרגציה לשילוב : על רקע ריבוי המתחים ופשעי שנאה על רקע לאומי, בערים המעורבות, ואף על רקע מעמד משפטי, בשכונות בהן גרים מהגרים, אנו מציעות (1) להרחיב את האיסור על אפליית תלמידים, כך שיכלול איסור מפורש על אפליה על רקע זהות לאומית או מעמד משפטי ויחייב גם את מוסדות המדינה; (2) לעודד מסלולי למידה משותפים, באמצעות יצירת זרם חינוך ממלכתי דו-לשוני; ו- (3) לעגן את זכות התלמיד לתשתיות פיזיות ודיגיטליות מינימאליות. אימוץ מדיניות של שילוב וסטנדרטים של שוויון יסייעו להפחתת הניכור הקיים בין אוכלוסיות בישראל ויבטיחו הזדמנות שווה לחינוך איכותי.

1.1.2.5.3. מעבר ממצוינות למודעות : על רקע תופעות קשות של אלימות, תקיפות והטרדות מיניות במוסדות מערכת החינוך, ואל מול משבר האקלים, אשר מחייב להטמיע שינוי מידי ביחס שלנו לסביבה, אנו מציעות להנהיג בבתי הספר תוכניות השלמה לפיתוח מודעות סביבתית ומגדרית ולחינוך לסובלנות – מודעות שתתרום לצמצום שיעור האלימות, הפגיעות המיניות ומימדי זיהום הסביבה.

1.1.3. מגזר האנרגיה הירוקה וביטחון אקלימי :

1.1.3.1. הקמת קרן ממשלתית למימון מסלולי לימוד והכשרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי : על מנת להבטיח התמודדות מושכלת עם משבר האקלים אנו מציעות להטיל חובה על המדינה להקצות משאבים וליצור מנגנונים, לרבות הקמת קרן ממשלתית

ייעודית, לטובת הכשרת עובדים, בעלי מקצוע ומומחים בתחומים הרלוונטיים לביטחון אקלימי, משמע, לצמצום ולאיפוס פליטות הפחמן הדו-חמצני.

2. אפיק חקיקה 2 - מעבר צודק מתעשיות מזהמות לתעשיות ירוקות

2.1. הסבר: במציאות של משבר, המעבר המוצע לכלכלה ירוקה ההרחבה המשמעותית של השירותים החברתיים ושל רשתות הרווחה הנדרשות - מייצרים תעסוקה הוגנת. חלק זה עוסק ביישום אופנים הוגנים למסגרת הרחבה שמייצר אפיק החקיקה הראשון בתיק - לקידום עסקים ותעשיות, תעסוקה בעידן הירוק, שירותים פיננסיים ונגישות בעידן הירוק. אפיק חקיקה זה מושתת ברובו על שני מהלכים אסטרטגיים: הקמת מערכים סולידריים התומכים בגמישות תעסוקתית, שמתאפשרת עם בואה של הטכנולוגיה; והבחנה בין משלחי יד הנמנים עם תעשייה ירוקה לבין אלו הנמנים עם תעשייה מזהמת. תעשייה מזהמת הינה תעשייה שעתידה להיכחד לאור השלכותיה ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית. לפיכך, תעשייה מזהמת זוכה להיקרא תעשייה "כתומה". זאת, על מנת לגרוף את אהדת העובדים לתהליכי השינוי ולמנוע מבעוד מועד התנגדות מאסיבית של מעסיקים שונים. המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" ומטרתו הינה לייצר כלים שיסייעו בהתמודדות עם התהליך ההדרגתי של הכחדת התעשיות המזהמות, ובמקביל לבסס מנגנוני הסתגלות והבראה שיאפשרו את המעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק.

2.1.1 קידום עסקים ותעשיות:

2.1.1.1. מיזם לאומי ללמידה והכשרות מקצועיות ירוקות: על מנת לתמרץ השתתפות גדולה יותר בהכשרות ירוקות, חלק זה בתיק החקיקה מבקש לאפשר לשוק העבודה להבריא את עצמו באמצעות הכשרת עובדים וסטודנטים, לרבות סטודנטים בעלי מוגבלויות, במסגרת תהליך של הכחדת תעשיות מזהמות ומעבר צודק לעבר ענפי תעשייה ירוקים וסביבתיים.

2.1.2 תעסוקה בעידן הירוק- זכויות עובדים ותנאי העסקה:

2.1.2.1. הגמשת הגדרת שבוע העבודה: שבוע העבודה בישראל נחשב לבין הארוכים בעולם ועל כן מוצע לקצר אותו ולהתאים את יום המנוחה השבועי לסטנדרט העולמי.

2.1.2.2. עידוד תעסוקה מרחוק: תעסוקה מרחוק הינה נושא אשר מעולם לא הוסדר בצורה חוקית במדינת ישראל והפך רלוונטי מתמיד נוכח משבר הקורונה. בהקשר זה, חיונית במיוחד ההתמודדות עם עוני דיגיטלי ועם פערים טכנולוגיים העלולים להעמיק עוד יותר את אי השוויון החברתי והכלכלי בישראל. על כן, מוצע להסיר את חסמי המעקבים הטכנולוגיים אחר העובדים שעבודתם מתאפשרת במסגרת חלופית לכותלי המשרד. כדי לתמוך במהלך זה, מוצע להעמיק במקביל את האמון ההדדי בין העובדים והמעסיקים במנגנונים הסכמיים חלופיים.

2.1.2.3. התאמות תעסוקתיות מיוחדות: הצעות החוק מתמקדות בהתאמות לאוכלוסיות מסוימות כגון הורים, עובדי קבלן ועובדים שאינם שכירים. כמו כן מוצע לערוך התאמות בתחום עבודת נשים ולבצע השוואה של תנאי שכר לקבוצות שאסור להפלותן.

2.1.3 פיננסים בעידן הירוק:

2.1.3.1. שוק ההון והביטוח: מעבר לכלכלה מקיימת מחייב שינוי במדיניות הנוהגת כלפי עובדים, פורשים ומפוטרים בסוגיות של השקעות ציבוריות כגון: הקמת מנגנונים

לאומיים של מערך אבטלה לעצמאים, הענקת פיצויים למפוטרי תעשיות כתומות וקרן ימי מחלה סולידרית; הפחתת מיסים על קרנות פנסיה לעובדי תעשיות ירוקות; החלת חובת הפרשה לפנסיה מיום העבודה הראשון בתעשיות ירוקות. על מנת שהמעבר לכלכלה של בטחון סביבתי וחברתי יהיה בעצמו צודק, הצעות החוק בתיק הנ"ל מקימות מערכות של הסבה מקצועית ורשתות בטחון חברתיות עבור כל מי שעלול להיפגע מהשינוי. עקרון המעבר הצודק בא לידי ביטוי ביצירת מקומות עבודה טובים, סביבתיים וחברתיים המכוונים ליצירת משרות והזדמנויות עבודה חדשות.

2.1.4. נגישות בעידן הירוק:

2.1.4.1. בטיחות ובריאות: כמעטפת תמיכה במעבר הצודק, חלק זה בתיק החקיקה מקדם הגנה על עובדים בעת אירוע אסון המוני והצבה ובדיקה של מכשירי החייאה במקומות ציבוריים, כחלק מעידוד התעסוקה במרחבים ציבוריים.

2.1.4.2. שקיפות: על מנת לתמוך במעבר הצודק, הצעות החוק בחלק זה מתמקדות בהגברת השקיפות בעניין כניסה לתעשייה כתומה והפרשות לפנסיה, כמו גם בפיקוח על ההפרשות הנ"ל.

מהלכי החקיקה החברתיים ברובם צפויים לקבל תמיכה ברמה העקרונית על ידי קשת רחבה של חברי וחברות כנסת. הצעות חוק שעוסקות בחיזוק מעמד העובדים בענף התחבורה הציבורית, בעובדים מוחלשים שאינם מאוגדים, בעובדים במגזר הציבורי, ובזכויות עובדים בהקשרים מגוונים, כמו גם הצעות החוק מתחום החינוך צפויות לזכות לתמיכתן של מפלגות השמאל – לרבות הרשימה המשותפת, מרץ והעבודה; לתמיכת מפלגת ש"ס בעלת האג'נדה החברתית, ולתמיכת חברי כנסת נוספים אשר מזוהים עם קידום זכויות עובדים וועדי עובדים וביניהם אתי עטייה וחיים כץ ממפלגת הליכוד, ומיכל וולדיגר ממפלגת הציונות הדתית. הצעות אלה יוכלו להיות מובלות על ידי מגוון של חברי כנסת כדוגמת מרב מיכאלי, אמילי מואטי, ניצן הורוביץ, ואחרים; ולזכות לתמיכתם של משרדי ממשלה רבים שצפויים לקבל תקציבים וסמכויות נוספים בעקבות הצעות החוק. משרדים אלה כוללים את משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, משרד החינוך, משרד ההשכלה הגבוהה והמשלימה, המשרד להגנת הסביבה, המשרד לשוויון חברתי, ואף את המשרד לפיתוח הפריפריה, הנגב והגליל.

מהלכי חקיקה ומדיניות חדשניים בעלי מיקוד גבוהה יותר ב**פתרון משבר האקלים** ובאיפוס פליטות הפחמן הדו-חמצני – כגון הקמת הקרן הממשלתית למימון לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות בתחומים חיוניים לביטחון אקלימי, השקת המיזם לאומי ללמידה והכשרות מקצועיות ירוקות וסלילת המעבר מתעשיות מזהמות לירוקות אגב מיתוגן כ"תעשיות כתומות" (ר' הסבר בעמ' 6 לעיל) – יכולים להיתקל בקושי אף מול חברי כנסת "חברתיים". יחד עם זאת, הנחת הצעות אלה תוכל לקדם את השיח שכבר מתקיים בין אנשי המקצוע בתחום האנרגיה אל מול בעלי תקפידים במשרדים הממשלתיים ולהוות תשתית טובה לגיוס משרדים ממשלתיים כמו המשרד להגנת הסביבה, משרד ההשכלה הגבוהה והמשלימה ומשרד המדע והטכנולוגיה, לקידום הצעות החוק. הנטייה של משרד האנרגיה לדבוק באג'נדה של הפקת חשמל מגזר עלולה להוות מכשול אך אין אנו פוסלות פניה מקבילה גם לעומדים בראשו. להצעות החקיקה מתחום זה צפויים להתנגד באופן נחרץ משרד הכלכלה והתעשייה ובעלי התעשיות המזהמות עצמן אשר צפויים להפעיל לובי נרחב חזק. לוביסטים עלולים להשתמש בעובדים על מנת להציג את המעבר המוצע כפוגע בעובדים, ובמקביל, גם ועדי העובדים עלולים להביע התנגדות למהלכים שנועדו לא רק לייצר אלא לגרוע משרות, מאותו מגזר שוק שאנו מבקשות לשים סוף לפעילותו המזהמת.

היות שלא מעט הצעות חקיקה, הן **במישור החברתי**, והן **במישור האקלימי**, דורשות השקעה רבה של משאבים, אנו צופות כי גם במידה ותקום ממשלה המורכבת ממפלגות "גוש השינוי", הצעות רבות עלולות להיתקל בהתנגדות משרד האוצר. פניה למשרד האוצר ולמשרדי הממשלה השונים טרם הנחת הצעות החוק, באמצעות ח"כים מובילים, תוכל לסייע לגייס את תמיכתם של הגורמים הרלוונטיים אף במשרדי האוצר והכלכלה והתעשייה ולקדם שיתוף פעולה פרלמנטרי.

פרק 3 : הצעות החקיקה

רשימה מסודרת של אפיקי החקיקה :

להלן רשימת הצעות החוק (ר' מעמוד 12 את הצעות החוק עצמן) :

1. אפיק חקיקה 1 – מדיניות חברתית-סביבתית של יצירת מקומות עבודה

1.1. חלק א': אוסף הצעות חוק פרטיות והצעות חוק ממשלתיות שלא אושרו :

1.1.1. חינוך ציבורי :

(1) הצעת חוק חינוך חובה (תיקון – חינוך חינוך לגיל הרך), התשפ"א – 2021.

(2) הצעת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה (תיקון – תחולת החוק), התשפ"א – 2021.

1.1.2. תחבורה ציבורית :

(1) הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום), התשפ"א – 2021.

1.2. חלק ב': הצעות חוק שמתבססות על הצעות חוק קיימות בתיקונים ובשינויים :

1.2.1. חינוך ציבורי :

(1) הצעת חוק השכלה גבוהה חינוך, התשפ"א – 2021.

1.3. חלק ג': הצעות חוק חדשות :

1.3.1. תחבורה ציבורית :

(1) הצעת חוק שירותי התחבורה הציבורית (מגזר חיוני), התשפ"א – 2021.

(2) הצעת חוק זכויות נהגי תחבורה ציבורית, התשפ"א – 2021.

(3) הצעת חוק עסקאות גופים ציבוריים (תיקון – שימור עובדים וזכויותיהם – תנאי לעסקה עם גוף ציבורי), התשפ"א – 2021.

1.3.2. חינוך ציבורי :

(1) הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חובת לימודי סביבה ואקלים, מגדר ומיניות, סובלנות ותקשורת לא-אלימה), התשפ"א – 2021.

(2) הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הגבלת מספר התלמידים בכיתות הגן ובתי הספר), התשפ"א – 2021.

(3) הצעת חוק זכויות התלמיד (תיקון – איסור הפליה בשל זהות לאומית או מעמד משפטי), התשפ"א – 2021.

(4) הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חינוך ממלכתי דו-לשוני), התשפ"א – 2021.

1.3.3. אנרגיה ירוקה וביטחון אקלימי :

(4) הצעת חוק לעידוד לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי, התשפ"א – 2021.

2. אפיק חקיקה 2 - מעבר צודק מתעשיות מזהמות לתעשיות ירוקות

2.1. חלק א': אוסף הצעות חוק פרטיות והצעות חוק ממשלתיות שלא אושרו:

2.1.1. זכויות עובדים:

- (2) הצעת חוק הגנה על עובדים בעת אירוע אסון המוני, התשע"ה-2015.
- (3) הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – קיצור שבוע העבודה), התשפ"א-2021.
- (4) הצעת חוק דמי מחלה (תיקון - הצהרת מחלה), התש"ף-2020.
- (5) הצעת חוק דמי מחלה (תיקון - יתרה שלילית של ימי מחלה), התש"ף-2020.
- (6) הצעת חוק דמי מחלה (תיקון - קרן ימי מחלה), התש"ף-2020.
- (7) הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה לעצמאים), התש"ף-2020.
- (8) הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון - דמי מחלה לעובד עצמאי), התש"ף-2020.
- (9) הצעת חוק עבודת נשים (תיקון - חישוב ימי מחלה בתקופת היריון), התש"ף-2020.
- (10) הצעת חוק עבודת נשים (תיקון - שעות היעדרות מעבודה לאישה בהריון בר-סיכון), התש"ף-2020.

2.1.2. בטיחות במקומות עבודה ותעסוקה:

- (1) הצעת חוק הצבת מכשירי החיאה במקומות ציבוריים (תיקון – בדיקות תקינות שנתיות ותיעודן), התש"ף-2020.

2.1.3. זכויות מפורטרים \ נפגעי שכר:

- (1) הצעת חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי (תיקון - הגנה מפני עיקול של כספי סיוע), התש"ף-2020.

2.2. חלק ב': הצעות חוק שמתבססות על הצעות חוק קיימות בתיקונים ובשינויים:

2.2.1. זכויות עובדים:

- (1) הצעת חוק לקביעת יום ראשון כיום מנוחה במקום יום שישי, התשפ"א-2021.
- (2) הצעת חוק חוזה העבודה (הסדרי עבודה מרחוק), התשפ"א-2021.

2.3. חלק ג':

(A) הצעות חוק חדשות:

2.3.1. יצירת משרות וזכויות עובדים:

- (1) הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הכשרות ירוקות), התשפ"א-2021.

2.3.2. יצירת משרות וחינוך:

- (1) הצעת חוק זכויות הסטודנט (תיקון- התאמות לבעלי מוגבלויות), התשפ"א-2021.

2.3.3. זכויות מפורטרים:

- (1) הצעת חוק פיצויי פיטורים מוגברים לעובדי תעשיות כתומות בשל מעבר צודק, התשפ"א-2021.

(B) הצעות חוק חדשות שנסמכות על הצעות קיימות:

2.3.4. זכויות עובדים:

- (1) הצעת חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה) (תיקון – הגברת השקיפות בעניין כניסה לתעשייה כתומה והפרשות לפנסיה), התשפ"א – 2021.
- (2) הצעת חוק השוואת תנאי שכר לקבוצות שאסור להפלותן (תיקוני חקיקה), התשפ"א – 2021.

2.3.5. זכויות פורשים :

- 1) הצעת חוק הפנסיה (מועד תחילת הביטוח הפנסיוני), התשפ"א – 2021.
- 2) הצעת חוק לפיקוח על הפרשות לפנסיה, התשפ"א – 2021.
- 3) הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (פטור ממס לגמלאים על תשלומי פנסיה),
התשפ"א – 2021.

הצעות החוק באפיק חקיקה 1 – מדיניות חברתית-סביבתית של יצירת מקומות עבודה

חלק א': אוסף הצעות חוק פרטיות והצעות חוק ממשלתיות שלא אושרו:

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – חינוך חינוך לגיל הרך), התשפ"א – 2021

- תיקון סעיף 1
1. בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1 –
- (1) אחרי ההגדרה "רשות חינוך מקומית" יבוא:
- "פעוט" – אדם שבראשית שנת הלימודים היה באחד הגילים משלושה חודשים עד שלוש שנים;";
- (2) בהגדרה "הורים", במקום "של ילד או של נער" יבוא "של פעוט, של ילד או של נער", במקום "של הילד או של הנער" יבוא "של הפעוט, של הילד או של הנער", ובמקום "שהילד או הנער" יבוא "שהפעוט, הילד או הנער";
- (3) בהגדרה "מוסד חינוך", אחרי "ללימוד שיטתי" יבוא "לפעוטות".
- תיקון סעיף 6
2. בסעיף 6(א)(1) לחוק העיקרי, לפני "מי שחל עליו" יבוא "פעוט או".
- תיקון סעיף 7
3. בסעיף 7 לחוק העיקרי, בכל מקום, אחרי "לילדים ולנערים" יבוא "או חינוך חינוך לפעוטות".
- תיקון סעיף 7א
4. בסעיף 7א לחוק העיקרי –
- (1) בכל מקום, במקום "ילד או נער" יבוא "פעוט, ילד או נער";
- (2) בכל מקום, במקום "הילד או הנער" יבוא "הפעוט, הילד או הנער";
- (3) במקום "ילדים או נערים" יבוא "פעוטות, ילדים או נערים".
- תחילה
5. תחילתו של חוק זה בתחילת שנת הלימודים התשפ"ב

ד ב ר י ה ס ב ר

הזכות לחינוך היא זכות יסוד בסיסית ואחריות המדינה על מימושה באמצעות קיום לימוד חובה וחינם עוגנה בחקיקה, ואף הורחבה במהלך השנים.

גם לחינוך בגיל הרך נודעת השפעה מכרעת על התפתחות האדם. החינוך לו זוכים פעוטות (מגילאי לידה עד גיל שלוש) משמעותי ביותר להתפתחותם הפיזית, הקוגניטיבית והנפשית. ללא טיפול נאות וסביבה תומכת ומאתגרת, התפתחות הפעוט עלולה להיפגע. למרבה הצער, פעוטות רבים אינם זוכים לחינוך וטיפול ראויים, והמדינה אינה מספקת מענה מתאים.

מעונות לפעוטות עולים הון עתק בישראל, החל מ-2,300 שקלים חדשים לחודש במעונות שמפוקחים על ידי משרד הכלכלה והתעשייה ועד 4,000 שקלים חדשים לחודש במעונות יום פרטיים. יש להדגיש כי מספר

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 287.

המקומות בגנים המפוקחים מוגבל, לכן בפני ההורים עומדת ברירה קשה: לרשום את ילדיהם למעון פרטי ולקרוס תחת הנטל הכלכלי או לחילופין לוותר על רישום הפעוט למעון ובכך למנוע ממנו את זכות היסוד והסביבה התומכת לה הוא זקוק.

המצב הקיים מגדיל פערים חברתיים-כלכליים ויוצר אי שוויון בהזדמנויות לפעוטות כבר בתחילת חייהם ובשלב משמעותי בהתפתחותם. על המדינה מוטלת החובה לאפשר שוויון הזדמנויות בחינוך, שוויון אשר ניתן לקדם רק על ידי מתן חינוך חינם נאות לפעוטות. יודגש שהצעת החוק אינה מחילה חובת לימוד על הפעוטות, אלא מחייבת את המדינה לספק לימוד חינם לפעוטות שהוריהם מעוניינים בכך.

העלות הכספית של החוק המוצע אומנם רבה, אך חלק ניכר מעלות זאת יכולה להיחסך על ידי כניסת הורים שכיום נאלצים להישאר בבית עם ילדיהם, למעגל העבודה. כיוון שמדובר באוכלוסייה שהיא נשית ברובה, השתלבותן של נשים אלו במעגל העבודה תגדיל את השוויון המגדרי ותעצים את מעמד האישה. הכניסה למעגל העבודה תשפר את מצבן הכלכלי של המשפחות, ובכך תוריד את תלותן בקצבאות הביטוח הלאומי, וכן תתרום להגדלת התוצר הלאומי ולגידול בגביית המסים.

על כן, מוצע לקבוע כי חוק לימוד חובה יחול גם על פעוטות מגיל שלושה חודשים, באופן שיחייב את המדינה להעניק חינוך חינם לפעוטות שהוריהם מעוניינים בכך.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת אורלי פרומן (פ/1461/23); עברה בקריאה טרומית ללא מתנגדים, מוזגה עם הצעות חוק דומות שהונחו על ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ (פ/340/23) וחברת הכנסת מירב מיכאלי (פ/505/23) והועבדה לדיון בועדת החינוך, התרבות והספורט אך הליכי חקיקתה נעצרו בהכנה לקריאה ראשונה בעקבות התפזרות הכנסת) על ידי חבר הכנסת מיקי לוי (פ/561/23) ועל ידי חברת הכנסת ע'דיר כמאל מריח (פ/1175/23).

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מירב מיכאלי וקבוצת חברי הכנסת (פ/289/24); על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ (פ/340/23); עברה בקריאה טרומית ללא מתנגדים ומוזגה עם הצעת החוק שהונחה על ידי אורלי פרומן (פ/1461/23) ועל ידי מירב מיכאלי (פ/505/23); עברה בקריאה טרומית ללא מתנגדים ומוזגה עם הצעת החוק שהונחה על ידי אורלי פרומן (פ/1461/23), על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ וקבוצת חברי הכנסת (פ/680/19), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/506/20), על ידי חברת הכנסת מירב מיכאלי (פ/507/20); הוסרה מסדר היום ביום י"ד בתמוז התשע"ח (27 ביוני 2018); (פ/5581/20), על ידי חבר הכנסת יוסי יונה וקבוצת חברי הכנסת (פ/1617/20); הוסרה מסדר היום ביום י"ד בתמוז התשע"ח (27 ביוני 2018), על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/3386/20); הוסרה מסדר היום ביום י"ד בתמוז התשע"ח (27 ביוני 2018) ועל ידי חבר הכנסת דב חנין וקבוצת חברי הכנסת (פ/3585/20); הוסרה מסדר היום ביום י"ד בתמוז התשע"ח (27 ביוני 2018); (פ/5616/20), על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת אבי ניסנקורן (פ/274/21), על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/277/21), על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/294/21) ועל ידי חברת הכנסת מיכל רוזין (פ/299/21), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חברת הכנסת אורלי פרומן וקבוצת חברי כנסת (פ/42/22), על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/421/22), על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/613/22), על ידי חברת הכנסת אורלי אבקסיס לוי וקבוצת חברי הכנסת (פ/781/22) ועל ידי חברת הכנסת מירב מיכאלי (פ/1364/22) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת ניצן הורוביץ (פ/340/23), על ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס (פ/504/23) ועל ידי חברת הכנסת מירב מיכאלי (פ/505/23).

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה (תיקון – סל שעות הוראה וסיוע), התשפ"א-2021

- תיקון סעיף 1 1. בחוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997² (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, ההגדרה "התכנית" – תימחק.
- תיקון סעיף 3 2. בסעיף 3 לחוק העיקרי –
- (1) סעיף קטן (ב) – בטל;
- (2) בסעיף קטן (ג) –
- (א) במקום "סעיפים קטנים (ב) ו-(ב1)" יבוא "סעיף קטן (ב)";
- (ב) הסיפה החל במילים "ובמוסדות חינוך" – תימחק;
- (3) בסעיף קטן (ד), הסיפה החל במילים "ובמוסדות חינוך" – תימחק.

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנת 1997 התקבל בכנסת חוק יום חינוך ארוך ולימודי העשרה, התשנ"ז-1997 (להלן – חוק יום חינוך ארוך). מטרתו המוצהרת של החוק הן "לתת הזדמנות שווה בחינוך לכל ילד בישראל כדי להביאו למיצוי מרבי של כישורונותיו" ו"להרחיב ולהעמיק את הידע וההשכלה של התלמיד, להוסיף חינוך לערכים ופעילות חברתית, הכל במסגרת מטרות החינוך הממלכתי כאמור בסעיף 2 לחוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953". החוק קובע כי במוסדות החינוך יונהג יום חינוך ארוך, אשר מוגדר כך: ארבעה ימים בשבוע – שמונה שעות לימוד לפחות; באחד מימי אמצע השבוע – חמש שעות לימוד לכל היותר; וביום שישי בשבוע – ארבע שעות לימוד לכל היותר. החוק קובע כי שר החינוך רשאי לשנות את חלוקת שעות הלימוד בין הימים בשבוע, ובתנאי שסך השעות השבועיות לא יפחת מ-41 שעות.

בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, נוסף לחוק סעיף הקובע שבמוסדות חינוך שבהם פועלת תכנית "אופק חדש" מספר שעות הלימוד בשבוע לא יפחת מ-37 שעות. היות שתכנית "אופק חדש" פועלת היום בכל בתי הספר היסודיים, משמעות התיקון היא שגם במוסדות שבהם חל יום חינוך ארוך, יום הלימודים בימים הארוכים הוא בן 7 שעות בלבד ומסתיים בין השעות 14:15 ל-14:45. כך יוצא שגם בבתי ספר שבהם חל יום חינוך ארוך, ילדים להורים עובדים עדיין משתמשים בשירותי צהרונים.

סעיף 4 לחוק יום חינוך ארוך קובע כי החוק יוחל בהדרגה ותינתן עדיפות ליישובים, לשכונות, למוסדות חינוך ולשכבות גיל אשר לדעת שר החינוך זקוקים לסיוע נוסף בחינוך וזאת בתנאי שהחלת החוק תושלם עד שנת הלימודים התשפ"ג (שנת הלימודים 2022/23). מועד סיום ההחלה של החוק נדחה שוב ושוב בחוקי ההסדרים השונים, והדחיה לשנת הלימודים התש"ף הייתה הדחיה השביעית במספר.

² ס"ח התשנ"ז, עמ' 204.

לפי נתוני משרד החינוך, בשנת הלימודים התשע"ה (2015/16), חל חוק יום חינוך ארוך על כ-290 אלף תלמידים: כ-250 אלף בבתי הספר היסודיים, וכ-40 אלף בגני הילדים. מספר זה מהווה כ-20% מכלל התלמידים בבתי הספר ובגנים. מספר מוסדות החינוך שהחוק חל עליהם הוא 2,170 : 1,485 גני ילדים ו-714 בתי ספר.

בכל הגילאים ובכל רמות החינוך קיים פער אדיר בין שעות הפעילות של מסגרות החינוך שמממנת המדינה ובין שעות העבודה במשק. בגנים הציבוריים ובבתי הספר יום הלימודים הרשמי מסתיים בשעות הצהריים. לאור חלקיות המענה שמספקת מערכת החינוך וריבוי שעות העבודה, נאלצים ההורים להסתמך על מסגרות פרטיות לסגירת הפער, ובפרט על צהרונים. בשל העובדה כי מסגרות אלה זוכות לפיקוח חלקי או שאינן זוכות לפיקוח כלל, הן נבדלות זו מזו בטיב המבנים, בהכשרת הצוות, ביחס בין מספר הילדים ובין מספר אנשי הצוות, בגודל הקבוצות, בתוכן הפדגוגי ולמעשה בכל פרמטר אפשרי.

מצב זה גורם בהכרח להעמקת הפערים החברתיים בחברה הישראלית, כך שילדים מבתים אמידים יותר זוכים לחינוך איכותי יותר בגילאים הצעירים. בשל ההשפעה האדירה של איכות החינוך בגיל זה על מיומנויות חיים ולמידה בעתיד, מצב עניינים זה הוא בעל השלכות דרמטיות על שוויון ההזדמנויות העומדות בפני ילדים הבאים מרקע שונה ועל סיכויי המוביליות החברתית של ילדים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך.

מחקרים בינלאומיים מראים כי יישום יום לימודים ארוך משפיע לחיוב על תעסוקת נשים. מחקר שבדק את השפעת יום חינוך ארוך במקומות שבהם הוא פועל בארץ, מצא קשר בין הגדלת שעות העבודה השבועיות ובין יישום יום חינוך ארוך, בקרב אימהות חד הוריות. כמו כן, במקומות שבהם יושם החוק, נמצאה השפעה חיובית על שיעור הגידול בהכנסתן של אימהות.

לאור השפעותיו החיוביות של יום לימודים ארוך, לרבות תרומתו הברורה לצמצום הפערים החברתיים ולהקלה בנטל שבו נושאים ההורים, הצעה זו נועדה לשים קץ לדחיות החוזרות ונשנות של יישומו המלא של חוק יום חינוך ארוך, ולהחילו באופן מלא החל משנת הלימודים הבאה. כמו כן, הצעת החוק נועדה לבטל את התיקון לחוק יום חינוך ארוך משנת 2009, שקיצר את מספר שעות הלימודים בבתי ספר יסודיים שבהם מופעלת תכנית אופק חדש. בכך, הצעת החוק קובעת כי כל גני הילדים ובתי הספר היסודיים במערכת החינוך הממלכתית ייהנו מיום לימודים ארוך בן 41 שעות שבועיות לפחות.

הצעת החוק נכתבה בסיוע שדולת הנשים בישראל.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/1268/24) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/581/23).

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/5006/20)

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום), התשפ"א-2021

הוספת סעיף 71ח. 1. בפקודת התעבורה³ (להלן – הפקודה), אחרי סעיף 71ז יבוא:

”מתן שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום (א) בעל רישיון להפעלת קו שירות, רשות תמרוק מקומית, בעל רישיון למיתקן תחבורתי או מי שמפעיל מיתקן תחבורתי, לא יגבו תשלום בעד מתן שירותי תחבורה ציבורית.

(ב) השר, בהתייעצות עם ארגונים העוסקים בקידום ובהנגשה של תחבורה ציבורית, עם בעלי רישיון להפעלת קו שירות ועם נציגי רשויות מקומיות, ובאישור ועדת הכלכלה, רשאי לקבוע הוראות בדבר מקרים חריגים שבהם ייגבה תשלום בעד שירות תחבורה ציבורית.

(ג) השר רשאי לקבוע הוראות לביצוע סעיף זה, לרבות הוראות הקובעות תקופת ניסיון קצובה של הפעלת תחבורה ציבורית ללא תשלום או קביעת אזור שבו תיבחן האפשרות לספק שירותי תחבורה ציבורית ללא תשלום (בסעיף זה – אזור ניסיון); קבע השר תקופת ניסיון או אזור ניסיון, ידווח לוועדת הכלכלה, אחת לחצי שנה, על הפעילות בתקופת הניסיון או באזור הניסיון ויצגי את המסקנות בתום התקופה.

(ד) השר יבחן מעת לעת את הצורך בעדכון ההוראות לפי סעיף זה בהתאם לשינויים בצורכי הנוסעים.”

דבר ה ס ב ר

לעידוד השימוש בתחבורה הציבורית יתרונות רבים לחברה, לסביבה ולכלכלה. תחבורה ציבורית מפחיתה את זיהום האוויר היות והיא מצמצמת את השימוש ברכב פרטי, שהוא הגורם הממונע המזהם ביותר שקיים. התחבורה הציבורית גם מצמצמת את הנזק שנגרם כתוצאה מתאונות דרכים. דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת קובע כי כ-9% מכלל ההרוגים נהרגו בתאונות שהיו מעורבים בהן אוטובוסים. כמו כן, הנזק הכלכלי שמוערך לתאונות הדרכים בישראל הוא כ-15 מיליארד שקלים חדשים בשנה. הגדלת השימוש בתחבורה ציבורית גם יכולה להוות פתרון לגודש בכבישים, אשר גורם להפסדים של מיליארדי שקלים חדשים בשנה למשק הישראלי, בשל אובדן שעות עבודה, צריכת דלק וזיהום אוויר.

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

נוסף על כך, לתחבורה הציבורית יתרונות חברתיים היות והיא מאפשרת לאוכלוסיות אשר אינן מחזיקות ברכב פרטי לממש את הזכות לנגישות ותנועה ובהם קשישים, סטודנטים ומעוטי יכולת. מומחים בתחום התחבורה מצביעים על כך שתחבורה ציבורית בחינם, תביא לעלייה חדה במספר משתמשי התחבורה הציבורית, תעלים את עומסי התנועה ותחזיר את ההשקעה למשק. לפי הערכות, הפיכת שירותי התחבורה הציבורית לשירותים ללא תשלום תצמצם את פערי השימוש בין אמצעי התחבורה ליחס של כ-35% עד 65% לטובת כלי הרכב הפרטיים. לצד ההשקעה הממשלתית, מומחים צופים תרומה לתוצר המקומי שיכולה להגיע לעשרות מיליוני שקלים חדשים בשנה.

דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת מצא כי מתן שירות תחבורה ציבורית בחינם יעלה את מספר הנוסעים על חשבון מספר הרכבים הפרטיים בכביש. כמו כן, הדוח מצא כי הדבר יכול להביא לחסכון בהוצאות המדינה על הטיפול בזיהום אוויר, על בריאות הציבור, על הפיתוח של תשתיות לרכבים פרטיים וכאמור, הפחתת העומס על הכבישים.

תחבורה ציבורית חינמית תאפשר למשתמשי התחבורה הציבורית עלייה קלה, מהירה ופשוטה היות והיא תבטל את העיסוק בכרטיסים, תשחרר את הנהג מעול העיסוק בכסף ותחסוך בעלויות מערכות התשלום הפקחים.

בעולם ישנן מספר דוגמאות לערים אשר מפעילות שירות תחבורה ציבורית בחינם. כך למשל, בעיר טאלין שבאסטוניה הפעלת התחבורה הציבורית בחינם העלתה את מספר המשתמשים בשירות. כך גם בעיר גאופינג בסין ובמחוז אובן שבצרפת.

כמו כן, שירות המוצע בחינם מושך אליו אזרחים רבים משכבות אוכלוסייה שונות. אין ספק כי הפעלת השירות בחינם ידרוש השקעה ממשלתית לצורך סבסוד מלא של התחבורה הציבורית בישראל, אולם לאור הנזקים הכלכליים שיוצר השימוש ברכב הפרטי ובהם זיהום, פקקים ותאונות דרכים, ניכר כי הפעלת תחבורה ציבורית חינמית דווקא תביא לחיסכון בהוצאות הממשלתיות. על כן, לאור היתרונות הרבים של המעבר לשימוש התחבורה הציבורית, על אף ההשקעה הממשלתית הנדרשת, לצעד יהיה תרומה ענקית לכלכלה ולחברה הישראלית.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת תמר זנדברג וקבוצת חברי הכנסת (4816/20/פ).

חלק ב': הצעות חוק שמתבססות על הצעות חוק קיימות בתיקונים ובשינויים:

הכנסת העשרים וארבע

*בכחול: סעיפים שהוספו להצעת חוק השכלה גבוהה חינוך האחרונה שהוגשה ע"י יוסף גיאברין

(2265/23/פ)

הצעת חוק השכלה גבוהה חינוך, התשפ"א–2021

הגדרות	1.	בחוק זה –
		"חוק המועצה להשכלה גבוהה" – חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח–1958 ⁴ ;
		"מוסד להשכלה גבוהה" – כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, מכללה אקדמית כהגדרתה בסעיף 1 לחוק המועצה להשכלה גבוהה וכן מכללה או מוסד על תיכוני אחר שיקבע השר;
		"תוכנית לימודים" – מסלול לימודים במוסד להשכלה גבוהה המזכה בקבלת תעודה;
		"תעודה" – תואר אקדמי, תעודת גמר על תיכונית, תעודת הוראה וכל תעודה אחרת שיקבע השר.
		"השר" – שר ההשכלה הגבוהה והמשלימה;
זכאות להשכלה גבוהה חינוך	2.	(א) תושב ישראל זכאי למימון תוכנית לימודים אחת בשיעור שלא יעלה על גובה שכר הלימוד של תוכנית הלימודים במוסדות שהמדינה משתתפת בתקציביהם או בשיעור שלא יעלה על גובה שכר הלימוד של תוכנית הלימודים במוסד להשכלה גבוהה לפי בחירתו, הנמוך מבניהם.
		(ב) על אף האמור בסעיף 2(א), תלמיד שאינו תושב ישראל אך הינו בוגר מערכת החינוך בישראל, יהיה זכאי להשכלה גבוהה חינוך ע"פ חוק זה, ובלבד שסיים 12 שנות לימוד במערכת החינוך הממלכתית.
זכאות ללימודי מכינה קדם-אקדמית	3.	(א) תושב ישראל, או תלמיד כאמור בסעיף 2(ב), אשר הישגיו הלימודיים במסגרת לימודי התיכון אינם מאפשרים קבלה לאחד ממוסדות המדינה שהמדינה משתתפת בתקציביהם, יהיה זכאי בנוסף למימון שנת מכינה קדם-אקדמית.
		(ב) השר יקבע לכל מוסד להשכלה גבוהה מוכר תכנית ליצירתם ו/או הרחבתם של מסלולי המכינות הקדם-אקדמאיות שיונהגו בו.
		(ג) השר יגיש לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת את תכניות הרחבת לימודי המכינות הקדם-אקדמאיות, וידווח על הנהגתן במוסדות החינוך בסיום כל שנת לימודים.

⁴ ס"ח התשי"ח, עמ' 191.

3. תקופת הזכאות להשכלה גבוהה חינם, כאמור בסעיף 2, לא תפחת ממשך תכנית לימודים אחת כנהוג במוסד להשכלה גבוהה שבו לומד התושב לגבי מסלול הלימודים שבו הוא לומד (להלן – משך מסלול הלימודים), ולא תעלה על משך שני מסלולי לימודים.
4. תקציב שנתי למימון תוכניות לימודים, כאמור בסעיפים 2 ו-3, ייקבע בתחום פעולה נפרד בסעיף תקציב המשרד להשכלה הגבוהה והמשלימה בחוק התקציב השנתי; לעניין זה, "תחום פעולה" ו"סעיף תקציב" – כהגדרתם בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.⁵
5. השר ושר האוצר ממונים על ביצוע חוק זה, והם רשאים להתקין תקנות בנוגע לביצועו.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק זו היא להבטיח זכות להשכלה גבוהה נגישה לכל תלמיד ותלמידה בישראל, ולתרום לצמצום אי-השוויון החברתי-כלכלי בישראל.

הצעת החוק באה על רקע מציאות לא שוויונית בה כשליש בלבד מבני ובנות הנוער בישראל זוכים ללמוד ולסיים בהצלחה את לימודיהם במערכת ההשכלה הגבוהה, מרביתם מישובים מבוססים. בימים אלו של יציאה ממשבר הקורונה, לאחר שנה הפסקות לימודים ומעבר ללימודים מרחוק באוניברסיטאות ובמכללות, אנו עדים לתופעה גוברת של נשירת סטודנטים מלימודיהם.⁶ תופעה גוברת זו, כמו גם תופעת אי השוויון המתמשך בהשכלה הגבוהה, הינן בעלות חשיבות לאומית ועל מדינת ישראל לייצר מנגנונים שיבטיחו את הזכות להשכלה גבוהה, כפי שמחייבת האמנה הבינלאומית לזכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות.

הצעת החוק עתידה ליצור עשרות אלפי משרות חדשות במגזר ההשכלה הגבוהה והמכינות הקדם-אקדמיות, במרכז ובפריפריה, ולתרום משמעותית ליציאה מהמשבר הנוכחי. יישומה יחייב השקעה ציבורית בבניין תשתית יציבה ואיכותית של אקדמיה – אשקדמיה אשר תוכל להכיל לשורותיה מגוון של סטודנטים, ולתרום הן לפרט המבקש לרכוש השכלה והן לחברה כולה.

הצעת חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת יוסף ג'אברין וקבוצת חברי הכנסת (2265/23/פ); על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי חברת הכנסת מרינה סולודקין (164/פ); על שולחן הכנסת החמש-עשרה על ידי חבר הכנסת עבד אלמאלכ דהאמשה וקבוצת חברי הכנסת (1669/פ) על ידי חבר הכנסת יולי אדלשטיין (1607/פ) על ידי חבר הכנסת מאיר שטרית (1555/פ) ועל ידי חברי הכנסת גנדי ריגר ומרינה סלודוקין (2696/פ); על שולחן הכנסת הארבע-עשרה על ידי חברי הכנסת שלמה בן-עמי ויהודה לנקרי (1294/פ)

⁵ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

⁶ ע"פ [כתבה](#) שפורסמה לאחרונה בעיתון הארץ, [וכתבה נוספת](#), שפורסמה בעיתון דה מרקר, מחקר שנערכו בחברה הערבית בשלהי שנת 2020 מצאו כי בין חמישית ועד שליש מהסטודנטים הערבים בישראל לא בטוחים שימשיכו בלימודיהם.

חלק ג': (A) הצעות חוק חדשות:

הכנסת העשרים וארבע

*בירוק: סעיפים/נוסחים מתוך הצעת חוק שכר ותנאי עבודה לנהגי תחבורה ציבורית (פ/24/544)

חוק שירות התחבורה הציבורית (מגזר חיוני), התשפ"א - 2021

1.	הגדרות	בחוק זה –
"נהג תחבורה ציבורית" – נהג אוטובוס ציבורי כהגדרתו בפקודת התעבורה ⁷ , שמועסק על ידי חברת אוטובוסים המפעילה קווי שירות מטעם משרד התחבורה או מכוח חוק;
"השר" – שר התחבורה.
2.	מטרה	מטרתו של חוק זה להבטיח תנאי העסקה הולמים ויציבות תעסוקתית לנהגי ולנהגות התחבורה הציבורית, לחזק את ענף התחבורה הציבורית באופן שיתרום לצמצום מימדי זיהום האוויר ופליטות הפחמן הדו חמצני הנגרם משימוש ברכב הפרטי; זאת באמצעות, בין השאר, הסדרת הביקורת והפיקוח על מפעילי התחבורה הציבורית, הקמת מועצת תחבורה ציבורית, וקביעת תנאי של שימור זכויות עובדים לשם התקשרות בחוזה של מפעילי שירותי תחבורה ציבורית עם המדינה.
3.	ביקורת מבקר המדינה	מפעיל תחבורה ציבורית היא גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(6) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח-1958 [נוסח משולב].
4.	חובת ניהול רשומות	לצורך הפיקוח והבקרה לפי חוק זה רשאי שר התחבורה לקבוע בתקנות סוגי רשומות שחובה על מפעיל תחבורה ציבורית לקיים ולנהל.
5.	פיקוח ובקרה – זכויות נהגי התחבורה הציבורית	(א) משרד התחבורה יפקח על פעילותם של מפעילי התחבורה הציבורית לפי חוק זה ויבקר את איכות שירותיהן; דרכי הפיקוח והבקרה יקבעו בתקנות.

(ב) שר התחבורה ושר העבודה יקבעו בתקנות הוראות בדבר חובת הדיווח של מפעילי התחבורה הציבורית למשרד התחבורה ומועדו, ואת תקופת הדיווח בכל הנוגע לעניינים אלה: |
- (1) נתוני שכר ושעות עבודה;
- (2) נתונים סטטיסטיים של ותק וניסיון הנהגים בכל אחד מהאשכולות;
- (3) נתונים אודות מספרם, מצבם, ומיקומם של חדרי המנוחה וההתרעננות;

⁷ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

(4) נתונים אודות חשיפה של נהגים לאירועי אלימות, ונתונים אודות אמצעים שננקטו על מנת להתמודד עם מקרים אלה, לרבות התקנת מחיצות, הצבת מצלמות, והצבת מאבטחים בקווי לילה

(א) מוקמת בזה מועצת התחבורה הציבורית (בחוק זה – מועצת התחבורה הציבורית), שתפעל במסגרת משרד התחבורה.

6. הקמת מועצת התחבורה הציבורית

(ב) שר התחבורה יהיה יושב ראש מועצת התחבורה הציבורית; השר רשאי למנות את המנהל לממלא מקום דרך כלל, או למנות חבר מועצה לממלא מקום לענין מסוים.

(ג) תקופת כהונתה של מועצת התחבורה הציבורית תהיה ארבע שנים.

(ד) מועצת התחבורה הציבורית תתכנס לפחות אחת לשלושה חודשים.

(ה) מועצת התחבורה הציבורית תקבע את סדרי עבודתה ככל שלא נקבעו בתקנות.

(ו) מועצת התחבורה הציבורית רשאית להיעזר במומחים שלא מבין חבריה.

(א) מספר חברי מועצת התחבורה הציבורית ובכלל זה יושב הראש יהיה 17, והרכבה כמפורט להלן:

7. הרכב מועצת התחבורה הציבורית

(1) שר התחבורה ושני חברים שימנה שר התחבורה מקרב עובדי משרד התחבורה;

(2) שני חברים מקרב עובדי המשרד לאיכות הסביבה, שימנה השר לאיכות הסביבה;

(3) שני חברים מקרב עובדי משרד האנרגיה, שימנה שר האנרגיה;

(4) שני חברים מקרב עובדי משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, שימנה שר העבודה והרווחה;

(5) חבר אחד שימנה שר האוצר מקרב עובדי משרד האוצר;

(6) חבר אחד שימנה שר המשפטים מקרב עובדי משרד המשפטים;

(7) נציג ארגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים בענף התחבורה;

(8) נציג של ארגון מעבידים שהוא צד להסכם קיבוצי החל על המספר הגדול ביותר של עובדים בענף התחבורה;

(9) נציג אחד של דיקני בתי הספר ללימודי סביבה המוכרים בישראל;

(10) שני נציגי ציבור בעלי זיקה לתחום התחבורה הציבורית, שימנה שר התחבורה;

(11) נציג אחד של מרכז השלטון המקומי;

(12) נציג אחד של ארגון המועצות האזוריות;

(ב) בהרכב כלל חברי המועצה יינתן ביטוי הולם, בנסיבות העניין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה, ובכלל זה לקבוצות האוכלוסייה המנויות בסעיף 15א(א) לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, ובלבד ששיעור הנשים מקרב חברי המועצה יהיה 50%.

(ג) הודעה על מינוי המועצה, על הרכבה ועל כל שינוי בהרכבה תפורסם ברשומות.

פקיעת כהונה כחבר 8. חבר מועצת התחבורה הציבורית יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתה של המועצה באחת מאלה:
מועצת התחבורה הציבורית

(1) התפטר במסירת כתב התפטרות ליושב ראש מועצת התחבורה הציבורית;

(2) אם נתמנה בהיותו עובד משינה – פרש או הושעה מן השירות;

(3) אם נתמנה בהיותו עובד, חבר או ממלא תפקיד בגוף מסויים – סיים עבודתו או חדל להיות חבר או חדל למלא אותו תפקיד באותו גוף.

העברה מכהונה 9. מי שמינה או שבחר חבר למועצת התחבורה הציבורית רשאי להעבירו מכהונתו לפני תום תקופת כהונתה של מועצת התחבורה הציבורית באחת מאלה:

(1) נבצר ממנו, דרך קבע, למלא את תפקידו; או שהוא נעדר בלא סיבה מוצדקת משלוש ישיבות רצופות של המועצה או ביותר משלוש מישיבותיה במשך שנה אחת; היעדרות בשל שירות מילואים או בשל תקופת לידה והורות לא תובא במניין ההיעדרויות לעניין סעיף קטן זה.

(2) הוא הורשע בפסק דין סופי בעבירה פלילית או בעבירת משמעת, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כחבר המועצה, או שמתנהלת נגדו חקירה בשל חשד לביצוע עבירה כאמור.

תפקידי המועצה 10. תפקידי מועצת התחבורה הציבורית יהיו אלה:

(1) לייעץ לשר התחבורה לעניין חוק זה בנושאים הבאים:

(א) שינויים בפריסת שירותי התחבורה הציבורית בהתחשב בין היתר, בטכנולוגיות חדשות של אנרגיה ירוקה ועלויותיהן;

(ב) קידום השוויונות באיכות שירותי התחבורה הציבורית, זמינותם ונגישותם בהתאם להוראות החוק;

(ג) העלאת ניקוד מעמד הנהג במסגרת מכרזי התחבורה הציבורית;

(ד) הסדרת תנאי העבודה של נהגי התחבורה הציבורית, לרבות הבטחת תנאים סוציאליים, הכרה בותק, וביטחון תעסוקתי

(ה) קידום הסכם קיבוצי אחיד לכל ענף התחבורה הציבורית;

(ו) העלאת השכר השעתי של נהגי התחבורה הציבורית לרמת השכר הממוצע במשק, וקביעת חובה של הפרשות סוציאליות

(ז) צמצום העבודה בשעות נוספות בענף וקביעת רף שעות נוספות מותרות ;

(ח) הסדרת התקנתם של מתקנים קבועים בהם יוכלו נהגים להתפנות ולהתרענן בכבוד ;

(ט) הבטחת שלומם וביטחונם של נהגי התחבורה הציבורית באמצעות התקנת מחיצות, התקנת מצלמות אבטחה, התקנת לחצני מצוקה, הצבת מאבטחים בקווי הלילה, ואמצעים נוספים במידת הנדרש.

(י) קביעת אמצעי אכיפה יעילים להבטחת התחייבותם של מפעילים לעמוד בתנאי המכרז שנועדו להבטיח זכויות עובדים בענף, לרבות זחילת שכר ריאלית, העלאת שכר בהתאם למדד המחירים לצרכן, וזכויות נוספות לפי חוק זה ;

(יא) קביעת תקציבים ייעודיים להכשרות מקצועיות של נהגים ונהגות ולהבטחת הליך הכשרה מקצועי, נגיש, ויעיל ;

(יב) כל נושא אחר שיקבע שר התחבורה, או ששליש מחברי מועצת התחבורה הציבורית יבקשו לדון בו ;

(2) לקיים מעקב אחר ביצוע חוק זה ולערוך מחקרים, סקרים וחוות דעת מקצועיות באמצעות מכון שיקבע השר ;

(3) לפרסם מידע עדכני ושוטף לנהגי התחבורה הציבורית בדבר זכויותיהם לפי החוק, ותנאי השכר והעבודה של נהגי התחבורה הציבורית בכל אשכול גיאוגרפי ותחת כל מפעיל ;

11. המלצות הועדה (א) המועצה תכין מידי שנה דוח שנתי המסכם את פעילותה ואת החלטותיה ומסקנותיה בשנה החולפת ; בין השאר יכלול הדוח התייחסות לביקוש לנהגים בענף התחבורה הציבורית ולנתוני אבטלה במשק, לזכויות עובדים בענף התחבורה הציבורית מכוח הסכמים קיבוציים החלים בענף, לצרכי התחבורה הציבורית ופריסתה הארצית, לשוויוניות ונגישות התחבורה ציבורית, לצריכת שירותי תחבורה ציבורית לעומת שימוש ברכב הפרטי ולניתור זיהום האוויר מתחבורה ציבורית.

(ב) השר יקיים דיון לאחר הגשת המלצות המועצה ויתחשב בהמלצותיה בהחלטותיו, לרבות החלטותיו בעניין שכר ותנאי עבודה של נהגי תחבורה ציבורית בהתקשרויות של משרד התחבורה.

12. השר ממונה על ביצועו של חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

13. תיקון פקודת התעבורה⁸ (להלן – הפקודה), אחרי סעיף 71 יבוא :

⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

”שימור נהגי
תחבורה ציבורית
וזכויותיהם

ח71.

(א) החל מיום כ"ז בטבת התשפ"ב (31 בדצמבר 2021) בעל רישיון להפעלת קו שירות, בעל רישיון למיתקן תחבורתי או מי שמפעיל מיתקן תחבורתי, יבטיח במעמד ההתקשרות עם המדינה בחוזה, באמצעות תצהיר בכתב, את כל אלה:

(1) קבלה לעבודה של נהגים אשר הועסקו בענף התחבורה הציבורית 12 חודשים ומעלה, במסגרת מכרז קודם (להלן – עובדי מכרז קודם).

(2) שימור זכויותיהם הסוציאליות ותנאי העסקתם של עובדי מכרז קודם, ובכלל זה: שימור תנאי השכר והכרה בשנות הותק.

(3) אם היה בנמצא ולחלופין קם ארגון עובדים יציג במהלך חצי השנה הראשונה של העסקתם במסגרת המכרז - קיום משא ומתן עם נציגי ארגון העובדים וחתימה על הסכם קיבוצי, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הסכמים קיבוציים, תש"ז – 1957, בתוך שנה ממועד התקשרות הספק עם המדינה, כהגדרתו בסעיף 2ב(א) לחוק עסקאות גופים ציבוריים, תשל"ו-1976; אם קם ארגון עובדים יציג לאחר חצי השנה הראשונה של עבודתם כאמור – קיום משא ומתן וחתימה על הסכם קיבוצי בתוך שנה ממועד הקמת ארגון העובדים היציג.

(ב) שר התחבורה רשאי לקבוע את נוסח התצהיר כאמור בסעיף קטן (א), וכן הוראות בדבר תנאי עבודה ושכר נוספים שלהם יהיו זכאים נהגים אשר הועסקו במסגרת מכרזים קודמים.

(ג) המפקח על התעבורה ימסור למועצת התחבורה הציבורית, אחת לשנה, דין וחשבון על יישום שימור זכויותיהם של נהגים במגזר התחבורה הציבורית לפי חוק זה.

(ד) בתובענה של דורש עבודה או של עובד בשל הפרת הוראות סעיף 2ב2, תהא חובת ההוכחה על המעסיק כי פעל שלא בניגוד להוראות סעיף 2ב2-

(1) לענין קבלה לעבודה – אם דורש העבודה הוכיח כי עבד באותו הענף 12 חודשים ומעלה

(2) לענין הכרה בותק ושימור רמת השכר – אם לדורש העבודה הוכחות אודות שנות הותק ותנאי השכר.

14. תיקון חוק להגברת האכיפה של דיני העבודה, התשע"ב–2011, בתוספת הראשונה, אחרי האכיפה של דיני העבודה פרט (3) יבוא :

“(4) נהיגה בתחבורה הציבורית.”

15. תיקון חוק חובת המכרזים, התשנ"ב–1992⁹, אחרי סעיף 5 יבוא :
המכרזים, התשנ"ב – 1992

(ד) לגבי עסקאות של תחבורה ציבורית, לענין סעיפים 3 ו-4, במקום שר האוצר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יבוא שר התחבורה והשר להגנת הסביבה, בהתייעצות עם שר האוצר ועם המועצה לתחבורה ציבורית ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו נועדה להבטיח תנאי העסקה הולמים ויציבות תעסוקתית לנהגי ולנהגות התחבורה הציבורית, ולחזק את מעמדם באופן שיאפשר לתחבורה הציבורית בישראל להיות אלטרנטיבה של ממש לשימוש ברכב הפרטי.

לשימוש הנרחב ברכב הפרטי מחירים גבוהים. על פי נייר עמדה שפורסם לאחרונה על ידי ארגון כוח לעובדים, בישראל אחוז השימוש ברכב הפרטי גבוה משמעותית מהשימוש בתחבורה ציבורית, ועומד על 80%. שיעור זה גבוה משיעור הממוצע הקביל ברוב המטרופולינים בעולם. השימוש ברכב הפרטי בישראל גורם לעומס בכבישים ולפקקי תנועה בעלי עלויות הנאמדות במיליארדי שקלים למשק; תורם לעליה במימדי זיהום האוויר, לתחלואה גבוהה, ולתמותה של אלפי אנשים בשנה (ר' [מקור](#)); וגורם לפליטות של פחמן הדו חמצני ולהתחממות כדור הארץ. על מנת לצמצם את השימוש ברכב הפרטי על מדינת ישראל לפעול ללא דיחוי לשיפור מערכת התחבורה ציבורית כך שתהיה זמינה בכל מקום ובכל זמן, ולבצע הרחבה משמעותית של קווי אוטובוס – אמנם לא ניתן יהיה לעשות כן ללא הסדרת תנאי העבודה של נהגים בתחבורה הציבורית.

כיום ענף התחבורה סובל ממחסור חמור בנהגים. לפי הערכות של חברות האוטובוסים ומשרד התחבורה חסרים כיום כ-4,000 נהגים בתחבורה הציבורית. נהגים בעלי רישיון לנהיגה באוטובוס עוזבים את המקצוע בשל תנאי עבודה קשים, והביקוש לנהגים נותר גבוה באופן קבוע.

⁹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 114.

הצעת חוק זו מגיעה לפתור את סוגיה זו. בהצעת החוק מוצע להקים מועצת תחבורה ציבורית בראשה יעמוד שר התחבורה. מוצע כי במועצה יהיו חברים לצד נציגי משרד התחבורה: נציגי משרדי איכות הסביבה, האנרגיה, העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, האוצר, והמשפטים; נציגי ארגון עובדים וארגון מעבידים; נציג דיקני בתי הספר ללימודי סביבה; נציגי מרכז השלטון המקומי, וארגון המועצות האזוריות; ונציגי ציבור שהם בעלי זיקה לענף התחבורה הציבורית.

מועצת התחבורה הציבורית תייעץ לשר התחבורה בעניינים שונים בנושא הסדרת שירותי תחבורה ציבורית ראויים בישראל – החל משינויים הנדרשים ברמת התשתיות (לרבות תשתיות ירוקות) על מנת להבטיח נגישות ושוויוניות בתחבורה הציבורית, וכלה בשינויים הנדרשים לחיזוק מעמד הנהג, לרבות: העלאת ניקוד מעמד הנהג במסגרת מכרזי התחבורה הציבורית והסדרת תנאי עבודתם של נהגים; קידום הסכם קיבוצי; העלאת השכר השעתי; צמצום העבודה בשעות נוספות; התקנתם של מתקני ריענון; התקנת מחיצות, מצלמות אבטחה, ולחצני מצוקה, והצבת מאבטחים לשמירה על בטיחותם של נהגים; וקביעת אמצעי אכיפה יעילים להבטחת התחייבויותיהם של מפעילים.

כמו כן מוצע כי מועצת התחבורה הציבורית תקיים מעקב אחר ביצוע החוק, תפרסם באופן שוטף מידע עדכני לנהגי התחבורה הציבורית בדבר זכויותיהם, ותכין דוח שנתי מסכם בו תפרסם את המלצותיה. על שר התחבורה יהיה להתחשב בהמלצותיה בהחלטותיו.

פרט להקמת המועצה, מוצע כי מפעיל תחבורה ציבורית יהיה גוף הנתון לביקורת מבקר המדינה, וכן מוצע להכניס תיקון לפקודת התעבורה ולקבוע תנאי של שימור זכויות עובדים לשם התקשרות בחוזה של מפעילי שירותי תחבורה ציבורית עם המדינה. זאת כדי למנוע את איפוס זכויותיהם הסוציאליות של נהגים במעבר ממעסיק למעסיק – מעבר אשר מתחייב ממדיניות המכרזים הנוהגת.

בנוסף, מוצע לתקן את התוספת הראשונה לחוק להגברת האכיפה, ולהוסיף את נהגי התחבורה הציבורית לתחומי התעסוקה המוגנים, וכן להוסיף סעיף לחוק חובת המכרזים ולקבוע כי הסמכות לקבוע פטור מחובת מכרז, דרכי עריכת המכרז, והעדפות להתקשרויות מסוימות, בכל הנוגע לעסקאות של תחבורה ציבורית, תהיה נתונה לשר התחבורה ולשר להגנת הסביבה.

הצעות חוק דומות בנושא הקמת מועצה לקביעת שכר ותנאי עבודה לנהגי תחבורה ציבורית הונחו על שולחן הכנסת העשרים, על שולחן הכנסת העשרים ואחת, על שולחן הכנסת העשרים ושתיים, על שולחן הכנסת העשרים ושלוש, ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת יעקב אשר וקבוצת חברי הכנסת (פ/5816; פ/306; פ/402; פ/456; פ/544/24)

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק זכויות נהגי תחבורה ציבורית, התשפ"א - 2021

1. הגדרות
בחוק זה –
"נהג תחבורה ציבורית" – נהג אוטובוס ציבורי כהגדרתו בפקודת התעבורה¹⁰, שמועסק על ידי חברת אוטובוסים המפעילה קווי שירות מטעם משרד התחבורה או מכוח חוק;
"השר" – שר התחבורה.
2. מטרה
מטרתו של חוק זה להבטיח תנאי העסקה הולמים ויציבות תעסוקתית לנהגי ולנהגות התחבורה הציבורית.
3. משקל מעמד הנהג במסגרת מכרזי התחבורה הציבורית יהווה שיקול מרכזי במעמד ההתקשרות של משרד התחבורה עם מפעילי תחבורה ציבורית וניקודו לא יפחת מ-25 נקודות מתוך 100.
4. תנאי עבודה ושכר
השכר השעתי של נהגי התחבורה הציבורית לא יפחת מהשכר השעתי הממוצע במשק ויהיה צמוד למדד המחירים לצרכן; שכרם של נהגי התחבורה הציבורית יתעדכן פעמיים בשנה בהתאם לשיעור הגידול במדד.
5. הכרה בותק
שנות הותק של נהגים בתחבורה הציבורית עם ותק של חצי שנה ומעלה, יוכרו על ידי מעסיקים חדשים, ויתוגמלו בהתאם להוראות סעיף 2(5) לחוק זה.
6. זכאות לתוספת ותק מינימאלית
החל מהשנה השנייה ואילך לעבודתם, נהגים בתחבורה הציבורית יהיו זכאים לתוספת ותק בשיעור שלא יפחת מתוספת של 1.5% לכל שעת עבודה.
7. הגבלת עבודה בשעות נוספות
העסקת נהגים בשעות נוספות מוגבלת לשלוש שעות נוספות בלבד ליום ולמכסה של עד 50 שעות נוספות חודשיות בלבד.
8. תגמול בעבור עבודה בשעות נוספות
הועסק נהג בתחבורה הציבורית בשעות נוספות, ישלם לו המעביד בעד השעה הנוספת הראשונה שבאותו יום שכר עבודה לא פחות מ- 1½ מהשכר הרגיל, ובעד כל שעה נוספת שאחריה לא פחות מפי 2 מהשכר הרגיל.
9. הפסקות בתשלום
נהג בתחבורה הציבורית יהיה זכאי להפסקות בתשלום כדלקמן:
(א) הפסקה רציפה של חצי שעה במשך כל תקופת נהיגה של 3 שעות, ולחלופין לשתי הפסקות רציפות של רבע שעה במשך תקופת נהיגה של 3 שעות.
(ב) הפסקה רציפה של שעה לאחר נהיגה במשך 6 שעות רצופות;
10. בטיחות בעבודה
על מעסיק בענף התחבורה הציבורית מוטלת חובה לדאוג לביטחון האישי של כל נהג בכל קו שירות וזאת באמצעות:
(א) התקנת מחיצות בין הנהג לנוסעים;

¹⁰ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

(ב) התקת מצלמות אבטחה ;

(ג) התקנת לחצני מצוקה ;

(ד) הצבת מאבטחים בקווי הלילה.

11. תנאים סוציאליים נוספים
שר התחבורה, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, יקבע :

(1) את התנאים הסוציאליים המינימאליים להם זכאים נהגי התחבורה הציבורית, לרבות שיעור הפרשות המעסיק לביטוח פנסיוני, זכאות לקרן השתלמות וזכאות לדמי הבראה ;

(2) את התגמול המינימאלי בעבור שנות וותק מצטברות של נהגים בענף התחבורה הציבורית ;

(3) הוראות בדבר התקנתם, פריסתם, ואיכותם של מתקנים קבועים בהם יוכלו נהגים להתפנות ולהתרענן בכבוד ;

(4) תמלוגים נוספים הנדרשים לעידוד התעסוקה ולמניעת נשירת עובדים בענף התחבורה הציבורית, לרבות מענקים כספיים חד-פעמיים או חד-שנתיים, ותוספות שכר זמניות לנהגים בעלי וותק של למעלה מחצי שנה.

12. תיקון חוק שעות עבודה ומנוחה
בחק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, בסעיף 2(ב) –

אחרי "בעבודת לילה" יבוא "או בעבודה בענף שירותי התחבורה הציבורית"
אחרי סעיף 2(ב) יבוא :

(ג) בעבודת לילה בענף שירותי התחבורה הציבורית לא יעלה יום עבודה על שש שעות עבודה.

13. תיקון חוק להגברת האכיפה של דיני העבודה
בחק להגברת האכיפה של דיני העבודה, התשע"ב-2011, בתוספת הראשונה, אחרי פרט (3) יבוא :

"(4) נהיגה בתחבורה הציבורית."

14. תיקון חוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992¹¹, אחרי סעיף 2 יבוא :
1992

(ד) לגבי עסקאות של תחבורה ציבורית, לענין סעיפים 3 ו-4, במקום שר האוצר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יבוא שר התחבורה והשר להגנת הסביבה, בהתייעצות עם שר האוצר ועם המועצה לתחבורה ציבורית ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

¹¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 114.

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו נועדה לקבוע בחקיקה ראשית את תנאי העבודה בענף התחבורה הציבורית ולהבטיח יציבות תעסוקתית לנהגים ולנהגות בענף, וזאת על רקע חשיבות מיסוד ענף התחבורה הציבורית כאלטרנטיבה לשימוש ברכב הפרטי.

לשימוש הנרחב ברכב הפרטי מחירים גבוהים. על פי נייר עמדה שפורסם לאחרונה על ידי ארגון כוח לעובדים, בישראל אחוז השימוש ברכב הפרטי גבוה משמעותית מהשימוש בתחבורה ציבורית, ועומד על 80%. שיעור זה גבוה משיעור הממוצע הקביל ברוב המטרופולינים בעולם. השימוש ברכב הפרטי בישראל גורם לעומס בכבישים ולפקקי תנועה בעלי עלויות הנאמדות במיליארדי שקלים למשק; תורם לעליה במימדי זיהום האוויר, לתחלואה גבוהה, ולתמותה של אלפי אנשים בשנה (ר' [מקור](#)); וגורם לפליטות של פחמן הדו חמצני ולהתחממות כדור הארץ. על מנת לצמצם את השימוש ברכב הפרטי על מדינת ישראל לפעול ללא דיחוי לשיפור מערכת התחבורה ציבורית כך שתהיה זמינה בכל מקום ובכל זמן, ולבצע הרחבה משמעותית של קווי אוטובוס – אמנם לא ניתן יהיה לעשות כן ללא הסדרת תנאי העבודה של נהגים בתחבורה הציבורית.

כיום ענף התחבורה סובל ממחסור חמור בנהגים, ומתנאי עבודה קשים שמוביל לעזיבת המקצוע. הצעת חוק זו מציעה לקבוע הוראות ותנאים להעסקת נהגים בענף אשר ימנעו ניצול וישקפו החשיבות הציבורית של משלח ידם. במסגרת הצעת החוק מוצע להעלות את משקל הניקוד של מעמד הנהג במסגרת מכרזים; לקבוע כי השכר השעתי בענף לא יפחת מהשכר השעתי הממוצע במשק; לחייב הכרה בשנות ותק ולקבוע זכאות לתוספת ותק מינימאלית; להכניס תיקון לחוק שעות עבודה ומנוחה כך שיום העבודה של נהגים בענף לא יעלה על שבע שעות, ויום עבודה בעבודת לילה בענף לא יעלה על שש שעות, ולהגביל עבודה בשעות נוספות בד בבד עם הגדלת התגמול בעד השעות הנוספות המותרות; להגדיר מחדש את הפסקות המנוחה לה זכאים נהגים בתחבורה כך שיתאפשרו הפסקות רציפות; ולחייב מעסיקים לנקוט במגוון אמצעי הבטיחות על מנת להבטיח את ביטחונם האישי של נהגים (לרבות התקנת מחיצות, מצלמות אבטחה, ולחצני מצוקה, והצבת מאבטחים). בנוסף, מוצע כי שר התחבורה יקבע תנאים סוציאליים מינימאליים נוספים בנושאים כגון פנסיה, תגמול בגין ותק מצטבר, התקנת מתקני ריענון או תמלוגים לעידוד התעסוקה בענף.

כמו כן, מוצע לתקן את התוספת הראשונה לחוק להגברת האכיפה, ולהוסיף את נהגי התחבורה הציבורית לתחומי התעסוקה המוגנים, וכן להוסיף סעיף לחוק חובת המכרזים ולקבוע כי הסמכות לקבוע פטור מחובת מכרז, דרכי עריכת המכרז, והעדפות להתקשרויות מסוימות, בכל הנוגע לעסקאות של תחבורה ציבורית, תהיה נתונה לשר התחבורה ולשר להגנת הסביבה.

הצעות חוק דומות **בנושא** הסדרת תנאי העבודה והשכר של נהגים הונחו על שולחן הכנסת העשרים, על שולחן הכנסת העשרים ואחת, על שולחן הכנסת העשרים ושתיים, על שולחן הכנסת העשרים ושלוש, ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת יעקב אשר וקבוצת חברי הכנסת (פ/5816; פ/306/21; פ/402/22; פ/456/23; פ/544/24).

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק עסקאות גופים ציבוריים (תיקון – שימור עובדים וזכויותיהם – תנאי לעסקה עם גוף ציבורי), התשפ"א – 2021

הוספת סעיף 2ב2 1. חוק עסקאות גופים ציבוריים, תשל"ו-1976, אחרי סעיף 1ב2 יבוא :

2ב2. (א) לא יתקשר גוף ציבורי עם ספק לקבלת שירות וזכויותיהם – תנאי לעסקה עם גוף ציבורי
העבודה התשע"ב-2011, או עם ספק של שירות ציבורי כהגדרתו בסעיף 37א לחוק יישוב סכסוכי עבודה התשי"ז-1957, לגוף הציבורי, אלא אם כן נוכח מי שמיצג את הגוף הציבורי באותה עסקה, על פי תצהיר בכתב מאת אותו ספק, כי יבטיח את כל אלה :

(1) קבלה לעבודה של עובדים אשר הועסקו באותו ענף 12 חודשים ומעלה, במסגרת מכרז קודם (להלן – עובדי מכרז קודם).

(2) שימור זכויותיהם הסוציאליות ותנאי העסקתם של עובדי מכרז קודם, ובכלל זה : שימור תנאי השכר והכרה בשנות הותק.

(3) אם קם ארגון עובדים יציג במהלך חצי השנה הראשונה של עבודתם במסגרת המכרז - קיום משא ומתן עם נציגי ארגון העובדים וחתימה על הסכם קיבוצי, כהגדרתו בסעיף 1 לחוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז – 1957, בתוך שנה ממועד התקשרות הספק עם המדינה, כהגדרתו בסעיף 2ב(א) לחוק זה ; אם קם ארגון עובדים יציג לאחר חצי השנה הראשונה של עבודתם כאמור – קיום משא ומתן וחתימה על הסכם קיבוצי כאמור בתוך שנה ממועד הקמת ארגון העובדים היציג.

(ב) שר העבודה והשירותים החברתיים רשאי לקבוע את נוסח התצהיר כאמור בסעיף קטן (א), וכן הוראות בדבר תנאי עבודה ושכר נוספים שלהם יהיו זכאים עובדים שהועסקו במסגרת מכרזים קודמים.

¹² ס"ח התשי"ז, עמ' 58.

(ג) מבקר משרד האוצר ימסור לשר, אחת לשנה, דין וחשבון על יישום שימור זכויותיהם של עובדי חברות שהתקשרו עם המדינה בחוזה לפי חוק זה.

(ד) בתובענה של דורש עבודה או של עובד בשל הפרת הוראות סעיף 2ב2, תהא חובת ההוכחה על המעסיק כי פעל שלא בניגוד להוראות סעיף 2ב2-

(1) לענין קבלה לעבודה – אם דורש העבודה הוכיח כי עבד באותו הענף 12 חודשים ומעלה

(2) לענין הכרה בותק ושימור רמת השכר – אם לעובד הוכחות אודות שנות הותק ותנאי השכר.

תיקון החוק להגברת 2. בחוק להגברת האכיפה של דיני העבודה, התשע"ב-2011¹³, בתוספת הראשונה, אחרי האכיפה של דיני העבודה פרט (3) יבוא :

"(4) נהיגה בתחבורה הציבורית."

"(5) ענף הבניה, לרבות ענף הבניה הירוקה"

"(6) ענף האנרגיה הירוקה"

תיקון חוק יישוב סכסוכי עבודה, תש"ז-1957¹⁴, בסעיף 37א, בהגדרה "שירות ציבורי", בסופה יבוא :
תש"ז-1957

"(13) שירותי תחבורה ציבורית כמשמעותם בפקודת התעבורה – נוסח חדש"

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו באה לחזק את מעמדם של עובדים המועסקים על ידי חברות זוכות מכרזי-מדינה בענפים ועיסוקים אשר מאופיינים בהיעדר יציבות תעסוקתית, במגזר השירותים הציבוריים ובשוק הצומח של מקצועות החיוניים למאמץ הלאומי לצמצם את פליטות גזי החממה ולשמור על אקלים כדור הארץ.

ענפים ועיסוקים אלה כוללים את ענפי הנקיון, השמירה, האבטחה וההסעדה, המנויים בתוספת הראשונה של החוק להגברת האכיפה¹⁵; ענפי השירות הציבורי המנויים בסעיף 37א לחוק יישוב סכסוכי עבודה התש"ז-1957¹⁶, אשר כוללים את שירותי המדינה והשלטון המקומי, שירותי הבריאות, החינוך, התחבורה

¹³ ס"ח התשע"ב, עמ' 62.

¹⁴ ס"ח התש"ז, עמ' 58.

¹⁵ ס"ח התשע"ב, עמ' 62.

¹⁶ ס"ח התש"ז, עמ' 58.

האווירית, הדלק, המים, והחשמל ואשר מוצע כי יכללו בנוסף את שירותי התחבורה הציבורית; וענפים חיוניים להתמודדות עם משבר האקלים, לרבות ענפי התחבורה הציבורית, הבניה והבניה הירוקה, והאנגריה הירוקה – אותם מוצע להוסיף לתוספת הראשונה של החוק להגברת האכיפה.

הצעת חוק זו באה למנוע דפוסי העסקה נצלניים ובלתי ראויים של קבוצות העובדים המוחלשים במשק, כמו גם עם עובדים המספקים שירותים ציבוריים, אשר סובלים משכר נמוך, מהיעדר ארגון יציג, מתנאי עבודה שכוללים מבני שכר של רבעי וחצאי משרות או משעות עבודה עודפות, ומאי-יציבות תעסוקתית. הצעת החוק באה להבטיח לאותם עובדים אשר מועסקים על ידי הספקים עימם התקשרה המדינה, כי תנאי עבודתם ושכרם לא יפגעו במעבר בין מעסיק למעסיק – מעבר שהינו תולדה ישירה של מדיניות מכרזים שמבקשת לחסוך בהוצאות המדינה.

מוצע להתנות את ההיקשרות בחוזה של ספקים בתחומים המנויים לעיל עם המדינה, בהתחייבות של אותן החברות לקבל לעבודה עובדים שהועסקו במסגרת מכרז קודם ולשמור על זכויותיהם, ובכלל זה להכיר בשנות הותק שצברו לצורך חישוב השכר, להבטיח תנאי עבודה שאינם נופלים מתנאי העסקתם במסגרת המכרז הקודם, להכיר בארגוני עובדים, ולחתום על הסכם קיבוצי ככל, בתוך שנה ממועד ההתקשרות.

בנוסף, מוצע לתקן את החוק יישוב סכסוכי עבודה התשי"ז-1957¹⁷, ולהגדיר את ענף התחבורה הציבורית כשירות ציבורי לצורך דיונים בסכסוכי עבודה. תיקון זה יקדם הכרה בחשיבות המקצוע, ויספק לנהגים בתחבורה הציבורית כוח מול חברות מפעילי תחבורה ציבורית אשר מפרות את תנאי המכרז, באמצעות הוראת החוק אשר קובעת פיצויים מוגדלים בבימ"ש באם הופרו תנאי השכר.

הצעת חוק זו תבטיח כי הניסיון לחסוך בכספי הציבור באמצעות שיטת המכרזים לא יבואו על חשבון העובדים, ותוביל לחיזוק עובדים ומגזרים שלמים במשק – עובדים אשר עבודתם נחוצה לציבור כולו לשם שמירה על הביטחון, התברואה, הסביבה והאקלים של כולנו; ולשם מימוש הזכויות החברתיות של כל תושבת ותושב, למגוון שירותים ציבוריים.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

¹⁷ ח"ה התשי"ז, עמ' 58.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חובת לימודי סביבה ואקלים, מגדר ומיניות, סובלנות ותקשורת לא-אלימה) התשפ"א-2021

- תיקון סעיף 2
1. בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953¹⁸ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2(א) –
- (1) בפסקה (2), אחרי "ולהשקפותיו של הזולת" יבוא "לפתח מודעות סביבתית ואחריות לשמירה על אקלים כדור הארץ, לחנך לשוויון מגדרי,";
- (2) בפסקה (5), אחרי "כבני אדם" יבוא "שווים";
- (3) בפסקה (8), בסופה יבוא "ולעודד שוויון מגדרי וחינוך רגיש מגדר";
- (3) בפסקה (10), בסופה יבוא "ולעודד שמירה על אקלים כדור הארץ והטמעת חשיבה סביבתית"
- (5) אחרי סעיף (13) יבוא:
- (14) לחנך לרכישת השכלה גבוהה בתחומים שיתרמו תרומה משמעותית למטרות החינוך הממלכתי לפי סעיף 2(א)
- הוספת הסעיף 5א
2. אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא:
- "תוכניות השלמה 5א. (א) השר יקבע לכל מוסד חינוך רשמי שלוש תוכניות לחינוך סביבתי, לחינוך מגדרי ולחינוך לסובלנות
- (1) תוכנית השלמה לחינוך סביבתי שתכלול, בין השאר, מערכי הכשרה בנושא שמירה על איכות הסביבה ועל אקלים כדור הארץ, ופיתוח מודעות ליחסי אדם-סביבה (בחוק זה – תוכנית השלמה לחינוך סביבתי)
- (2) תוכנית השלמה לחינוך מגדרי שתכלול, בין השאר, מערכי הכשרה בנושא קידום שוויון מגדרי ורגישות מגדרית בחינוך, וכן בנושא מיניות ויחסים בין אישיים (בחוק זה – תוכנית השלמה לחינוך מגדרי).

¹⁸ ס"ח התשי"ג, עמ' 137.

(3) תוכנית השלמה לחינוך לסובלנות שתכלול, בין השאר, מערכי הכשרה בנושא הטמעת ערכי הסובלנות, מיגור האלימות - המילולית, הדיגיטלית, הפיזית, והמינית – ותרגול תקשורת בין אישית לא אלימה (בחוק זה – תוכנית השלמה לחינוך לסובלנות)

(ב) השר יגיש לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת את תוכניות ההשלמה לחינוך סביבתי, חינוך מגדרי, וחינוך לסובלנות, וידווח על הנהגתן במוסדות החינוך בסיום כל שנת לימודים."

3.	תוכניות ראשונות לפי סעיף 2 יוכנו ויוגשו לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת בתוך שישה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.	תוכנית ראשונה
4.	תחילתו של חוק זה בשנת הלימודים תשפ"ב.	תחילה
5.	סעיף 5א לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה יוחל בהדרגה החל בשנת הלימודים תשפ"ב, על פי קביעת שר החינוך, התרבות והספורט בצווים, ובלבד שהחלתו תושלם לא יאוחר מתחילת שנת הלימודים תשפ"ג.	החלה בהדרגה

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק היא להבטיח הפניית משאבים ניכרת להכשרה מקצועית של אנשי ונשות חינוך בנושאים של סביבה ואקלים, שוויון מגדרי, ותקשורת לא-אלימה, באמצעות בניית תוכניות השלמה ממלכתיות מחייבות באותם נושאים. התוכניות המוצעות נועדו לפתח בקרב תלמידות ותלמידים מודעות סביבתית, מודעות מגדרית, וכישורים בתקשורת לא-אלימה, שיסייעו להם לעצב את בחירות מודעות בעולם בו משבר האקלים כבר החל לתת את אותותיו, ובמצאות חברתית ובית ספרית אשר מאופיינת בשיעורים גבוהים של פגיעות מיניות ואלימות פיזית ומילולית במרחב הפיזי ובמרחבים הדיגיטליים.

בשנים האחרונות אנו עדים לאירועי אקלים קיצוניים בעולם, שכוללים טמפרטורות גבוהות שוברות שיאים, שריפות ענק, שנות בצורות ממושכות, ועוד. ילדים ונוער ברחבי העולם מתארגנים בתגובה לאירועים אלה ודורשים מאיתנו לספק פתרונות ממשיתם להתמודדות עם משבר האקלים. על מדינת ישראל להבטיח לתלמידים ולתלמידות בישראל מענים איכותיים ומקצועיים של חינוך בראי משבר האקלים, אשר יכללו הן הקניית ידע מקצועי והן ליווי רגשי. ליווי זה הינו בגדר חובה בתקופה של יציאה ממשבר אשר ערער באופן קיצוני את שגרת חייהם ולימודיהם של תלמידים בכל ההיבטים: הלימודיים, החברתיים, הרגשיים וכו'.

חינוך למודעות סביבתית ולשמירה על האקלים, ובכלל זה הקניית ידע אודות טכנולוגיות של מחזור ושל ייצור אנרגיות ברות-קיימא, וחינוך לשמירה על המערכות האקולוגיות הקיימות בישראל, הם אמצעי חיוניים להכנת תלמידות ותלמידים במערכת החינוך להתמודדות נכונה עם משבר האקלים.

ע"פ נתונים שמפרסם [1202](#), אחת מחמש נשים עוברות אונס במהלך חייהן, ואחת מ-5 ילדות עוברות

פגיעה מינית. במהלך השנים האחרונות, נחשפו אינספור אירועים מזעזעים בחומרתם שכללו אלימות מינית, פיזית ומילולית, החפצה והשפלה של בנות ונערות. על רקע משבר הקורונה ובצל הסגרים התכופים חלה עליה הן במקרי האלימות המינית בתוך כתלי הבית והן בתופעת ההטרדה המינית ברשת. (ר' [דוח](#) של 1202). מחקר שערכו בארה"ב אודות הטרדות ותקיפות מיניות בקמפוסים אשר פורסם לאחרונה בספר [Sexual Citizens](#) מראה כי שבירת הטאבו סביב מיניות ויחסים אינטימיים וחינוך מיני מגיל מוקדם, הם כלים הכרחיים להתמודדות עם התופעה השכיחה של פגיעות מיניות. עלינו מוטלת האחריות לצייד את בתי הספר בכלים המתאימים ובמשאבים המספיקים להתמודדות אמיתית עם תופעות האלימות המינית בבתי הספר שתוביל למיגורה.

חינוך לערכי השוויון מגיל צעיר, ובכלל זה, חינוך מיני חינוך שמסוגל לשבור את הטאבו סביב מיניות ויחסים אינטימיים, הם אמצעי חיוניים ליצירת חברה שוויונית, למניעת פגיעות מיניות, ולהבטחת שוויון בין המינים במשפחה, במרחב הציבורי, במקומות העבודה ובכל מסגרת באשר היא.

על פי [דוח נישור רמת האלימות בבית הספר](#), בין 10% ועד 40% מתלמידי ותלמידות ישראל חווים אלימות מסוג כזה או במסגרת לימודיהם. אלימות זו מעצבת חלק ניכר מחוויית הלימודים של תלמידים ומשליכה על הישגיהם הלימודיים, על תחושת הביטחון ועל ערכם העצמי. ע"פ דוח הנישור האחרון מ-2018, כ-10% מכלל התלמידות והתלמידים משכבות הגיל ד' ועד יב' חוו אלימות באמצעים דיגיטליים וכ-40% משכבות הגיל ד' ועד ו' חוו אלימות מילולית; כ-25% תלמידי ותלמידות כיתות ד'-ו' חוו בנוסף "אלימות מתונה" שכוללת איומים, דחיפות, אגרופים ובעיטות ומעל 40% חוו אלימות מילולית; כ-15% מכלל התלמידים והתלמידות בבתי ספר דוברי ערבית היו קורבן ל"אלימות קשה" שכוללת פציעות שדרשו טיפול רפואי, סחיטה באיומים ואיומים עם סכין (לעומת 7% במגזר דובר העברית), ובסך הכל כ-15% מתלמידי ותלמידות התיכון בשני המגזרים חוו אלימות מינית. שיעורי האלימות שחווים ילדים וילדות במערכת החינוך מחייבים פתרונות מעשיים.

חינוך לסובלנות ולתקשורת לא-אלימה, שיכלול תרגול של תקשורת לא-אלימה הן במרחבי ביה"ס והן במרחבים דיגיטליים, פיתוח מודעות בקרב ילדים וילדים לאוטונומיה של הגוף, פיתוח כישורים להתמודדות עם מחלוקות, והכרה בשוני, הינו הכרח.

על רקע מציאות בית ספרית זו, של שיעורי אלימות פיזית ומילולית מדאיגים, ואל מול משבר האקלים ואי השוויון המגדרי המתמשך, חובה עלינו ליצור תוכניות חינוך רלוונטיות, שאינן עיוורות למציאות. במסגרת הצעת החוק מוצע כי להכליל את השמירה על האקלים, וערך השוויון המגדרי במסגרת מטרות החינוך הממלכתי ולקבוע כי שר החינוך יכין תוכניות השלמה לחינוך סביבתי, לחינוך מגדרי, ולחינוך לסובלנות, אשר יונהגו בכל מוסדות החינוך הרשמיים. עוד מוצע כי שר החינוך ידווח מדי שנה לוועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת על הנהגת התוכניות על מנת להגביר את השיח הציבורי בנושא ואת המודעות לחשיבות החינוך הסביבתי, החינוך לסובלנות, והחינוך לשוויון מגדרי.

הצעת חוק זו תהפוך את בית הספר לזירה מחוללת שינוי ותוביל לצמצום מימדי זיהום הסביבה, לירידה בשיעור האלימות והפגיעות המיניות, ולצמצום פערים מגדריים בישראל. בנוסף, הצעת חוק זו עתידה ליצור משרות ציבוריות נוספות בתחום החינוך היסודי והעל-יסודי בישראל ולתרום באופן משמעותי ליציאה מהמשבר הכלכלי.

הצעת חוק זו מבוססת בחלקה על הצעות חוק שהונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת קרן ברק (331/23/פ : תיקון – [חינוך לשוויון מגדרי חובה](#)); על ידי חבר הכנסת אחמד טיבי וקבוצת חברי

הכנסת (פ/23/2474 : תיקון – [חובת לימוד מאבק באלימות](#)); ועל ידי יוסף ג'בארין וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1971 : תיקון – [חובת הטמעת ערכי הסובלנות ומיגור האלימות](#)).

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הגבלת מספר התלמידים בכיתות הגן ובתי הספר), התשפ"א – 2021

1. ביטול סעיף 12ד בחוק לימוד חובה, התש"ט–1949¹⁹ (להלן – החוק העיקרי), סעיף 12ד – בטל.
2. הוספת סעיפים 12ה–12ז:
- 12ה. "מספר תלמידים בכיתות הגן – מספר התלמידים בכיתות הגנים טרום-טרום חובה, טרום-חובה וחובה לא יעלה על 15.
- 12ו. "מספר תלמידים בכיתה בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים – מספר התלמידים בכיתות א'–ט' בבית ספר יסודי לא יעלה על 20.
- 12ז. "מספר תלמידים בכיתה בחינוך העל-יסודי – מספר התלמידים בכיתות י'–יב' לא יעלה על 24.
3. תחילה, החלה בהדרגה ומימון (א) תחילתו של חוק זה בתחילת שנת הלימודים התשפ"ב והוא יוחל בהדרגה ביישובים, בשכונות, במוסדות חינוך או בשכבות גיל שיקבע שר החינוך, בצווים, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, ובלבד שהחלה תושלם לא יאוחר מתחילת שנת הלימודים התשפ"ד.
- (ב) הוצאות מימון צמצום מספר התלמידים בכיתה לפי סעיפים 12ה–12ז לחוק העיקרי, כנוסחם בסעיף 1 לחוק זה, ימומנו מאוצר המדינה.

דבריו הסבר

אחת המצוקות החמורות המאפיינות את מערכת החינוך הישראלית היא הצפיפות הגדולה בכיתות החינוך והלימוד. צפיפות זו פוגעת באיכות החינוך בישראל, מובילה לשחיקה בקרב צוותי החינוך וההוראה, מונעת מתלמידים הזדמנות ללמידה משמעותית ומובילה לחוויות של תסכול ולתופעות שכיחות של אלימות. הצעת החוק באה להגביל את מספר התלמידים בכיתה בכל רמות החינוך באופן שישפר את חוויית הלמידה וההוראה בכיתות הלימוד בישראל, ויתרום לצמצום תופעות האלימות ואי-השוויון במערכת החינוך.

על פי [דוח](#) שפרסם לאחרונה ארגון ה-OECD, הכיתות בישראל הן מהצפופות בעולם המערבי. בעוד שממוצע מספר התלמידים בכיתה באיחוד האירופי, עומד על 20 תלמידים בכיתה בחינוך היסודי, ו-21 תלמידים בכיתה בחטיבות הביניים, בישראל לומדים בממוצע 26-27 תלמידים בכיתה בחינוך היסודי, ו-28

¹⁹ ס"ח התש"ט, עמ' 287.

תלמידים בכיתה בחטיבות הביניים.

נתוני [מממ](#) שפורסמו לאחרונה מעידים על פערים משמעותיים בצפיפות הכיתות הממוצעת בין רשויות מקומיות בישראל. מהנתונים עולה כי מספר התלמידים הממוצע בכיתות הגן ברשויות הבדואיות והערביות המשתייכות לאשכולות 1–3 מגיע ל-34 תלמידים.. זאת לעומת ממוצע של 21 תלמידים ב-20 הרשויות בעלות הממוצע הנמוך של מספר תלמידים בכיתת גן, 95% מתוכן מועצות אזוריות המשתייכות לאשכולות 5-8.

פערים אלה בין יישובים ואוכלוסיות בתוך ישראל, ובין ישראל למדינות ה-OECD והאיחוד האירופי, וכן תופעות קשות של אלימות בבתי הספר בישראל, מחייבים את התערבותו של המחוקק. השקעת משאבים ניכרת בפתרון סוגייה זו נדרשת בדחיפות בייחוד בתקופה זו, לאחר למעלה משנה של סגירה תכופה וממושכת של מסגרות חינוכיות ופגיעה חסרת תקדים ביציבות מערכת החינוך.

במהלך משבר הקורונה הגבלת מספר הילדים בכיתה וחלוקת כיתות האם ל"קפסולות" הפכה לאחת האסטרטגיות הממשלתיות להתמודדות עם מדדי התחלואה. בהצעת חוק זו מוצע לדבוק באסטרטגיה זו, תוך השקעה נוספת בתשתיות ובהכשרת צוותי הוראה. מוצע לקבוע כי מספר התלמידים בכיתה לא יעלה על 15 תלמידים בכיתות הגן, 20 תלמידים בכיתות בתי הספר היסודיים וחטיבות הביניים, ו-24 בכיתות התיכון, וכי מהלך זה יושלם בתוך שלוש שנים ויתוקצב במלואו על ידי המדינה. כן מוצע לבטל את סעיף 12ד, אשר מתייחס לכיתות בהן מספר תלמידים מקסימאלי גבוהה מהמוצע בהצעת חוק זו.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יוסי יונה (פ/20/3776), על ידי חבר הכנסת יואב קיש וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/135), על ידי חבר הכנסת יוסי יונה (פ/20/1552); הוסרה מסדר היום ביום ט"ו בחשוון התשע"ו (28 באוקטובר 2015) ועל ידי חבר הכנסת מאיר כהן (פ/20/3512); על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אחמד טיבי (פ/19/685); על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת אחמד טיבי (פ/18/4534), על ידי חברת הכנסת דליה איציק וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/1948) ועל ידי חברת הכנסת חנין זועבי וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/750); על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת זבולון אורלב (פ/17/1369) ועל ידי חברת הכנסת ליה שמטוב (פ/17/2610).

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק זכויות התלמיד (תיקון – איסור הפליה בשל זהות לאומית או מעמד משפטי), התשפ"א –

2021

- תיקון סעיף 5 1. בחוק זכויות התלמיד, התשס"א–2000²⁰, (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 5(א):
- לפני "רשות חינוך מקומית" יבוא "רשות חינוך ממשלתית";
- אחרי "מטעמים של נטייה מינית או זהות מגדרית" יבוא "מטעמים של זהות לאומית או מעמד משפטי".
- אחרי פסקה (4) יבוא:
- "(5) תקצוב שירותי החינוך, לרבות מימון שעות הוראה, כיתות לימוד, ותחזוקת התשתיות הפיזיות ודיגיטליות במוסד החינוך"
- הוספת סעיף 9א 3. אחרי סעיף 9 לחוק העיקרי יבוא: סעיף 9א:
- "זכות לתשתיות 9א. כל תלמיד זכאי לתשתיות מינימאליות במוסד החינוך פיזיות ודיגיטליות שבו הוא לומד, לרבות תשתיות פיזיות (כיתות, מעבדות, ספריות, מגרשי ספורט וכו') ותשתיות דיגיטליות (ציוד מחשבי, תשתית אינטרנט בטוחה, תוכנות מחשב בסיסיות וכו'); התשתיות המינימאליות יקבעו על ידי השר, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, עד לשנת הלימודים תשפ"ב."

דבר הסבר

מנתונים מצטברים עולה כי עדיין קיימות במוסדות החינוך בישראל תופעות של הפליה כלפי ילדים ובני נוער על רקע זהותם הלאומית או המעמד המשפטי, שלהם או של הוריהם. תופעות אלו נבחנו במסגרת מחקרים אשר חשפו, בין השאר, אפליה תקציבית. אפליה זו באה לידי ביטוי, בין היתר, בהשקעה ממוצעת נמוכה יותר בתלמיד בחינוך הערבי בהשוואה לתלמיד בחינוך העברי²¹. תופעות אחרות של אפליה כוללות מדיניות של הפרדה בחינוך על רקע מוצא ומעמד משפטי שיצרה "גטאות חינוכיים" בערים מרכזיות בישראל²². במהלך שני העשורים האחרונים תופעות אלה, של אפליה תקציבית, הפליית תלמידים בקבלה ורישום למוסדות החינוך בעירם, ומדיניות מוניציפאלית של שירותי חינוך נפרדים, הגיעו

²⁰ ס"ח התשס"א, עמ' 42.

²¹ ר' דוח מדיניות בנושא שפורסם לאחרונה מטעם המכון הישראלי לדמוקרטיה: "[חינוך והשכלה בחברה הערבית](#)".

²² ר' את נייר העמדה שפורסם לאחרונה על ידי א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים וספריית לינסקי ביחס לסוגיית ההפרדה בשירותי החינוך בתל אביב: "[ילדי מבקשי מקלט במוסדות החינוך בתל אביב-יפו – איך נראית הפרדה ומהו המחיר שלה](#)".

לפתחם של בתי המשפט בישראל אשר קבעו כי מדובר בהפליה פסולה ובמדיניות בלתי חוקית.

הצעת החוק נועדה למנוע את תופעות אלו. עקרונות השוויון ואיסור אפליה בחינוך מתחייבים מהוראותיהן של אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד משנת 1989, והאמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות משנת 1966, שישראל צד להן. עקרונות אלו אף מצויים בליבה של המסגרת הנורמטיבית של הזכות לחינוך בישראל, והגיעה העת לעגנם בחקיקה ראשית ולהחילם ביחס לכל רשות, לרבות רשות חינוך ממשלתית, וביחס לכל תלמיד ותלמידה בישראל, לרבות תלמידים בני המיעוט הערבי ותלמידים שמעמדם המשפטי טרם הוסדר (או שאפיק ההתאזרחות או רכישת מעמד הקבע בישראל של משפחותיהם, לא נקבעו בחקיקה ראשית או בנהלים).

בנוסף, הצעת החוק באה לקבוע רף מינימאלי של תשתיות פיזיות ודיגיטליות במוסדות חינוך, להן יהיו זכאים תלמידים. זאת במטרה לצמצם את הפערים הקיימים בין מוסדות חינוך במגזרים ובאזורים הגיאוגרפיים השונים בישראל, בכל הקשור לתשתיות ותנאי לימוד, ולקדם את הזכות של כל תלמיד ותלמידה לשוויון הזדמנויות. הצעת החוק מטילה על שר החינוך את האחריות לקבוע את התשתיות הפיזיות והדיגיטליות המינימאליות להם יהיו זכאים תלמידים, עד לשנת הלימודים הבאה.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – חינוך ממלכתי דו-לשוני), התשפ"א – 2021

1. תיקון סעיף ההגדרות
- בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953²³ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חינוך ממלכתי" יבוא:
- "חינוך ממלכתי דו-לשוני" – חינוך ממלכתי אשר שפות ההוראה בו הן עברית וערבית, המשלב בתכנית הלימודים שלו לימודי שלושת הדתות ושני הלאומים ושם דגש על חינוך לפי תכנית השלמה למוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני;
- "מוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני" – מוסד חינוך רשמי שניתן בו חינוך פלורליסטי דו-לשוני;
- "תכנית השלמה למוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני" – תכנית השלמה שתכלול לימוד מקורות יהודיים וערביים, בהיקף רחב ובאופן מעמיק, תוך שימת דגש על עיסוק בזהויות מגוונות ובהויות של מיעוטים, ועל חינוך לערכי הסובלנות ולקיום חיים משותפים;
2. אחרי סעיף 4 לחוק העיקרי יבוא: סעיף 4ג:
- "מוסד חינוך ממלכתי 4ג. (א) לפי דרישה כאמור בפסקה (2) של הורי תלמידים במוסד חינוך רשמי ובהסכמת רוב הצוות הפדגוגי במוסד, רשאי השר או מי שהוא הסמיך לכך לקבוע, אם ראה שהתקיימו התנאים שקבע בתקנות, כי החל משנת הלימודים הבאה ואילך יהיה מוסד חינוך כאמור מוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני; מוסד חינוך כאמור לא ייקבע כמוסד היחיד שאליו זכאים להירשם תלמידים בהתאם להוראות שנקבעו לפי סעיף 21; בסעיף זה, "הצוות הפדגוגי" – המנהל ועובדי ההוראה;
- (2) דרישה כאמור בפסקה (1) תהא של הורי שני שלישים לפחות מכלל התלמידים במוסד חינוך רשמי, ולגבי מוסד חינוך שהוא מוסד החינוך הרשמי היחיד ברשות חינוך מקומית – של הורי 90% לפחות מכלל התלמידים.

²³ ס"ח התשי"ג, עמ' 137.

(ב) דרישה כאמור בסעיף קטן (א) תוגש לשר במועד ובאופן שייקבע בתקנות, והשר יחליט בה לאחר התייעצות עם רשות החינוך המקומית שבתחומה נמצא מוסד החינוך.

(ג) השר ימסור, באופן שקבע בתקנות, הודעה מוקדמת על קביעתו כאמור בסעיף קטן (א) להורי התלמידים במוסד החינוך שלגביו ניתנה הקביעה; הודעה כאמור תימסר לפני מועד התחלת הרישום לשנת הלימודים הבאה לפי חוק זה, ולפחות 30 ימים לפני אותו מועד; בהודעה כאמור יצוין כי ההורים רשאים לרשום את ילדיהם למוסד חינוך אחר לפי הוראות חוק זה.

(ד) השר, בהסכמת שר האוצר, יקבע לכל שנת לימודים את מספר מוסדות החינוך שייקבע לגביהם כי הם מוסדות חינוך ממלכתי דו-לשוני לפי הוראות סעיף זה.

(ה) נקבע מוסד חינוך כמוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני לפי הוראות סעיף זה, יהיה המוסד זכאי, במסגרת השתתפות המדינה בתקציבו, בחמש השנים לאחר שנקבע לגביו כאמור, למימון לפי אמות מידה שיקבע השר, לצורך הכשרה והשתלמויות לצוות הפדגוגי במוסד והטמעת תכנית לימודים דו-שפתית בהתאם החינוך הממלכתי הדו-לשוני וערכיו.

(ו) במוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני יהיו שני רכזים דוברי שתי השפות, עברית וערבית, שיסייעו בהטמעת שפות ההוראה עברית וערבית כשפות הוראה מקבילות במוסד ובצמצום פערים שפתיים ולימודיים בקרב תלמידים, וילוו את העיסוק בשוויון ומגוון, בהתאם לתכנית ההשלמה במוסד.

(ז) תקנות לפי סעיף זה טעונות את אישור ועדת החינוך התרבות והספורט של הכנסת.

בסעיף 5 לחוק העיקרי, אחרי "ולמוסד חינוך ממלכתי משלב תיקבע תכנית מתכניות ההשלמה למוסד חינוך ממלכתי משלב" יבוא:

" ; למוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני תיקבע תכנית מתכניות ההשלמה למוסד חינוך ממלכתי דו-לשוני."

תיקון סעיף 5

3.

הוספת סעיף 13ב. 4. אחרי סעיף 13א לחוק העיקרי יבוא : סעיף 13ב :

”מועצה לחינוך 13ב (א) (1) תוקם מועצה לחינוך ממלכתי דו-לשוני אשר ממלכתי דו-לשוני

מספר חבריה לא יפחת מ-15; השר ימנה את חברי המועצה ובהם, בין השאר, חברים הפעילים בשדה החינוך במגזר היהודי ובמגזר הערבי, חברים בעלי ניסיון או ידע בתחום החינוך הדו-לשוני, עובדי משרד החינוך, נציגי רשויות מקומיות ונציגי שני ארגוני עובדי הוראה שעם חבריהם נמנה המספר הרב ביותר של עובדי ההוראה המאוגדים בישראל; מספר עובדי המדינה במועצה לא יעלה על שליש מחבריה;

(2) בהרכב כלל חברי המועצה יינתן ביטוי הולם, בנסיבות העניין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה, ובכלל זה לקבוצות האוכלוסייה המנויות בסעיף 15א(א) לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי”ט–1959, ובלבד שהן שיעור הנשים, והן שיעור בני האוכלוסייה הערבית, מקרב חברי המועצה לא יפחתו מ-50%.

(3) תקופת כהונתה של המועצה תהיה ארבע שנים, ואולם רשאי השר, בנסיבות מיוחדות, להאריך את תקופת כהונתה בשנה נוספת.

(ב) השר ייוועץ במועצה בטרם ישתמש בסמכות מן הסמכויות המסורות לו לפי חוק זה הנוגעות לחינוך ממלכתי דו-לשוני, חוץ מן הסמכויות לפי סעיף קטן (א) וסעיף 29, וכן השימוש הראשון בסמכותו לפי סעיף קטן (ג).

(ג) השר יקבע תקנון למועצה שבו ייקבעו סדרי כינוסה ועבודתה, וכן הוראות אחרות שהשר יראה בהן צורך לשם ביצוע תפקידה.

הוספת סעיף 16ב 5. אחרי סעיף 16א לחוק העיקרי יבוא :

”הסכמה לתוכנית 16ב. תכניות ההשלמה למוסדות החינוך הממלכתי הדו-לשוני ייקבעו על ידי השר בהתייעצות עם המועצה לחינוך ממלכתי דו-לשוני.”

תחילה 7. תחילתו של חוק זה בתחילת שנת הלימודים התשפ”ב.

דברי הסבר

בהצעת חוק זו מוקם זרם חינוך נוסף והוא זרם החינוך הדו-לשוני, המשלב עברית וערבית כשפות הוראה מקבילות במסגרת חינוך ממלכתית. זרם החינוך המוצע ישים דגש על לימוד מקורות יהודיים וערביים, וחינוך לערכי הסובלנות ולקיום חיים משותפים. משרד החינוך יהיה המשרד האחראי על זרם זה במקביל ובהתאמה לזרם הממלכתי והממלכתי דתי הקיימים.

בימים אלו אנו עדים למתחים גוברים ולריבוי של פשעי שנאה ותקיפות על רקע לאומי ברחבי המדינה. זאת לאחר שנה קשה של עליה בתחלואה ובמימדי העוני והאלימות, ושל הסלמה במצב הביטחוני – שנה במהלכה מוסדות חינוך נסגרו לפרקי זמן ממושכים באופן תדיר ונשנה. מציאות זו מציבה בפנינו אתגרים חדשים. הצעת חוק זו נועדה לתמוך במשפחות וקהילות החפצות בכך להקים מסגרות חינוך משותפות שיאפשרו יצירת קשרים בין אישיים בין תלמידים ותלמידות דוברי עברית וערבית, יסייעו לצמצום הניכור הקיים בין אוכלוסיות בישראל, ויהוו בסיס לעתיד משותף.

הצעת החוק קובעת כי מוסדות החינוך הדו-לשוני יוקמו על פי דרישת הורים, בכפוף לאישור שר החינוך, ויזכו לתמיכה ממשלתית רב-שנתית לצורך הכשרת הצוות הפדגוגי והטמעת תוכנית לימודים דו-שפתיות. על פי הצעת החוק, בכל מוסד שיקום לפי הצעת חוק זו יהיו שני רכזים שיסייעו הן להטמעת שיטות הוראה דו-לשוניות והן לצמצום פערים שפתיים ולימודיים בקרב תלמידים, באופן שיבטיח את איכות החינוך וההוראה באותם מוסדות. בדומה למוסדות החינוך הממלכתי-המשלב, מוסדות החינוך הממלכתי הדו-לשוני ישתלבו במערכת החינוך על ידי הקמת מועצה לחינוך ממלכתי דו-לשוני, אותה ימנה שר החינוך.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק לעידוד לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי, התשפ"א – 2021

הגדרות	1.	בחוק זה – "מוסד להשכלה גבוהה" – כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, מכללה אקדמית כהגדרתה בסעיף 1 לחוק המועצה להשכלה גבוהה וכן מכללה או מוסד על תיכוני אחר שיקבע השר; "לימודי ביטחון אקלימי" – לימודים הנוגעים להגנה על הסביבה והיערכות למשבר האקלים, לרבות טכנולוגיות של אנרגיות ירוקות, חיסכון באנרגיה, שדרוג מבנים לעמידה בתקנים סביבתיים, תכנון בר-קיימא, טכנולוגיה דלת-פחמן, וכל תחום אחר שיקבע השר להגנת הסביבה. "לימודי המשך" – לימודים לתואר שני, לימודי דוקטורט, ולימודי פוסט-דוקטורט "מוסד לימוד ממלכתי" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק חינוך ממלכתי "תוכנית לימודים" – הכשרה מקצועית, לימודי תעודה, או מסלול לימודים אקדמי המזכים בקבלת תעודה; "תעודה" – תעודת מקצוע, תואר אקדמי, וכל תעודה אחרת שיקבע השר. "השר" – השר להגנת הסביבה
מטרה	2.	מטרתו של חוק זה לתמוך בהכשרת עובדים, בעלי מקצוע ומומחים בתחומים הרלוונטיים לביטחון אקלימי ולהבטיח התמודדות מושכלת ואופטימלית עם משבר האקלים; זאת באמצעות, בין השאר, הקמת קרן ייעודית לתמיכה ב-(א) יצירת תוכניות לימודים גבוהים חדשניות שיתמקדו בידע, בטכנולוגיות ובמיומנויות הנדרשים לקידום כלכלה דלת-פחמן, דה-קרבוניזציה וצדק אנרגטי והן ב-(ב) בתוכניות הכשרה מקצועית ירוקות וחיוניות; הקצאת מלגות לתלמידי תואר שני ושלישי בתחומים של ביטחון אקלימי; ויצירת מסלולי התמחות של אקדמאים מתחום הביטחון האקלימי, בוועדות השלטון המקומי ובשלטון המרכזי.
קרן למימון מסלולי לימוד והשכרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי	3.	(א) מוקמת בזה קרן למימון יצירת מסלולי לימודי ביטחון אקלימי והכשרות מקצועיות (בסעיף זה – הקרן), שתפקידה לסייע במימון מסלולי לימוד בתחום הביטחון האקלימי והכשרות מקצועיות ירוקות, המנויים בתוספת הראשונה והשנייה, אשר יש חשיבות ציבורית וחברתית בהנגשתם ובפיתוחם. (ב) הקרן תנוהל בידי הנהלה בת תשעה חברים שימנה השר (בסעיף זה – ההנהלה), ואלה חבריה:

(1) מומחה לתחום סביבה וקיימות בעל ותק של למעלה מעשור בשדה ההשכלה הגבוהה, שהמליץ עליו שר החינוך והתרבות לאחר התייעצות עם המוסדות המוכרים להשכלה גבוהה, והוא יהיה היושב ראש ;

(2) נציג המשרד לאיכות הסביבה ;

(3) נציג המועצה להשכלה גבוהה ;

(4) נציג משרד החינוך ;

(5) נציג משרד האנרגיה ;

(6) נציג משרד התחבורה ;

(7) נציג משרד העבודה והשירותים החברתיים ;

(8) נציג משרד האוצר ;

(9) נציג נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה ;

(10) נציג נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות ;

(11) נציג ארגון הסטודנטים היציג ;

(12) שני נציגי ציבור בעל ידע וניסיון בתחום פעילותה של הקרן ;

(13) נציג אחד של מרכז השלטון המקומי ;

(14) נציג אחד של ארגון המועצות האזוריות ;

(ג) בהרכב כלל חברי ההנהלה יינתן ביטוי הולם, בנסיבות העניין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה, ובכלל זה לקבוצות האוכלוסייה המנויות בסעיף 15א(א) לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, ובלבד ששיעור הנשים מקרב חברי המועצה יהיה 50%.

(ד) הודעה על מינוי חברי ההנהלה, על הרכבה ועל כל שינוי בהרכבה תפורסם ברשומות.

(ה) השר יפרסם, בתום כל שנת תקציב, ברשומות ובאתר האינטרנט של משרד המשפטים, דין וחשבון על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה וכן סיכום פעילות שנתי שיכלול נתונים אודות תוכניות הלימודים ותוכניות ההכשרה שהסתייעו בקרן, ואודות משתתפי התוכניות, וייתחם לפריסתן הארצית ולשוויוניות ונגישות התוכניות.

(ו) תקציב הקרן ייקבע בחוק התקציב השנתי, בתכנית נפרדת במסגרת תקציב משרד המשפטים ; לענין זה, "חוק תקציב שנתי" ו"תכנית" – כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

(ז) (1) השר יקבע הוראות לביצוע סעיף זה, לרבות בדבר מבחנים שוויוניים למתן סיוע במימון מסלולי לימוד והכשרות מקצועיות ואופן הפרסום של מבחנים כאמור, וכן בדבר סדרי הגשת בקשות לסיוע כאמור, סדרי עבודתה של ההנהלה ומתן דיווח בידי מקבל הסיוע לעניין השימוש בכספי המימון;

(2) קבלת הסיוע כאמור תהיה מותנית בהתחייבות מוסדות הלימוד ומרכזי ההכשרות:

(א) לא לגבות תשלום ממשותפי תוכניות הלימודים או מסלולי ההכשרות;

(ב) להבטיח כי בהרכב משותפי תוכניות הלימודים או מסלולי ההכשרות יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים, של אנשים עם מוגבלות, של בני האוכלוסייה הערבית, לרבות הדרוזית והצ'רקסית, של מי שהוא או שאחד מהוריו נולדו באתיופיה, של בני האוכלוסייה החרדית, של מהגרים ועולים חדשים, ושל מי שהוריהם לא רכשו השכלה גבוהה (בחוק זה – ייצוג הולם)

(ג) להגיש, אחת לשנה, דין וחשבון לגבי ביצוע הוראות סעיף זה ובו יפורטו, בין השאר, נתונים באשר לייצוגם של הזכאים לייצוג הולם בתוכניות הלימודים ובמסלולי ההכשרות לפי חוק זה.

(3) בוגרי ההכשרות המקצועיות הירוקות יהיו זכאים לתעודה בסיום ההכשרה ותעודה זו תוכר כתעודת מקצוע לצורך הכרה בעובד כעובד מקצועי כמשמעותו בחוק שירות התעסוקה, התשי"ט – 1959

(ח) (1) הקרן תפעל במשך תקופה של 10 שנים מיום פרסום של חוק זה; ואולם רשאי השר, בצו, להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת (בסעיף זה – תקופת הארכה);

(2) הסתיימה תקופת פעולתה של הקרן, בהתאם להוראות פסקה (1), ונותרה יתרת כספים בקופת הקרן אשר לא נוצלה עד תום התקופה כאמור, תמשיך הקרן, על אף הוראות הפסקה האמורה, לפעול לגבי אותם כספים בהתאם לתפקידה כמפורט בסעיף קטן (א), עד לניצול יתרת הכספים כאמור, וזאת בכפוף לכל דין.

זכאות למלגות קיום 4. (א) על אף האמור בכל דין, תלמיד במוסד להשכלה גבוהה שירשם ללימודי המשך בתחום הביטחון האקלימי, יהיה זכאי למלגת קיום בעד כל חודש לימודים מלא בשנת המס, בהתקיים בו אחד מאלה:

(1) לתלמיד ילד אחד לפחות ואין לו או לבן זוגו הכנסה בשנת המס;

(2) התלמיד עומד בתנאים שקבע שר החינוך בהתחשב באמות מידה חברתיות-כלכליות;

(3) התלמיד ישתתף בהתמחות מעשית באחת מוועדות הכנסת המכהנת, ולחלופין, בוועדות הרשויות המקומיות, בהיקף ובתנאים שיקבעו השר לאיכות הסביבה והשר להשכלה גבוהה

(ב) אין מניעה כי תלמיד כאמור בסעיפים 4(א)(1) ו-4(א)(2) יבצע את אותה ההתמחות כאמור בסעיף 4(א)(3) אמנם התמחות זו לא תהיה תנאי לקבלת מלגת קיום בעבור תלמיד כאמור בסעיפים 4(א)(1) ו-4(א)(2).

(ג) התקציב השנתי למלגות קיום מתוקף חוק זה ייקבע בתחום פעולה נפרד בסעיף תקציב משרד החינוך בחוק התקציב השנתי.

5. סייגים לזכאות למלגת קיום
הזכאות למלגת קיום לפי סעיף 4 לא תחול על תלמיד במוסד להשכלה גבוהה שהתקיים בו במועד כלשהו בשנת המס או בשנת המס שקדמה לה אחד מאלה:

(1) לו, לבן זוגו, או לילדו הסמוך על שולחנו זכות במקרקעין, בין בישראל ובין מחוץ לישראל, שאינה דירת מגורים יחידה, ובלבד שחלקם יחד בזכות כאמור עולה על 50%; לעניין זה, "דירת מגורים" ו"זכות במקרקעין" – כהגדרתם בחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963;

(2) בבעלותו, בהחזקתו או בשימושו של תלמיד המוסד להשכלה גבוהה, בן זוגו או ילדו, רכב;

(3) בבעלותו, בהחזקתו או בשימושו העיקרי, נכס מסוג שקבע שר החינוך.

6. ביצוע ותקנות
השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

תוספת ראשונה

(ההגדרה "מסלולי לימוד" שבסעיף 2 וסעיף 3):

(1) טכנולוגיות של אנרגיה ירוקה, חיסכון אנרגטי, וטרנספורמציה אנרגטית

(2) טכנולוגיות של בניה ירוקה

(3) תכנון בר-קיימא

(4) כלכלה דלת פחמן

(5) דה-קרבוניזציה וצדק אנרגטי

תוספת שניה

(ההגדרה "הכשרות מקצועיות" בסעיף 2 ובסעיף 3):

(1) הכשרת עובדים במשק האנרגיה הסולרית והמחזור

(2) הכשרת עובדים בתחום השדרוג הירוק של מבנים והתייעלות אנרגטית

(3) הכשרת עובדים בפיתוח תשתיות לתחבורה מקיימת (אופניים)

(4) הכשרת נהגים ומתפעלים של תחבורה הציבורית

(5) הכשרת יועצים סביבתיים לקידום מחזור, מעבר לרכש ירוק או מעגלי, והפחתת

כמויות הפסולת בשלטון המקומי

דברי הסבר

הצעת חוק זו מטרתה לחייב את המדינה לתמוך בהכשרת עובדים, בעלי מקצוע ומומחים אשר עבודתם חיונית להתמודדות מושכלת ואופטימלית עם משבר האקלים.

לאחרונה אנו עדים להשלכות ההרסניות של הפרת האיזון האקלימי ומימדי זיהום הסביבה הגבוהים ברחבי העולם. אירועי אקלים קיצוניים (לרבות גלי חום וקור, שיטפונות, הצפות ושריפות) ועליה בתחלואה בעקבות זיהום אוויר, מסכנים את חייהם של יותר ויותר אנשים בישראל ובעולם. תופעות אלה מקורן בתעשייה מזהמת ובפליטת גזי חממה אשר גורמים להתחממות כדור הארץ ועלינו מוטלת האחריות לעצור את התחממות זו באופן דחוף אך מושכל.

לפי הערכת המצב האחרונה של הפאנל הבין-ממשלתי בנושא משבר האקלים (IPCC), כדי להיות מסוגלים להתחיל לשקם את המערכת האקלימית של כדור הארץ יש לשמור כי התחממות כדור הארץ לא תעלה על 1.5 מעלות צלסיוס מהטמפרטורה שאפיינה את כדור הארץ לפני 40-70 שנה, טרום המהפכה התעשייתית. על פי [דוח](#) שפורסם לאחרונה על ידי [Berkeley Earth](#) נכון לסוף 2020 נמדדה בישראל עליה בטמפרטורה ביבשה של 1.4 מעלות – עליה גבוהה משמעותית ממוצע ההתחממות הגלובלית שעמד על 0.94 מעלות, וגבולית מאוד ביחס לעליה המקסימלית המותרת של 1.5 מעלות.

התחממות זו היא תוצר ישיר של פליטת גזי חממה, אשר מקורה בפעילות של תעשיות ומגזרים מזהמים ובראשם תעשיית ייצור החשמל, מגזר התחבורה, ותעשיית הבניין. על מדינת ישראל מוטלת האחריות לייצר אלטרנטיבות ירוקות לייצור חשמל, לתחבורה, ולבניה שיביאו לצמצום חד בפליטת גזי החממה.

הצעת חוק זו מבוססת על [המלצות המדיניות](#) שפרסמה האקדמיה הלאומית למדעים בארה"ב במסגרת עבודת המומחים לעמידה ביעד של 0% פליטת גזי חממה, ועיקרן להבטיח תמיכה בפיתוח הידע והטכנולוגיה הנדרשים להתמודדות עם משבר האקלים.

מוצע כי תוקם קרן ממשלתית ייעודית לתמיכה הן בלימודים גבוהים והן בהכשרות מקצועיות החיוניים לשמירה על ביטחון אקלימי. תמיכת הקרן בלימודים גבוהים חיוניים תכלול מימון של תוכניות לימודים גבוהים חדשניות ויכלול, כמפורט בתוספת הראשונה, את תחומי הידע של טכנולוגיות של אנרגיה ירוקה, חיסכון אנרגטי וטרנספורמציה אנרגטית; טכנולוגיות של בניה ירוקה; תכנון בר-קיימא; כלכלה דלת פחמן; דה-קרבוניזציה וצדק אנרגטי.

תמיכת הקרן בהכשרות מקצועיות ירוקות-חיוניות תכלול, כמפורט בתוספת השניה, תמיכה בהכשרת עובדים במשק האנרגיה הסולרית והמחזור; בהכשרת עובדים בתחום השדרוג הירוק של מבנים והתייעלות אנרגטית; בהכשרת עובדים בפיתוח תשתיות לתחבורה מקיימת (אופניים), בהכשרת נהגים ומתפעלים של תחבורה ציבורית; ובהכשרת יועצים סביבתיים בשלטון המקומי (יועצים לקידום מחזור, מעבר לרכש ירוק או מעגלי, והפחתת כמויות הפסולת).

עוד מוצע כי תיקבע זכאות למלגות קיום לתלמידי תואר שני ומעלה בתחומי הביטחון האקלימי לכל תלמיד או תלמידה שיבחרו להתמחות במקביל ללימודיהם באחת מועדות הכנסת ולחלופין בשלטון המקומי, ולכל תלמיד ותלמידה אשר מיצובם הכלכלי-חברתי מצדיק מתן מלגה. זאת במטרה לעודד את תרומתם לגיבוש מדיניות ממשלתית ומוניציפאלית מביאה בחשבון את משבר האקלים, ולעודד יצירת דיסציפלינות אקדמיות ותחומי מחקר שיביאו בחשבון את מציאות חייהם של מגוון אוכלוסיות בישראל ויקדמו ביטחון אקלימי לכולם.

הצעת חוק זו הוכנה בצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב על ידי תהילה שרעבי.

הצעות החוק באפיק חקיקה 2 - מעבר צודק מתעשיות מזהמות לתעשיות ירוקות

חלק א': אוסף הצעות חוק פרטיות והצעות חוק ממשלתיות שלא אושרו:

זכויות עובדים:

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק הגנה על עובדים בעת אירוע אסון המוני, התשפ"א-2021

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "אדם עם מוגבלות" – כהגדרתו בסעיף 5 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998²⁴;
- "אירוע אסון המוני" – כהגדרתו בסעיף 90א לפקודת המשטרה;
- "הורה עצמאי" – כהגדרתו בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב-1992²⁵;
- "השר האחראי", לעניין מוסד חינוך – השר שמוסד החינוך הוא בתחום אחריותו;
- "ילד" – מי שטרם מלאו לו 14 שנים, וכן ילד בעל צרכים מיוחדים כהגדרתו בחוק חינוך מיוחד, התשמ"ח-1988²⁶;
- "מוסד חינוך" – לרבות מוסד חינוך כהגדרתו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949²⁷, מעון כהגדרתו בחוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה-1965²⁸, וקייטנה כהגדרתה בחוק הקייטנות (רישוי ופיקוח), התש"ן-1990²⁹;
- "פיטורים" – לרבות אי-חידוש חוזה עבודה לתקופה קצובה, שהוא אחד מאלה:
- (1) חוזה עבודה לתקופה קצובה של שנים עשר חודשים או יותר;
- (2) חוזה עבודה לתקופה קצובה הפחותה משנים עשר חודשים, שהאריך או שחידש העסקה קודמת של העובד שהיתה סמוך לפני תחילת תוקפו של החוזה;
- "פקודת המשטרה" – פקודת המשטרה [נוסח חדש], התשל"א-1971³⁰;

²⁴ ס"ח התשנ"ח, עמ' 152.

²⁵ ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.

²⁶ ס"ח התשמ"ח, עמ' 114.

²⁷ ס"ח התשי"ט, עמ' 287.

²⁸ ס"ח התשכ"ה, עמ' 48.

²⁹ ס"ח התש"ן, עמ' 155.

³⁰ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.

"קבלן כוח אדם" ו"מעסיק בפועל" – כהגדרתם בחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996³¹;

"תקופת האסון" – התקופה שבה עומדת בתוקפה ההכרזה על אירוע אסון המוני לפי סעיף 90 לפקודת המשטרה.

2. איסור פיטורים (א) לא יפטר מעסיק עובד בשל היעדרותו מהעבודה או אי-ביצוע העבודה, מחמת הוראה של שוטר או חייל לפי סעיף 90 לפקודת המשטרה בעת אירוע אסון המוני, אשר בשלה נמנע מן העובד להתייצב לעבודתו או לבצעה, לפי העניין, ולעניין אדם עם מוגבלות – לרבות בשל מוגבלותו.

(ב) (1) לא יפטר מעסיק עובד בשל היעדרותו מהעבודה לצורך השגחה על ילדו, הנמצא עמו, עקב סגירת מוסד החינוך שבו לומד או שוהה הילד מחמת אירוע אסון המוני או הוראה של שוטר או חייל כאמור בסעיף קטן (א), או עקב הוראה של השר האחראי שניתנה בתקופת האסון אשר מכוחה מחויב העובד לשהות במוסד החינוך שבו לומד או שוהה הילד, ובלבד שבתקופת היעדרותו של העובד התקיים אחד מאלה:

(א) הילד נמצא בהחזקתו הבלעדית של העובד או שהעובד הוא הורה יחיד של הילד;

(ב) בן זוגו של העובד הוא עובד או עובד עצמאי, ולא נעדר מעבודתו, מעסקו או מעיסוקו במשלח ידו, לצורך השגחה על הילד, ואם בן הזוג אינו עובד או עובד עצמאי – נבצר ממנו להשגיח על הילד.

(2) הוראות פסקה (1) לעניין היעדרות מהעבודה עקב סגירת מוסד החינוך שבו לומד או שוהה הילד של העובד, לא יחולו אם היה במקום העבודה של העובד או של בן זוגו, בעת היעדרות העובד כאמור באותה פסקה, סידור נאות להשגחה על הילד.

(ג) היה המעסיק קבלן כוח אדם, יראו לעניין סעיף זה גם הפסקה, קבועה או זמנית, של העסקת העובד, כפיטורים, ויחולו הוראות אלה:

(1) מעסיק בפועל לא יגרום לפיטוריו של עובד של קבלן כוח אדם, בשל היעדרותו מהעבודה או אי-ביצוע העבודה בנסיבות כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), לפי העניין;

(2) קבע בית הדין לעבודה כי עובד של קבלן כוח אדם פוטר בשל היעדרותו מהעבודה או אי-ביצוע העבודה בנסיבות כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), לפי העניין, חזקה היא כי המעסיק בפועל גרם לפיטוריו בניגוד להוראות פסקה (1), אלא אם כן הוכיח אחרת;

(3) הוראות סעיף קטן זה באות להוסיף על האיסורים החלים על קבלן כוח אדם כמעסיק לפי סעיף זה.

³¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 201.

- (ד) פוטר עובד בניגוד להוראות סעיף זה, בטלים הפיטורים.
- עונשין 3. פטר מעסיק עובד בניגוד להוראות סעיף 2, או גרם מעסיק בפועל לפיטוריו של עובד של קבלן כוח אדם בניגוד להוראות סעיף קטן (ג) של הסעיף האמור, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז–1977.³²
- תשלום שכר והפחתת 4. (א) עובד שבמהלך תקופת אסון נעדר מהעבודה או לא ביצע את העבודה בנסיבות כאמור בסעיף 2(א) או (ב), ישלם לו מעסיקו, במועד לתשלום שכר העבודה לפי חוק הגנת השכר, התשי"ח–1958,³³ שכר בעד תקופת ההיעדרות או אי-ביצוע העבודה כאמור.
- (ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), היתה ההיעדרות בנסיבות האמורות בסעיף 2(ב) בלבד, יפחית המעסיק מימי החופשה המגיעים לעובד חצי יום חופשה בעד כל יום מלא שבו נעדר העובד מעבודה כאמור.
- פיצוי לעצמאים 5. (א) שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע מתן פיצוי לעצמאי, שהכנסתו נפגעה בתקופת האסון עקב אי-יכולת לעסוק בעסקו או במשלח ידו –
- (1) מחמת הוראה של שוטר או חייל לפי סעיף 190 לפקודת המשטרה באירוע אסון המוני, שבשלה נמנע ממנו לעסוק בעסקו או במשלח ידו, ולעניין אדם עם מוגבלות – לרבות בשל מוגבלותו ;
- (2) בשל הצורך להשגיח על ילדו, הנמצא עמו, עקב סגירת מוסד החינוך שבו לומד או שוהה הילד מחמת אירוע אסון המוני או הוראה של שוטר או חייל כאמור בפסקה (1), או עקב הוראה של השר האחראי שניתנה בעת התרחשות אירוע אסון המוני אשר מכוחה מחויב העצמאי לשהות במוסד החינוך שבו לומד או שוהה הילד, ובלבד שהתקיימו בו התנאים המנויים בסעיף 2(ב)(1).
- (ב) סכום הפיצוי יהיה מכפלת מספר הימים שבהם נפגעה הכנסתו של העצמאי, בחצי מהשכר החציוני במשק, וחלוקתם ב-25 ; לעניין סעיף זה, "שכר חציוני" – רמת שכר אשר מחצית מהעובדים משתכרים יותר ממנה ומחציתם פחות ממנה, לפי סקר הכנסות שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- תחולה 6. הוראות סעיפים 2 ו-3 לא יחולו על אלה :
- (1) מי שנקרא לשירות עבודה לפי חוק שירות עבודה בשעת-חירום, התשכ"ז–1967³⁴ ;
- (2) שוטר כהגדרתו בפקודת המשטרה ;
- (3) סוהר כהגדרתו בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב–1971³⁵ ;

³² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

³³ ס"ח התשי"ח, עמ' 86.

³⁴ ס"ח התשכ"ז, עמ' 86.

³⁵ ס"ח התשל"ב, עמ' 22.

(4) מי שעובד בשירותי הביטחון כהגדרתם בסעיף 63א לחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970³⁶ ;

(5) חבר ארגון עזר כהגדרתו בחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951³⁷ ;

(6) עובד בגוף הצלה כהגדרתו בסעיף 90א לפקודת המשטרה.

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק הגנה על עובדים בשעת חירום, התשס"ו-2006, קובע הוראות שנועדו להגן על עובדים במקרים של התקפה צבאית על מדינת ישראל או מצב מיוחד בעורף. הוא איננו חל במקרים של אירועי אסון המוניים כגון מפגעי טבע רחבי היקף, תאונות המוניות ושאר אירועים אשר תוצאותיהם כוללות נזקים בסדרי גודל עצומים לציבור ולמשק. סופת השלג שהתחוללה באזור ירושלים והצפון בדצמבר 2013, אשר גרמה לנזקים גדולים לרכוש ולפגיעה קשה בחיי היום-יום של האוכלוסייה באזורים אלה, היא דוגמה לסוג המקרים שעשוי להיחשב לאירוע כאמור.

אחת ההשלכות המרכזיות של אירועי אסון המוניים היא העובדה שמוסדות חינוך רבים נסגרים וילדים הלומדים במוסדות חינוך אלו נאלצים להישאר בבתיהם עם הוריהם. מפאת הסכנה הנשקפת לילדים, פעמים רבות שמוסדות החינוך נותרים סגורים גם מספר ימים לאחר שחלק מהעסקים חזרו לפעילות של שגרה. משמעות הדבר היא שעובדים רבים, במשק, שכירים ועצמאיים כאחד, נאלצים למצוא פתרון להשגחה על ילדיהם בזמן שהם נדרשים לחזור לעבודתם.

מטרת חוק זה היא לקבוע הוראות שיגנו על עובדים בשל התרחשות אירועי אסון המוניים. החוק מאזן בין הפגיעה בעובדים לבין הפגיעה במעסיקים, וכן קובע אפשרות למתן פיצוי לעצמאיים.

סעיפים 2 ו-3 להצעת החוק קובעים שמעסיק לא יוכל לפטר עובד בשל היעדרותו מהעבודה עקב אירוע האסון.

סעיף 4 להצעת החוק קובע שעובד שנעדר מעבודתו בתקופת התרחשות האסון מכיוון שנאלץ להשגיח על ילדו, שכרו ישולם לו וכן ינוכה חצי יום חופשה ממכסת ימי החופשה שלו. ניכוי חצי יום חופשה נועד לאפשר איזון בין הפגיעה בעובד לפגיעה במעסיק. באופן זה נהגו כלפי העובדים במגזר הציבורי במשק בעקבות סופת השלג של דצמבר 2013.

סעיף 5 להצעת החוק נותן אפשרות לשר האוצר להורות, באישור ועדת הכספים של הכנסת, על מתן פיצויים ליחידים עצמאיים הן בשל היעדרות מעסקם – בגובה חצי מהשכר החציוני במשק, והן מכיוון שנאלצו להשגיח על ילדיהם בתקופת התרחשות האסון.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אלעזר שטרן וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/2207) ועל שולחן הכנסת העשרים ידי חבר הכנסת דב חנין (פ/20/605).

³⁶ ס"ח התשי"ל, עמ' 65.

³⁷ ס"ח התשי"א, עמ' 78.

הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – קיצור שבוע העבודה), התשפ"א-2021

- תיקון סעיף 3 1. בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951³⁸ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 3, במקום "ארבעים וחמש" יבוא "שלושים ושבע".
- תיקון סעיף 4 2. בסעיף 4 לחוק העיקרי –
(1) בסעיף קטן (א) –
(א) בפסקה (2), במקום "יום עבודה שתחמו יתר על הקבוע בסעיף 2 ושבוע עבודה שתחמו יתר על הקבוע בסעיף 3" יבוא "יום עבודה שאורכו עולה על הקבוע בסעיף 2, ובלבד ששבוע העבודה לא יעלה על הקבוע בסעיף 3";
(ב) בסיפה, במקום "על ארבעים וחמש שעות עבודה" יבוא "על שלושים ושבע שעות עבודה";
(2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
"ב) הוראות סעיפים 2 ו-3 יחולו גם על עובד במשרה חלקית ועובד זמני."
- תיקון סעיף 5 3. בסעיף 5 לחוק העיקרי, סעיף קטן (א) – בטל.
- תחילה בהדרגה 4. (א) תחילתו של חוק זה בתום שנה מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).
(ב) עד יום התחילה רשאי שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים לקבוע כי בתקופה של ארבע שנים מיום התחילה יהיה מספר שעות העבודה השבועיות לפי הוראות סעיפים 3 ו-4(א)(2) לחוק העיקרי, גבוה ממספר שעות העבודה השבועיות לפי הוראות הסעיפים האמורים כנוסחם לפי חוק זה ובלבד שמספרם לא יעלה על מספר שעות העבודה השבועיות לפי הוראות הסעיפים האמורים כנוסחם ערב יום התחילה; לא יקבעו תקנות לפי סעיף זה לאחר יום התחילה.

ד ב ר י ה ס ב ר

שבוע העבודה בישראל הוא מהארוכים בעולם, אולם למרות זאת, הפריזון בישראל נמוך יחסית לעולם המערבי. מכאן עולה המסקנה שפריזון עבודה גבוה, אינו בהכרח תלוי שעות עבודה ארוכות, ואולי אף נפגע מכך.

קיצור שבוע העבודה מ-45 שעות עבודה שבועיות הקבועות בחוק ואף ממספר השעות הקבוע לפי צו הרחבה כללי במשק, ל-37 שעות עבודה שבועיות הוא צעד חיוני לתנאי העבודה של ציבור השכירים בישראל. החיים בישראל רוויים לחצים, ובין היתר, עובדים ועובדות בישראל מחויבים לימים רבים של שירות מילואים. כמו כן, יש השפעה לשיעור הלידות הגבוה במדינות המערב. בשל התנאים המיוחדים בישראל, על

³⁸ ס"ח התשי"א, עמ' 204.

המדינה החובה לאפשר חיי משפחה תקינים הכוללים גידול של הילדות והילדים בצורה מתקבלת על הדעת. כמו כן, נדרש איזון טוב יותר בין עבודה ופנאי על מנת לאזן את הלחצים המובנים הכרוכים בחיים במדינת ישראל.

קיצור שבוע העבודה גם יתרום תרומה חשובה למערכה לצמצום היקף האבטלה ויפתח מקומות עבודה לעובדות ועובדים נוספים.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה, על שולחן הכנסת התשע-עשרה ועל שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת דב חנין וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/386 ; פ/19/194 ; פ/20/462), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת עאידה תומא סלימאן וקבוצת חברי הכנסת (פ/22/1416 ; פ/23/1136).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים, על שולחן הכנסת העשרים ושתיים, על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/20/4182 ; פ/22/1135 ; פ/23/894) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/24/352).

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – הצהרת מחלה), התשפ"א–2021

תיקון סעיף 2 1. בחוק דמי מחלה, התשל"ו–1976³⁹, בסעיף 2, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) על אף הוראות לפי סעיף קטן (ג), מסר עובד למעסיקו הצהרה בכתב כי נעדר עקב מחלתו ותקופת ההיעדרות לא עלתה על שני ימי עבודה רצופים, לא יידרש העובד להמציא תעודת מחלה מאת רופא; ואולם, עובד יהיה רשאי למסור הצהרה כאמור במקום תעודת מחלה לעניין שלושה ימי היעדרות בשנה לכל היותר."

ד ב ר י ה ס ב ר

על פי הדין כיום, עובד שחלה ונעדר מעבודתו בשל כך, נדרש להציג בפני מעסיקו תעודת מחלה החתומה בידי רופא, אף אם נעדר ליום אחד. דרישה חוקית זו מציבה קשיים רבים הן לעובד והן לרופאי הקהילה. כידוע, רופאי הקהילה בכלל ורופאי המשפחה בפרט מטפלים בכל יום בעשרות מטופלים ונאלצים להתמודד יום-יום ושעה-שעה עם עומס אדיר. במקרים רבים הגעתו של מטופל המבקש אישור מחלה למרפאה איננה נדרשת, בייחוד כאשר מדובר במקרים קלים כגון צינון או גב "תפוס" (הפניות השכיחות ביותר לרופאי משפחה הן בנושא זה), המחייבים את המטופל לנוח בביתו. אין כל טעם בגרירת המטופלים למרפאות והכנסתם לתורים הארוכים במקרים כאלה, בוודאי כשאלה באים על חשבון זמנו של הרופא עם מטופלים אחרים. יתרה מזאת, קופות חולים כיום מאפשרות למטופל לבקש אישור מחלה בדיעבד באמצעות אתר האינטרנט של הקופה, כך שאם מדובר במחלה קצרה של יום עד יומיים, אין כל היגיון בבדיקת המטופל בשעה שכבר הבריא.

זאת ועוד, אין להכחיש כי לעיתים מבקשים עובדים לעשות שימוש ברופא כדי להיעדר מהעבודה מסיבה לא מוצדקת ובכך מעמידים את הרופא בסיטואציה לא נוחה תוך ניצול חובתו לפרטיות ולמתן אמון במטופלו. בשל כך, נכון לצמצם את היקף המקרים שבהם נדרש הרופא לקחת חלק במערכת יחסי העבודה של מטופליו.

יוזכר כי לפני שנים מספר אישרה ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת תיקון לתקנות דמי מחלה (נהלים לתשלום דמי מחלה), התשל"ז–1976, לפיו תעודת המחלה לא תכלול את אבחון המחלה, וזאת מטעמים של פרטיות העובד. בהקשר זה טענו נציגי המעסיקים בכנסת כי השמטת אבחון המחלה מתעודת המחלה תקשה על בדיקת האותנטיות של האישור הרפואי. אם כך, הרי שכיום תעודת המחלה איננה מהווה אמצעי יעיל בעיני המעסיקים כאשר מדובר במחלות קצרות מועד כגון שפעת או התקררות בחורף. לפיכך מוצע בזאת כי עובד יוכל לקבל תקופת ימי מחלה קצרת מועד של עד שלושה ימים בשנה ולא יותר מיומיים ברצף, שלגביהם יסתפק המעסיק בהצהרה בכתב על היעדרותו של העובד בגין מחלה ולא תידרש הצגתה של תעודת מחלה.

יוזכר כי על פי חוק דמי מחלה, התשל"ו–1976, אין המעסיק משלם לעובד דמי מחלה תמורת יום ההיעדרות הראשון ועבור היום השני והיום השלישי משתלם תשלום חלקי בלבד, כך שעלות ההצעה למשק איננה בלתי סבירה. כמו כן, תיקון זה יחול רק לגבי עובדים שאינם נהנים מתנאיו של הסכם קיבוצי או הסכם

³⁹ ס"ח התשל"ו, עמ' 206.

אישי הכולל ימי הצהרה, למשל כפי שקיים היום בתקשי"ר.

מבדיקה השוואתית שערכה ההסתדרות הרפואית בישראל (הר"י) בין מדינות מפותחות בעולם, עולה כי במרבית מדינות אלה לא נדרשים העובדים להציג אישורי מחלה כאשר מדובר בתקופת מחלה קצרת-מועד. במקרים כאלה נהוג להסתפק בהצהרת העובד על מחלתו תוך הגבלת מספר ימי ההצהרה הללו. ביטול הדרישה להצגת תעודת מחלה כאשר מדובר במחלה קצרה ומעבר לשיטה של הצהרה בכתב, יחזקו את האמון בין העובד למעסיק ויצמצמו את האפשרות לעשות שימוש בטעמים רפואיים לכאורה כדי להיעדר מהעבודה.

מדובר בהצעה מאוזנת אשר תעלה בקנה אחד עם צרכי המערכת הרפואית וזאת מבלי לפגוע במערכת יחסי העבודה בישראל.

הצעת החוק נוסחה בסיוע האגף למשפט ומדיניות ציבורית של ההסתדרות הרפואית בישראל. הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת רועי פולקמן וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/3227), על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת רועי פולקמן (פ/21/49), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/22/130), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/23/230).

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – יתרה שלילית של ימי מחלה), התשפ"א–2021

- תיקון סעיף 4 1. בחוק דמי מחלה, התשל"ו–1976⁴⁰, בסעיף 4, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
- "(1א) (1) עובד שנעדר מעבודתו עקב מחלה ולא עומדת לרשותו יתרה של ימי מחלה צבורים, רשאי לבחור, בהודעה בכתב למעסיקו כי ייזקפו לזכותו ימי מחלה על חשבון ימי מחלה עתידיים שיצבור, ובלבד שבכל עת לא תעלה היתרה השלילית של ימי המחלה על חמישה ימים.
- (2) ימי מחלה שנוקפו לזכות העובד כאמור בפסקה (1), ינוכו מימי המחלה שיצטברו לעובד לאחר אותו מועד.
- (3) עובד שבמועד סיום העסקתו אצל המעסיק היתה לחובתו יתרה שלילית של ימי מחלה, יופחת סכום דמי המחלה ששולם לו בעד אותם ימים מהשכר האחרון המשולם לו.
- (4) בסעיף זה, "עובד" – לרבות עובד שעניין תשלום לתקופת מחלה מוסדר לגביו על פי הסכם קיבוצי.
- תיקון חוק הגנת השכר 2. בחוק הגנת השכר, התשי"ח–1958⁴¹, בתוספת בפרט 4(6), אחרי "ויתרת תקופת השכר המחלה הצבורה" יבוא "לרבות יתרה שלילית לפי סעיף 4(1א) לחוק דמי מחלה, התשל"ו–1976.

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק דמי מחלה, התשל"ו–1976, נועד לאפשר לעובד אשר נבצר ממנו לעבוד, לקבל שכר במהלך התקופה שנעדר בשל מחלתו. עובד צובר זכאות ל-1.5 ימי מחלה עבור כל חודש עבודה במשרה מלאה, כלומר 18 ימי מחלה בשנה, עד לתקופת צבירה מקסימאלית של 90 ימי מחלה במשך חמש שנים.

עובד שסיים את מכסת ימי המחלה הניתנת לו לפי חוק או בהתאם להסכם קיבוצי, ונאלץ להיעדר ממקום העבודה בשל מחלה ממושכת שלו או של ילדו או בתקופה של אפידמיה, יופחת שכרו.

בהצעה זו מוצע לאפשר לעובד לבחור לזקוף לחובתו יתרה שלילית של חמישה ימים לכל היותר. מעסיק לא ינכה יתרה שלילית של עד חמישה ימי מחלה משכר העובד אלא היא תקוזז עם הצבירה החודשית בחודשים הבאים. אם בעת סיום העסקתו של העובד תיוותר לחובתו יתרה שלילית של ימי מחלה, יוכל המעסיק לנכות את דמי המחלה ששילם בעד אותם ימים משכרו של העובד.

⁴⁰ ס"ח התשל"ו, עמ' 206.

⁴¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 86.

בתלוש השכר החודשי של העובד יפרט המעסיק את היתרה השלילית של ימי המחלה העומדת לחובתו. מטרתה של הצעת חוק זו היא להקל על העובדים בעתות משבר של מחלה ממושכת ולאפשר להם מרחב גמיש יותר ושמירה על זכויותיהם הסוציאליות.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטיה (פ/23/2061).

הצעת חוק דמי מחלה (תיקון – קרן ימי מחלה), התשפ"א–2021

הוספת סעיף 9א 1. בחוק דמי מחלה, התשל"ו–1976,⁴² אחרי סעיף 9 יבוא:

"קרן ימי מחלה 9א. (א) מעסיק יציע בכתב לכל אחד מעובדיו לוותר בכתב על שליש לכל היותר מימי המחלה הצבורים לזכותו לפי חוק זה או לפי הסכם קיבוצי, לטובת קרן שינהל, לשם ניצולם על ידי עובדים שלא עומדים לזכותם ימי מחלה צבורים, והעובד רשאי להסכים בכתב להצעת המעסיק לוותר כאמור על יום מחלה אחד או יותר, לפי בחירתו.

(ב) המעסיק ינהל רישום מסודר לגבי ימי המחלה שנצברו בקרן וניצולם ובכלל זה –

(1) ימי המחלה שעליהם ויתר עובד כאמור בסעיף קטן (א); המעסיק ישמור את טופס ההסכמה שעליו חתם העובד;

(2) העובדים שניצלו את ימי המחלה שעליהם ויתר העובד, ומועדי הניצול.

(ג) שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת רשאי לקבוע תקנות בדבר סדרי הפעלת קרן לימי מחלה כאמור בסעיף קטן (א), הרישומים והמסמכים הנדרשים לגביה, סדרי קדימויות בין עובדים לניצול ימי המחלה שבקרן ואופן הגשת בקשות לניצול ימי המחלה והטיפול בהן.

(ד) בסעיף זה, "עובד" – לרבות עובד שעניין תשלום לתקופת מחלה מוסדר לגביו על פי הסכם קיבוצי."

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק דמי מחלה, התשל"ו–1976, נועד לאפשר לעובד אשר נבצר ממנו לעבוד בשל מחלה לקבל שכר במהלך התקופה שנעדר בשל מחלתו. עובד צובר זכאות ל-1.5 ימי מחלה עבור כל חודש עבודה במשרה, כלומר 18 ימים בשנה, עד לתקופה של חמש שנים ולכל היותר 90 יום. מוצע להסדיר את אופן מתן הסיוע במצב בו לעובד יש חוסר בימי מחלה מפאת מחלה ממושכת או תקופה

⁴² ס"ח התשל"ו, עמ' 206.

של אפידמיה, שבה עובד נאלץ להיעדר לעיתים תכופות יותר ממקום העבודה. המנגנון המוצע של קרן ימי מחלה קיים אצל חלק מהמעסיקים במסגרת הסכמים קיבוציים. מנגנון זה נועד לסייע לעובדים הנאלצים להיעדר מהעבודה, וניצלו את מלוא מכסת ימי המחלה שהיו ברשותם. מלאי הימים בקרן הם ימי מחלה שנתרמו על ידי עובדים שיש להם יתרת ימי מחלה ומעוניינים לוותר עליהם לטובת ניצולם בידי עובדים הזקוקים להם. כמות הימים שניתן להעביר לקרן היא עד שליש ממכסת הימים שצבורים לזכותו של העובד. עובדים שצברו את סך הימים המקסימאלי של ימי המחלה, יוכלו גם לתרום דרך הקרן לעמיתיהם לעבודה וגם כעת להמשיך לצבור עבור עצמם. עובדים שאין להם יתרת ימי מחלה יוכלו להיעזר במאגר ימי המחלה הקיים בקרן, זאת כאמור במידה ויש להם חוסר בימי מחלה. לא מן הנמנע שעובד שתרום ימים לקרן ויקלע בעצמו למצוקה יוכל לנצל ימי מחלה מהקרן. הקרן מסייעת מצד אחד לעובדים שמשכורתם לא תיפגע, מצד שני למעסיקים שנותנים פתרון ללא כל השקעה תקציבית נוספת או הפסדים. הקרן לא דורשת תקציב מיוחד, מעבר לפרוצדורה להקמה והפעלה של מנגנון הקרן במקום העבודה. שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים יקבע הוראות לעניין ניהול הקרן על ידי המעסיק, וכן את אופן תרומת ימי המחלה על ידי עובד המעוניין בכך וניצול ימי המחלה על ידי עובד הזקוק לסייע. מטרת הקרן היא להסדיר את תהליך הסייע לעובדים הנזקקים לימי מחלה, וצבירת הימים על ידי עובדים שמוכנים ויכולים לסייע. כך, באופן פילנתרופי, עובדים יהיו רשאים לתרום את ימי המחלה שלהם לעמיתיהם לעבודה. מדובר בהצעה חברתית המתבססת בעיקרה על סולידריות חברתית, הנותנת מענה לעובדים ולמעסיקים גם יחד.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטיה (פ/1970/23).

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי אבטלה לעצמאים), התשפ"א–2021

1. הוספת סעיף 28ג בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–431995 (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 28ב יבוא :

"ענף ביטוח אבטלה 28ג. ביטוח אבטלה לעובד עצמאי, כהגדרתו בסעיף 158, לעובד עצמאי ינוהל כענף ביטוח נפרד."
2. תיקון סעיף 158 בסעיף 158 לחוק העיקרי –

(1) בהגדרה "מבוטח", בפסקה (1), בסופה יבוא "או עצמאי החייב בתשלום דמי ביטוח בעד עצמו";

(2) אחרי ההגדרה "עובד" יבוא :

"עובד עצמאי" – מי שיש לו הכנסה לפי סעיף (1)2 או (8) לפקודת מס הכנסה⁴⁴;"
3. תיקון סעיף 160 בסעיף 160 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(א1) יראו עצמאי כמובטל לפי סעיף קטן (א) אם מסר תצהיר מאושר על ידי עורך דין או אישור רואה חשבון המגובה באישור רשות המסים המעיד על ביטול הרישום כעוסק המורשה, או כי חדל לחלוטין לעסוק בעסקו או במשלח ידו או שהחברה שהוא בעל שליטה בה חדלה לחלוטין מפעילותה, לפי העניין, או שהתקיימו בו תנאים שקבע השר לפי סעיף קטן (א2).

(א2) השר, באישור ועדת העבודה והרווחה, רשאי לקבוע תנאים לגבי זכאותו של מבוטח שהוא עובד עצמאי לדמי אבטלה."
4. תיקון סעיף 170 בסעיף 170 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "שאינו חייל" יבוא "שהוא עובד ואינו חייל";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא :

"(א1) השכר היומי הממוצע, לגבי מובטל שהוא עצמאי ואינו חייל, יחושב לפי ההכנסה שממנה מגיעים דמי ביטוח אבטלה, בתקופה של עשרים וארבעה החודשים האחרונים שבעדם שולמו דמי ביטוח אבטלה לפני התאריך הקובע; בשל חודש שבו לא היתה הכנסה למובטל, יחושב השכר היומי הממוצע לפי שכר מינימום כהגדרתו בחוק שכר מינימום."
5. הוספת סעיף 171ב אחרי סעיף 171א לחוק העיקרי יבוא :

⁴³ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
⁴⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

"הגבלת מספר תיקון סעיף 337. 6. בסעיף 337(א) לחוק העיקרי –

תקופות לדמי אבטלה לעובד עצמאי

171. (א) בלי לגרוע מהוראות סעיף 171, לא ישולמו דמי אבטלה למובטל שהוא עובד עצמאי כמשמעותו בסעיף 160, ביותר משלוש תקופות תשלום מרביות כמשמעותן בסעיף 171(א), במצטבר במשך כל חייו.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 161, תשלום דמי אבטלה ייעשה רק אם חלפו 3 שנים מפרק הזמן הקודם שבו שולמו לעצמאי דמי אבטלה."

תיקון סעיף 337. 6. בסעיף 337(א) לחוק העיקרי –

- (1) בפסקה (1), אחרי "לענין עובד" יבוא "שאינו עובד עצמאי";
- (2) בפסקה (2), אחרי "לעניין מבוטח אחר" יבוא "שהוא אינו עובד או עובד עצמאי";
- (3) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) השר, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, יקבע את שיעור דמי הביטוח החודשיים לפי סעיף 335 לעניין עובד עצמאי."

תחילה. 7. (א) תחילתם של סעיפים 28 ו-337 לחוק העיקרי, כנוסחם בסעיפים 1 ו-6 לחוק זה, ב-1 לחודש שלאחר יום פרסומו של חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

כיום, חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי), קובע זכאות לדמי אבטלה לשכירים אשר חדלו מעבודתם וזאת בתנאים המפורטים בחוק. עם זאת, חוק הביטוח הלאומי אינו מזכה, בשום תנאי, עצמאים אשר סגרו את עסקם בקבלת דמי אבטלה. אפלייתם של העצמאים ושלילת זכאותם לדמי אבטלה אינה מתיישבת עם תכליתו של החוק והעקרונות העומדים בבסיס תורת הביטוח הסוציאלי. ענף האבטלה בחוק הביטוח הלאומי נועד בעיקרו לאפשר מינימום של קיום בכבוד לכל אותם אלו אשר נקלעו למצב של אבטלה חיכוכית המתפרסת על פני תקופה של מספר חודשים ולסייע להם לשוב למעגל התעסוקה. עקרונות אלו תקפים לגבי עצמאים כשם שהם תקפים לגבי עובדים שכירים. המשבר הכלכלי הנוכחי הנובע ממגפת הקורונה מוכיח את הצורך בחקיקה זו. הדברים מקבלים משנה תוקף נוכח המגמה הגלובלית ותנועת המשק בישראל להעדפה מובהקת של העסקת עצמאים (פרילנסרים) על העסקת עובדים שכירים.

כחצי מיליון עצמאים ועצמאיות, בעלי ובעלות עסקים קטנים, משלמים דמי ביטוח שאינם פחותים בהרבה מהעובד השכיר למוסד לביטוח לאומי, כאשר מצבור כספים רב זה היה יכול להעניק לציבור העצמאים בישראל רשת ביטחון סוציאלית.

העסקים הקטנים בישראל הם מנוע צמיחה משמעותי המייצר מקומות תעסוקה במהירות גבוהה יחסית. לאור זאת על המדינה לעודד יזמים לפתוח עסקים קטנים ולתת להם רשת ביטחון בדמות דמי אבטלה במקרה של סגירת העסקים.

להלן מוצע להקים ענף ביטוח נפרד למטרת תשלום דמי אבטלה לעצמאים. מאחר שהכנסתו של עצמאי עשויה להשתנות משמעותית מחודש לחודש, יחושבו דמי האבטלה על בסיס הכנסתו הממוצעת בשנתיים שקדמו למועד שבו היה מובטל. כן מוצע להגביל את קבלת דמי האבטלה למספר פעמים במהלך החיים.

במדינות רבות ניתן סיוע לעצמאים שנקלעו לקשיים כדי לאפשר להם לשקם את העסק שבבעלותם.

דוגמאות להלן:

איסלנד – מאז שנת 1997 נהוג באיסלנד ביטוח אבטלה חובה לכלל העובדים. דמי האבטלה הם בשיעור קבוע, עבודה מלאה במשך כל 12 החודשים שקדמו לתקופת האבטלה מזכה בתשלום המרבי.

עצמאי המבקש לקבל דמי אבטלה מחויב לעמוד גם בתנאים אלה: תשלום לביטוח לאומי במשך 12 החודשים שקדמו לאבטלה ותשלום מס הכנסה שלושה חודשים לפחות מ-12 החודשים האמורים.

דנמרק – מאז שנת 1976 נהוג ביטוח אבטלה גם לעצמאים, באמצעות שתי קרנות. התשלום לעצמאי מותנה בהצגת הוכחה שסגר את העסק או מכר אותו, ובכך שהוא מחפש עבודה כשכיר.

סכום דמי האבטלה נקבע על-פי ההכנסה במשך שלוש שנים, והשנים המובאות בחשבון הן שלוש השנים הטובות מתוך חמש השנים האחרונות.

פינלנד – ביטוח האבטלה לעצמאים מיושם באמצעות קרנות (לא חובה) ומותנה בחיפוש עבודה כשכיר. סכום התשלום נקבע על-פי ההכנסה ב-24 החודשים האחרונים.

לוקסמבורג – מתן דמי אבטלה לעצמאי מותנה בכך שסגר את העסק שלו והוא מחפש עבודה כשכיר. התשלום לעצמאי הינו קבוע (לשכיר הוא נקבע בהתאם לשכרו קודם לאבטלה).

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת דוד טל (פ/17/357), ועל ידי חברת הכנסת אורית נוקד (פ/17/1774); על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/18/1165); הוסרה מסדר היום ביום י"ז בתמוז התשס"ט (9 ביולי 2009); על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/19/75) ועל ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/1992); על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברי הכנסת אלי כהן ורועי פולקמן (פ/20/666), על ידי חבר הכנסת מיקי לוי (פ/20/670), על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/1221), על ידי חבר הכנסת אראל מרגלית וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/1306), על ידי חבר הכנסת מאיר כהן (פ/20/4635); הוסרה מסדר היום ביום א' בשבט התשע"ח (17 בינואר 2018) ועל ידי חבר הכנסת מאיר כהן וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/4841); על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת מאיר כהן (פ/21/26); על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/22/865); ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/23/537), על ידי חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס (פ/23/675) על ידי חבר הכנסת מיקי לוי (פ/23/678; פ/23/681), על ידי חברי כנסת מאיר כהן ויאיר לפיד (פ/23/680), על ידי חבר הכנסת דסטה גדי יברקן (פ/23/682) ועל ידי חבר הכנסת עודד פורר (פ/23/683). הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת על ידי חבר הכנסת גדעון סער וחברת הכנסת חוה אתי עטיה (פ/23/715).

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – דמי מחלה לעובד עצמאי), התשפ"א–2021

- הוספת סעיף 28ג. 2. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995⁴⁵ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 28ב יבוא:
- "ענף ביטוח מחלה 28ג. ענף ביטוח מחלה לעובד עצמאי ינוהל כענף ביטוח לעובד עצמאי נפרד."
- הוספת פרק ו' 2. אחרי סעיף 157 לחוק העיקרי יבוא:

"פרק ו' 1: ביטוח מחלה לעובד עצמאי

זכאות לגמלת דמי 157א. (א) מבוטח לעניין פרק זה הוא תושב ישראל, שמלאו מחלה לעובד עצמאי לו 18 שנים וטרם הגיע לגיל פרישה, והוא עובד עצמאי, שהשלים תקופת אכשרה.

(ב) הזכות לגמלת דמי מחלה לפי פרק זה מותנית בכך שהמבוטח לא עסק בעסקו או במשלח ידו עקב המחלה (להלן – ההיעדרות), במשך ארבעה ימים לפחות והציג למוסד אישור רפואי תקף על מחלתו באותם ימים, ואולם לא תשולם גמלה כאמור בעד יום ההיעדרות הראשון; לעניין פרק זה, "מחלה" – אי כושר זמני או קבוע של אדם לעסוק בעסקו או במשלח ידו, הנובע, על פי ממצאים רפואיים, ממצב בריאות לקוי.

גובה גמלת דמי 157ב. גמלת דמי המחלה ליום תהיה בשיעור כלהלן מהסכום המתקבל מחלוקת ההכנסה ששימשה לחישוב דמי הביטוח ברבע השנה שקדם לתחילת ההיעדרות, בתשעים:

(1) בעד הימים השני והשלישי להיעדרות – 50% ;

(2) בעד היום הרביעי ואילך להיעדרות – 75%.

תקופת אכשרה 157ג. (א) תקופת האכשרה לעניין זכאות לגמלת דמי מחלה לפי פרק זה היא שישה חודשים שבעדם שולמו דמי ביטוח כעובד עצמאי, מתוך 18 החודשים שקדמו לתחילת ההיעדרות.

⁴⁵ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

(ב) השלים מבוטח את תקופת האכשרה כנדרש בסעיף קטן (א), לא תידרש ממנו תקופת אכשרה במשך 12 החודשים שלאחר התאריך שבו החלה ההיעדרות שלגביה השלים את תקופת האכשרה.

תקופת הזכאות 157ד. תקופת הזכאות לגמלת דמי מחלה לא תעלה על תקופה המקסימלית לגמלת דמי מחלה דמי מחלה העצמאי דמי ביטוח כעובד עצמאי החל מהיום שבו חל עליו פרק זה ולא יותר מ-90 ימים, בניכוי התקופה שבעדה קיבל עובד עצמאי גמלת דמי מחלה לפי פרק זה."

3. תיקון לוח י" בחוק העיקרי, בלוח י', אחרי פרט 5 יבוא:

"5א מחלה - 0.01 - 0.01 - - - - - לעובד עצמאי

4. תחילתו של חוק זה 60 ימים מיום פרסומו. תחילה

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת החוק היא לגשר על הפער הקיים בתנאים הסוציאליים בין עובדים שכירים הזכאים לדמי מחלה, ובין עובדים עצמאיים שאינם זכאים לזכות דומה, על אף היותם מבוטחים על ידי המוסד לביטוח לאומי.

חוק דמי מחלה, התשל"ו-1976 (להלן – חוק דמי מחלה), מקנה לעובדים שכירים זכאות לדמי מחלה ממעסיקיהם עבור ימים בהם נעדרו מעבודתם עקב מחלתם. לעומתם, לעובדים עצמאיים אשר נאלצים להיעדר מעבודתם בעסקם או במשלח ידם עקב מחלה, אין מנגנון דומה שיכול לפצות אותם על אובדן ההכנסה בתקופת מחלה.

במקרים רבים, מקור ההכנסה היחיד של עובד עצמאי היא הכנסתו מעסקו או ממשלח ידו. לפיכך, אובדן ההכנסה עקב מחלה עלול להוביל להשלכות קשות עבור עובד עצמאי. מעבר לנזק הישיר הנגרם בשל אובדן ההכנסה בימי ההיעדרות, עלול להיגרם נזק עקיף כתוצאה מאבדן לקוחות בשל היעדרות ממושכת. אי תשלום דמי מחלה לעובדים עצמאיים, המהווים חלק ניכר משוק העבודה, יוצר קושי גדול עבורם. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בשנים 2012-2013 עמד אחוז העובדים העצמאיים, מעבידים וחברי קואופרטיב, על כ-11% מכוח העבודה בישראל, באותה תקופה.

זאת ועוד, מנתונים שפורסמו לפני מספר שנים הנוגעים למצבם של עסקים קטנים, עולה כי כשליש מהם נמצאים בסכנת סגירה. כך למשל, מדוח עסקים של קבוצת Zap Group עולה כי אחד מכל שלושה עסקים יסגור את שעריה במהלך חמש השנים שלאחר מכן (דוח עסקים קטנים ובינוניים בישראל, התשע"ג). עניין זה של היעדר החזר על ימי מחלה, מוסיף על מכלול הקשיים הקיימים ממילא לעצמאיים.

בשל השוני המובנה במסגרת עבודתם כעצמאיים, הם אינם זכאים לכל ההטבות להם זכאים שכירים. במצב זה, מחד גיסא, מוטלות על העובדים העצמאיים חובות הן כמועסקים והן כמעסיקים אך מאידך גיסא, הם אינם נהנים מביטחון תעסוקתי מספק.

לאור האמור, מוצע להעניק רשת ביטחון לעובדים העצמאיים במקרה של מחלה, בדומה לעובדים השכירים אשר זכאים, בכפוף לתנאים הקבועים בחוק, לדמי מחלה. מחלה מוגדרת, בדומה להגדרתה בחוק דמי מחלה, כאי כושר זמני או קבוע של אדם לעסוק בעסקו או במשלח ידו, הנובע, על פי ממצאים רפואיים, ממצב בריאות לקוי.

לצורך כך, מוצע להקים בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, ענף ביטוח חדש של דמי מחלה לעובד העצמאי ולקבוע את דמי הביטוח שייגבו עבורו, וזאת כדי לזכות את העובד העצמאי בגמלת דמי מחלה בכפוף לכך שצבר תקופת אכשרה של שישה חודשים לפחות שבהם שילם דמי ביטוח לאומי כעובד עצמאי.

הצעת החוק מציעה מספר כלים שתכליתם למנוע ניצול לרעה של תשלום דמי המחלה: כשם שעובדים שכירים מחויבים להציג אישור מחלה בפני מעסיקהם, מוצע שאף עובדים עצמאיים יחויבו להציג אישור זה בפני המוסד לביטוח לאומי כדי לקבל את גמלת דמי המחלה. נוסף על כך מוצע כי קבלת גמלת דמי המחלה תהיה מותנית באובדן כושר עבודה למשך ארבעה ימים לפחות, כדי להבטיח כי דמי המחלה יינתנו רק במקרים שבהם צפויה פגיעה משמעותית בהכנסתם של העובדים העצמאיים. כמו כן, מאחר והכנסתו של עובד עצמאי עשויה להשתנות במהלך הזמן, מוצע לחשב את ההכנסה של העובד העצמאי על בסיס רבעוני, בדומה לחישוב לעניין דמי לידה לעובדת עצמאית, וגובה הגמלה יחושב בשיעור חלקי מההכנסה הרבעונית הממוצעת ליום.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וקבוצת חברי הכנסת (2102/19/פ); על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת זהבה גלאון וחבר הכנסת אילן גילאון (1311/20/פ), על ידי חברת הכנסת עליזה לביא (4474/20/פ) ועל ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (4845/20/פ); על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (370/21/פ) ועל ידי חבר הכנסת מיקי לוי (421/21/פ); ועל שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת מיקי לוי (686/22/פ) ועל ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (968/22/פ).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (369/22/פ) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (685/23/פ), על ידי חברת הכנסת קארין אלהרר (1264/23/פ) ועל ידי חברת הכנסת חוה אתי עטיה (1303/23/פ).

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – חישוב ימי מחלה בתקופת היריון), התשפ"א–2021

תיקון סעיף 7 1. בחוק עבודת נשים, התשי"ד–1954⁴⁶, בסעיף 7, אחרי סעיף קטן (ה) יבוא:

"(ו) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ה), רשאית עובדת להיעדר מעבודתה בשל צורך רפואי הקשור בהריונה, אם אישר זאת רופא נשים, כהגדרתו בסעיף קטן (ה)(1); היעדרות לפי סעיף קטן זה כדין היעדרות מפאת מחלה ובלבד שמספר הימים שימומשו לפי סעיף קטן זה לא יעלה על מחצית ימי המחלה הצבורים של אותה עובדת. על אף האמור בסעיף 2(א) לחוק דמי מחלה, התשל"ו–1976, עובדת זכאית לתשלום דמי מחלה לפי סעיף קטן זה החל מהיום הראשון להעדרה."

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק עבודת נשים, התשי"ד–1954 (להלן – חוק עבודת נשים), מסדיר את התקופות שבהן רשאית עובדת להיעדר מעבודתה, במהלך תקופת ההיריון שלה. סעיף 7(ה) לחוק עבודת נשים קובע שעובדת רשאית להיעדר מעבודתה, ללא ניכוי משכר עבודה, לשם פיקוח רפואי ובדיקות רפואיות שגרתיות הקשורות בהיריון. היעדרות כאמור במהלך תקופת ההיריון לא תעלה על 40 שעות לגבי עובדת העובדת מעל ארבע שעות ביום, במהלך שבוע עבודה מלא.

חוק דמי מחלה, התשל"ו–1976 (להלן – חוק דמי מחלה), מסדיר את זכאותם של עובדים לימי מחלה ולתשלום דמי מחלה, בהתאם לוותק שצברו אצל המעסיק או במקום עבודתם ולשכר העבודה. על פי חוק דמי מחלה, עובד שנעדר מעבודתו עקב מחלה אינו זכאי לתשלום בעבור היום הראשון להיעדרות, ובעבור היום השני והשלישי של תקופת ההיעדרות הוא זכאי לתשלום בשיעור של 50 אחוזים משכר העבודה שהיה זכאי לו אילו עבד. רק עבור היום הרביעי ואילך, יהיה העובד זכאי לתשלום בשיעור של 100 אחוזים משכר העבודה שהיה מקבל אילו עבד.

אישה אשר עובדת בתקופת ההיריון סובלת מקשיים וכאבים היכולים למנוע ממנה לעבוד. המענה בחוק דמי מחלה אינו מספק לגבי נשים בהיריון שכן לעיתים היעדרות כאמור היא מספר פעמים בחודש ובאופן לא רציף, לכן במצבים אלו הן לא מקבלות שכר בגין היום הראשון להיעדרותן ומקבלות שכר בשיעור של 50 אחוזים בלבד משכרן עבור ימי ההיעדרות השני והשלישי.

בשל האמור מוצע לקבוע הסדר מיוחד בחוק עבודת נשים לפיו עובדת תהיה רשאית להיעדר מעבודתה בשל צורך רפואי שנובע מההיריון, ללא ניכוי משכרה. היעדרות כאמור תהיה על חשבון ימי המחלה הצבורים של העובדת, ובלבד שהיא תוכל לנצל רק עד מחצית ממכסת ימי המחלה הצבורים שלה.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יוסי יונה וקבוצת חברי הכנסת (פ/5256/20; הוסרה מסדר היום ביום ז' בתמוז התשע"ח (20 ביוני 2018)) ועל ידי חבר הכנסת יעקב מרגי וקבוצת חברי הכנסת (פ/5762/20), ועל שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת יעקב מרגי (פ/755/22).

⁴⁶ ס"ח התשי"ד, עמ' 154.

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת יעקב מרגי וקבוצת חברי הכנסת (פ/1399/23).

הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – שעות היעדרות מעבודה לאישה בהריון בר-סיכון), התשפ"א–2021

תיקון סעיף 7 1. בחוק עבודת נשים, התשי"ד–1954⁴⁷, בסעיף 7(ה), בפסקה (2), האמור בה יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) לגבי אישה בהריון בר-סיכון, אם היא עובדת במשרה מלאה כאמור בפסקת משנה (א) – 60 שעות במשך חודשי הריונה, ואם היא עובדת בחלקיות משרה כאמור באותה פסקת משנה – החלק היחסי מ-60 שעות כאמור, בהתאם לשיעור חלקיות המשרה; לעניין זה, "הריון בר-סיכון" – הריון שהתעוררו במהלכו סיבוכים שעלולים לסכן את בריאות האישה או העובר, וניתן על כך אישור רופא בכתב."

ד ב ר י ה ס ב ר

חוק עבודת נשים, התשי"ד–1954 (להלן – החוק), קובע כי אישה בהריון רשאית להיעדר ממקום עבודתה, ללא ניכוי משכר עבודתה, לצורך פיקוח רפואי ובדיקות רפואיות שגרתיות הקשורות בהריון. במסגרת החוק אין התייחסות לנשים בהריון בר-סיכון, אשר עקב מצבן הרפואי נדרשות לבצע בדיקות רפואיות לעיתים תכופות יותר.

לפיכך מוצע לתקן את החוק, ולקבוע שלאישה שהריונה הוא הריון בר-סיכון, ויש לה על כך אישור רפואי, תהיה תוספת של מחצית משעות ההיעדרות מהעבודה שקובע הסעיף, במשך חודשי הריונה. כך, אם היא עובדת משרה מלאה כנהוג במקום עבודתה היא תהיה זכאית ל-60 שעות היעדרות לצורך פיקוח וביצוע בדיקות רפואיות שקשורות בהריון, ואם היא עובדת במשרה חלקית היא תהיה זכאית לחלק היחסי מ-60 שעות בהתאם לשיעור חלקיות המשרה.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת שולי מועלם-רפאלי וקבוצת חברי הכנסת (פ/5182/20).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים והאחת על ידי חבר הכנסת רועי פולקמן (פ/272/21), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנס משה ארבל וקבוצת חברי הכנסת (פ/90/22) ועל ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/93/22), ועל שולחת הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתיה עטייה (פ/156/23).

⁴⁷ ס"ח התשי"ד, עמ' 154.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק הצבת מכשירי החייאה במקומות ציבוריים (תיקון – בדיקות תקינות שנתיות ותיעודן), התשפ"א–2021

- תיקון סעיף 1 1. בחוק הצבת מכשירי החייאה במקומות ציבוריים, התשס"ח–2008⁴⁸ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, לפני ההגדרה "מכשיר החייאה" יבוא:
- "מגן דוד אדום" – כמשמעותו בחוק מגן דוד אדום, התש"י–1950⁴⁹;".
- הוספת סעיף 2א 2. בחוק העיקרי, אחרי סעיף 2 יבוא:
- "בדיקת תקינות 2א. (א) מחזיק מקום ציבורי יוודא אחת לשנה את שנתית של מכשיר תקינות מכשיר ההחייאה על ידי מסירתו לבדיקת מגן החייאה דוד אדום.
- (ב) מגן דוד אדום יתעד את הבדיקות שביצע לפי סעיף קטן (א)."
- תיקון חוק מגן דוד אדום 3. בחוק מגן דוד אדום, התש"י–1950⁵⁰ –
- (1) בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
- "(ג1) לבצע בדיקות תקינות שנתיות של מכשירי החייאה על פי בקשת מחזיק במקום ציבורי בהתאם לחוק הצבת מכשירי החייאה במקומות ציבוריים, התשס"ח–2008."
- (2) בסעיף 7א, אחרי סעיף קטן (ו) יבוא:
- "(ז) שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים יקבע אגרות לעניין בדיקות תקינות שנתיות של מכשירי החייאה לפי סעיף 3(ג1)."

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנת 2008 נחקק חוק הצבת מכשירי החייאה במקומות ציבוריים, התשס"ח–2008 (להלן – החוק), אשר נכנס לתוקפו בשנת 2014, עם התקנת תקנות הצבת מכשירי החייאה במקומות ציבוריים, התשע"ד–2014. על פי החוק, מחזיק במקום ציבורי נדרש להציב במקום הציבורי מכשיר החייאה.

⁴⁸ ס"ח התשס"ח, עמ' 680.

⁴⁹ ס"ח התש"י, עמ' 175.

⁵⁰ ס"ח התש"י, עמ' 175.

בחוק קיימים כשלים מהותיים המרוקנים אותו מתוכן. לדוגמא, יש חוסר מודעות ביחס למיקום של מכשירי החייאה ואין גורם היודע להדריך את המטפל כיצד לבצע החייאה באמצעות המכשיר וכיצד לטפל בתקלות. לעיתים נעשה שימוש לא נכון במכשיר ואין הוראות המפרטות כיצד להחזיר לשימוש מכשיר החייאה שנעשה בו שימוש. לפיכך, הפוטנציאל הטמון במכשירי החייאה המוצבים במקומות ציבוריים לא מתממש.

מוצע לקבוע כי מחזיק במקום ציבורי ימסור למגן דוד אדום את מכשירי החייאה אחת לשנה לצורך בדיקה. מגן דוד אדום יתעד את הבדיקות שביצע ויהיה רשאי לגבות אגרות בשל כך. הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברי הכנסת אילן גילאון ואברהם נגוסה (פ/20/2621).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/21/225), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/22/438) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/23/244).

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי (תיקון – הגנה מפני עיקול של כספי סיוע), התשפ"א-2021

- הוספת סעיף 9 1. בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב-511992, אחרי סעיף 8 יבוא :
- "כספים שאינם 9. (א) כספים ששולמו להורה עצמאי לפי חוק זה, לפי ניתנים לעיקול או להעברה
- סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-521995 ולפי חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח-532007, אינם ניתנים להעברה, לערבות או לעיקול בכל דרך שהיא, אלא לשם תשלום מזונות המגיעים מהזכאי לגמלה לפי פסק דין של בית משפט או בית דין מוסמך.
- (ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על כספים ששולמו באמצעות תאגיד בנקאי או באמצעות החברה כהגדרתה בחוק הדואר, התשמ"ו-541986, בנותנה שירותים לפי סעיף 88 לאותו חוק, במשך שלושים ימים מיום ששולמו."
2. בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-551967, בסעיף 50(א), אחרי פסקה (7) יבוא :
- "(8) כספים המגיעים לחייב לפי סעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-561995, לפי חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח-200757, וכספים המגיעים במסגרת תכנית ממשלתית, שייעודם סיוע להורה עצמאי, כהגדרתו בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב-581992; הוראת פסקה זו תחול גם על כספים ששולמו באמצעות תאגיד בנקאי או באמצעות החברה כהגדרתה בחוק הדואר, התשמ"ו-591986, בנותנה שירותים לפי סעיף 88 לאותו חוק, במשך שלושים ימים מיום ששולמו."

⁵¹ ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.
⁵² ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
⁵³ ס"ח התשס"ח, עמ' 84.
⁵⁴ ס"ח התשמ"ו, עמ' 79.
⁵⁵ ס"ח התשכ"ז, עמ' 116.
⁵⁶ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
⁵⁷ ס"ח התשס"ח, עמ' 84.
⁵⁸ ס"ח התשנ"ב, עמ' 147.
⁵⁹ ס"ח התשמ"ו, עמ' 79.

דברי הסבר

מדינת ישראל קבעה מספר מנגנוני תשלום והטבות, שתכליתם לסייע להורים עצמאיים, בפרט לאם יחידה, נוכח צורכיהם הכלכליים והמשפחתיים הייחודיים ולנוכח מצבם הפגיע בשוק העבודה. מנגנוני תשלום אלה מעוגנים במספר חוקים ותוכניות ממשלתיות.

בחוק סיוע למשפחות שבראשן הורה עצמאי, התשנ"ב–1992 (להלן – חוק הסיוע), נקבע כי הורה עצמאי זכאי להלוואה מוגדלת מאת המדינה או מטעמה לצרכי דיור. נקבע גם כי להורה עצמאי יינתן מענק לימודים, עבור כל ילד בגילאים שש עד אחת עשרה, המשולם בתחילת כל שנת לימודים על ידי המוסד לביטוח לאומי. הזכות למענק לימודים מעוגנת היום בסעיף 74 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי). נוסף על כך, נקבע בחוק הטבות שלהן משמעות כלכלית עקיפה, למשל קדימות בהכשרה מקצועית ובקבלת ילדי ההורה למעון יום. בחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), התשס"ח–2007 (להלן – חוק מענק עבודה), נקבע כי להורה עצמאי ישולם מענק עבודה מוגדל.

נוסף על כך, החל משנת 2003, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תכנית סיוע להורים יחידים לעידוד עבודה או לימודים, מכוח החלטת הממשלה בנושא עידוד תעסוקת הורים יחידים. התכנית, שהופעלה בעבר על-ידי משרדי התעשייה, המסחר, התעסוקה והכלכלה, כוללת שלושה מסלולים של שירותים תומכי תעסוקה: מסלול סיוע מוגדל במימון מעונות יום ומשפחתונים, מסלול "סל שעות גמיש", שבו ניתן החזר כספי למימון מסגרות חינוך וטיפול בלתי פורמליות, דוגמת קייטנות, צהרונים, חוגים, שיעורי עזר ושירותי שמרטפות וחונכות, ומסלול סיוע במימון הכשרה מקצועית, במסגרות המוכרות על ידי המשרד. שירותים תומכים אלה נועדו לאפשר להורים עצמאיים להשתלב בשוק התעסוקה ולהתמיד בעבודתם, ובכך לפרנס את משפחותיהם בכבוד וכן להתפתח אישית ומקצועית ולשמש דוגמה ומופת לילדיהם.

בסעיף 303(א) לחוק הביטוח הלאומי נקבע שגמלת כסף מוגנת מפני עיקול, העברה או שיעבוד. בסעיף 16(ב) לחוק מענק עבודה, נקבע כי הזכות למענק לימודים או למענק עבודה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד, לערבות או לעיקול בכל דרך שהיא אלא לשם תשלום מזונות המגיעים מהזכאי לגמלה לפי פסק דין של בית משפט או של בית דין מוסמך. בחוק הסיוע לא קיימת הגנה דומה על תשלומים אחרים שנועדו לסייע להורים עצמאיים – ובהם הלוואה לצרכי דיור ותשלומים במסגרת תכניות לשילוב הורים יחידים בתעסוקה.

תשלומים אלה נועדו לשמש כרשת ביטחון להורים עצמאיים או כפלטפורמה לשיפור מצבם הכלכלי דרך השתלבות מוצלחת בשוק התעסוקה, לכן יש להבטיח כי כספים אלה יגיעו ליעדם ויגשימו את תכליתם המקורית. חוק זה נועד להסדיר את ההגנה מפני עיקול, העברה או שיעבוד של כספים המיועדים באופן בלעדי לתמיכה בהורים עצמאיים. זאת, בדומה להגנה הקבועה בחוק איסור עיקול דמי עיוור ותגמולים אחרים (תיקוני חקיקה), התשע"ב–2012. חוק זה הסדיר את ההגנה על כספים המשולמים לאנשים עם עיוורון על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. יודגש כי בדומה לתשלומים הניתנים במסגרת תכניות הסיוע להורים יחידים, גם דמי ליווי לעיוור משולמים שלא מכוח חוק אלא מתוקף נוהל של משרד העבודה והרווחה. מכוחו של חוק ההגנה על דמי ליווי לעיוור תוקן סעיף 50(א) לחוק ההוצאה לפועל וכן נערכו התיקונים הדרושים במספר דברי חקיקה נוספים המסדירים תשלומים ממשלתיים לאנשים עם עיוורון.

להגנה על כספי התשלומים המוענקים במסגרת תכניות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ישנו רציונל נוסף ומשמעותי, שכן מדובר למעשה בהחזר רטרואקטיבי עבור תשלומים שכבר שולמו מכיסו של ההורה העצמאי, שהסתמך על ההחזר הצפוי. לשיקול ההסתמכות יש לתת משקל גדול לנוכח מאפייני הזכאים לתמיכת התוכנית – הורים יחידים שנתמכים בקצבאות קיום של המוסד לביטוח לאומי. מטרת התוכנית היא לאפשר להורים אלה להיחלץ ממעגל הקצבאות ולשפר את מצבם הכלכלי באמצעות שילובם

המוצלח בעבודה או הגדלת היקף המשרה. כל עוד הכספים הללו חשופים לעיקול, לשעבוד או להעברה בעקבות חובות, עלול עיקולם להגדיל את סך חובותיו של ההורה העצמאי, שהסתמך על ההחזר הצפוי, ואף להעמיק את תלותו בקצבאות – בניגוד לתכליתה המוצהרת של התוכנית, ותוך פגיעה בזכותם לשוויון הזדמנויות חברתי ותעסוקתי.

לפיכך מוצע לקבוע כי כספים הניתנים להורה עצמאי מכוח חוק הסיוע, ממשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מפעיל תכנית סיוע להורים יחידים לעידוד עבודה או לימודים, או מכוח החלטת הממשלה לא יהיו ניתנים להעברה, לערבות או לעיקול.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת מירב בן ארי וקבוצת חברי הכנסת (פ/5879/20) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/486/23).

חלק ב': הצעות חוק שמתבססות על הצעות חוק קיימות בתיקונים ובשינויים:

זכויות עובדים:

מקרא: השינויים מסומנים באדום, ולכך נלווים סוגריים המציינים האם התוכן ואו הסעיף הושמט או התווסף.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק לקביעת יום ראשון כיום מנוחה במקום יום שישי, התשפ"א–2021

- מטרה 1. מטרתו של חוק זה לקבוע את יום ראשון כיום מנוחה לעובד ששבוע עבודתו הוא של 5 ימים, במקום יום שישי, וכך להתאים את שבוע העבודה לזה הנהוג במדינות רבות בעולם, והכל תוך שמירה על זכויות העובדים ואמונתם הדתית ועל זכויות המעסיקים וברוח חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו⁶⁰.
- יום ראשון – יום מנוחה 2. על אף האמור בצו הרחבה או בהסכם קיבוצי, יום ראשון יהיה יום מנוחה במקום יום שישי, בהתאם להוראות חוק זה.
- תיקון חוק שעות עבודה ומנוחה 3. בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א–1951⁶¹ –
- (1) בסעיף 2 –

**** (א – סעיף שהושמט) בסעיף קטן (א), במקום "שמונה" יבוא "תשע";**

(א) בסעיף קטן (ב), במקום "בעבודת לילה וביום" יבוא "ביום", **(משפט שהתווסף -) לרבות עבודה מרחוק ועבודה מהבית"**, ובסופו יבוא "ולא יימשך מעבר לשעה 13:00 לפי הזמן בישראל כמשמעותו בחוק קביעת הזמן, התשנ"ב–1992⁶², ובתקופה שבה הוקדם הזמן בישראל לפי סעיף 3 לחוק האמור – לא יימשך מעבר לשעה 14:00;";

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) בעבודת לילה לא יעלה יום העבודה על שבע שעות עבודה.";

(2) בסעיף 7 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "שלושים ושש" יבוא "ארבעים ושמונה";

⁶⁰ ס"ח התשנ"ב, עמ' 150.

⁶¹ ס"ח התשי"א, עמ' 204.

⁶² ס"ח התשנ"ב, עמ' 137.

(ב) בסעיף קטן (ב) –

(1) בפסקה (1), אחרי "יום השבת" יבוא "ואת יום ראשון כיום מנוחה נוסף";

(2) במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) לגבי מי שאינו יהודי – את יום השבת וכן את יום ראשון או את יום שישי בשבוע, לפי המקובל עליו, כיום מנוחה נוסף.";

(3) בסעיף 9, האמור בו יסומן "(א)", ואחריו יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי שר הכלכלה והתעשייה לקבוע הוראות בדבר סוגי שירותים או פעילויות אשר בהם תהיה מותרת העסקת עובד ביום המנוחה הנוסף."

תחילה ותחולה 4. תחילתו של חוק זה ____ * מיום פרסומו, והוא יחול על עובד שחל עליו הסכם קיבוצי כללי או צו הרחבה בעניין מעבר לשבוע עבודה של חמישה ימים.

ד ב ר י ה ס ב ר

ברוב מדינות העולם המתקדמות נוהגים שני ימי מנוחה מלאים, בדרך כלל, ימי שבת וראשון. מוצע להתאים את שבוע העבודה הנהוג במדינת ישראל לזה הנהוג בעולם המודרני בכלל ובשוקי ההון הגלובליים בפרט. הצעד של הוספת יום ראשון כיום מנוחה והוספת חצי יום עבודה בימי שישי יאפשר לאזרחי מדינת ישראל ליהנות מסוף שבוע מלא בסטנדרט בינלאומי וזאת בלי לפגוע בתפוקת שבוע העבודה, **(משפט שהתווסף -) בין אם העובד מועסק מרחוק, מביתו ואם מקום העבודה עצמו.**

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חברי הכנסת יריב לוין וזאב אלקין (פ/3422/18) ועל ידי חבר הכנסת איתן כבל (פ/3920/18), על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חברי הכנסת יריב לוין וזאב אלקין (פ/805/19), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת ינון מגל (פ/2141/20) **(ההצעה הנוכחית, מספר פנימי: 574029, הוגשה בתאריך י"ג באדר א' התשע"ו (22.2.16) -) ועל ידי חברת הכנסת ציפי לבני וקבוצת חברי הכנסת (פ/2631/20).**

***סטאטוס אחרון של הצעה זו: הצעה זו הינה פרטית והגיעה בתאריך 01/11/2016 להכנה לקריאה הראשונה בעדת העבודה, הרווחה והבריאות.**

* מועד התחילה ייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

מקרא: השינויים מסומנים באדום, ולכך נלווים סוגריים המציינים האם התוכן ואו הסעיף הושמט או התווסף.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק חוזה העבודה (הסדרי עבודה מרחוק), התשפ"א-2021

הגדרות	1.	בחוק זה –
		"עובד" – עובד המקבל שכר חודשי, שכר גלובלי ושכר שעתי, לרבות שכר יומי (- הגדרה שהתווספה). "הסכם לביצוע עבודה מרחוק" – הסכם בכתב בין מעסיק לעובד בעניינים האמורים בסעיפים 2, 3 ו-4; "הסכם קיבוצי" – כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957⁶³; "עבודה מרחוק" – ביצוע מחוץ למקום העבודה, של עבודה שהייתה יכולה להתבצע במקום העבודה, ובכלל זה ביצועה תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים; "השר" – שר העבודה הרווחה והשירותים החברתיים.
ביצוע עבודה מרחוק	2.	(א) מעסיק רשאי לאפשר לעובד, בהסכם בכתב ביניהם, לבצע את עבודתו לפחות יום אחד בשבוע בעבודה מרחוק, באופן קבוע. (ב) קביעת הימים שבהם תבוצע העבודה מרחוק תיעשה בהסכמה בין המעסיק והעובד. (ג) ביצוע עבודה מרחוק דינו כביצוע עבודה במקום העבודה, והעובד המבצע את העבודה מרחוק עומד לרשות העבודה בכל עת ביצועה, בכפוף להוראות לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951⁶⁴.
תנאים לביצוע עבודה מרחוק	3.	(א) התנאים שלפיהם תתנהל העבודה מרחוק, ובכלל זה האמצעים שיעמיד המעסיק לרשות העובד לביצוע העבודה ואופן הדיווח על ביצוע העבודה, ייקבעו בהסכם בכתב בין המעסיק והעובד, או בהסכם קיבוצי, מיוחד או כללי. (ב) (החלפת המשפט המקורי "העובד והמעסיק רשאים להסכים במסגרת הסכם לביצוע עבודה מרחוק על חלופות" ב -) במסגרת הסכם לביצוע עבודה מרחוק על העובד והמעסיק להסכים על חלופות לזכויות סוציאליות שאינן מתקיימות בעבודה מרחוק, ובלבד שמכלול הזכויות הסוציאליות להן זכאי העובד לא יפגע.
הגנה על הפרטיות	4.	המעסיק חייב לוודא כי לא תפגע פרטיותו של העובד עקב האמצעים לביצוע עבודה מרחוק וכי לא יתבצע מעקב פיזי או אלקטרוני אחריו; חובת המעסיק תהיה תנאי בהסכם לביצוע עבודה מרחוק.

⁶³ ס"ח התשי"ז, עמ' 63.
⁶⁴ ס"ח התשי"א, עמ' 204.

- שמירת זכויות 5. חוק זה אינו בא למעט מכל זכות הנתונה לעובד לפי חוק, הסכם קיבוצי, חוזה עבודה, או נוהג.
- ביצוע ותקנות 6. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.
- תיקון חוק הביטוח הלאומי 7. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995⁶⁵, בסעיף 80, בפסקה (1), בסופה יבוא "לעניין סעיף זה, "מקום עבודה" – כל מקום שבו מבצע עובד עבודה עבור המעסיק, לרבות מקום שבו מתבצעת עבודה מרחוק".
- תחילה 8. תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו.

דברי הסבר

(הסבר שהתווסף -) בשנים האחרונות עסקים רבים בשוק העבודה הישראלי החלו להתיר לעובדיהם את האפשרות לעבוד שלא ממקום העבודה עצמו. מהלך זה מאפשר גמישות תעסוקתית ומתמרץ השתתפות גדולה יותר של עובדים במקצועות ובענפי מקצוע. במקביל, מהלך זה מאפשר לשוק העבודה להבריא את עצמו באמצעות במסגרת תהליך של הכחדת תעשיות מזהמות ומעבר צודק לעבר ענפי תעשייה בעלי אספקטים ירוקים וסביבתיים. כאמור, ההתפתחות הטכנולוגית המהירה והשינויים המשמעותיים שעוברים על שוק התעסוקה מחייבים פעמים רבות להתאים ולעדכן את כישורי העובדים שנפלטו ממעגל התעסוקה.

גמישות תעסוקתית זו הוכיחה עצמה כיעילה לאור ההגבלות השונות שהביאה עמה מגיפת הקורונה.⁶⁶ משבר הקורונה כפה במידה רבה על המשק הישראלי מעין פיילוט לגבי ביצוע עבודה מהבית. כהפקת לקחים ממשבר זה, ולכל הפחות מהגל הראשון שלו, שייצר ריחוק חברתי והפרדה, נכון שנבחן גם את התועלות החיוביות שהמשבר הביא עימו. משבר הקורונה הוכיח שניתן כמעט בן-לילה ובהיקף נרחב להעביר את המשק בישראל לעבוד מרחוק. כל שנשאר כעת הוא להסדיר את הנושא בחוק, ולהתאים את הסכמי העבודה לכך. בעקבות משבר הקורונה אנו רואים עוד ועוד חברות במגזר הפרטי שמיסדו אצלן מנגנון של עבודה מרחוק עבור כלל עובדי החברה או חלקם.

נוסף על כך, במגזר הציבורי החל בשנת 2012 ביצוע פיילוט ברשות הפטנטים במשרד המשפטים, שביקש לבחון העסקה מרחוק של בוחני פטנטים, והעלה תוצאות חיוביות. במסגרת הפיילוט נמצא כי הייתה עלייה בשביעות הרצון של העובדים, וכי דפוס עבודה זה הביא להקלה על גיוס ושימור עובדים, וכן דווח על שמירה או עליה בתפוקות העובדים ועל ירידה במספר ימי ההיעדרות שעיקרה בהפחתת ימי המחלה. כמו כן נמצא כי העבודה מרחוק לא פגעה בזמינות העובדים במהלך שעות העבודה, וכי ההתייעצויות בין העובדים נמשכו למרות העבודה מרחוק. בנוסף נחשכו הוצאות דיו, חניה והחזרי נסיעות. לאור ההצלחה של הפיילוט מוסדה בשנת 2014 העבודה מרחוק כהסדר קבוע ברשות הפטנטים, הסדר הקיים עד היום בהצלחה רבה.

הצעת החוק מבקשת לעגן הסדר וולונטרי במסגרתו יכול המעסיק לאפשר לעובד או לקבוצת עובדים הסדר של עבודה מרחוק. העובדים מצדם אינם מחויבים להסכים להצעה והמעסיק אינו מחויב להציע הסדר שכזה.

לפי הסדר זה העובד יעבוד לפחות יום בשבוע במתכונת של עבודה מרחוק, כהסדר קבוע. עוד קובעת

⁶⁵ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

⁶⁶ דו"ח תעסוקה בימי הקורונה, פורסם בידי זרוע העבודה, בתאריך 21.02.2021: https://www.gov.il/BlobFolder/reports/employment-report-2020/he/populations-integration_employment_report-2020.pdf

ההצעה כי אם הצדדים הסכימו להסדר שכזה הדבר יהיה חייב להיות מעוגן בהסכם כתוב בין שני הצדדים שבו יוגדרו תנאי העבודה מרחוק.

בנוסף על פי הצעת החוק זכויותיו הסוציאליות של העובד ישמרו במלואן ותשמר פרטיותו. (הסבר שהתווסף -) לפיכך מוצע כי במקרה של הסכם שכזה, מוצע לחייב את הצדדים להסכים על חלופות לזכויות הסוציאליות שלא מתקיימות בהסדר של עבודה מרחוק. עוד מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי כך שביטוח מפני תאונות עבודה יחול גם על מקרים בהם העובד עובד בהסדר של עבודה מרחוק. הצעות חוק דומות בעניינים של חוזה העבודה הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת סונדוס סאלח וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1633) (ההצעה הנוכחית, מספר פנימי: 2156057, הוגשה בתאריך כ"ח באייר התשפ"א (10.05.2021) -) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/24/522).

*סטאטוס אחרון של הצעה זו: ההצעה הנ"ל הינה פרטית והונחה בתאריך <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/Pages/AllCommitteesAgenda.aspx?Tab=3&It> emID=2007077 על שולחן הכנסת לדיון מוקדם במליאה. 10/05/2021

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הכשרות ירוקות), התשפ"א–2021

1. תיקון סעיף 173(ג)(1) בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995 בסעיף 173, במקום "ההכשרה המקצועית" יבוא "ההכשרה המקצועית, לרבות הכשרה מקצועית ירוקה".
2. הוספת סעיף 173א בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, אחרי סעיף 173א יבוא:
- "דיווח לכנסת-173א. (א) (1) שר העבודה והרווחה, בהסכמתו של שר האוצר, יקבע רשימת ענפים ירוקים בהן יתועדפו ההכשרות המקצועיות, בחלוקה להכשרות קצרות והכשרות ארוכות בעלות קריטריונים שונים, כמו גם את גובה ואת הקריטריונים המזכים בחלופת המענק המוצעת בסעיף 174ב. כל זאת בהתאם ליעדי התעסוקה שתציב הממשלה, לא יאוחר מחודש אוגוסט של שנת 2021.
- (2) שר האוצר, באישור ועדת העבודה והרווחה, יקבע את תקופת הארכת האבטלה המירבית לצורך הכשרה תעסוקתית ירוקה.
- (ב) (1) לא יאוחר מתום החודשים אוקטובר ודצמבר של שנת 2021, ידווחו שר העבודה והרווחה, שר האוצר והמוסד לוועדת הכספים של הכנסת על יישומן של הוראות סעיף 173א.
- (2) המוסד ימסור לוועדת העבודה והרווחה, מדי שנה, בחמש השנים החל מדצמבר 2021, נתונים בדבר מספר הזכאים לגמלה, סכומי הגמלה ששולמו ואחוזי הנכות ודרגת אי-כושר שנקבעו, לפי סוגי הגמלאות, תוך הבחנה בין מי שלקח חלק בהכשרה מקצועית רגילה, מי שלקח חלק בהכשרה ירוקה על חשבון הארכת תקופת האבטלה ומי שלקח חלק בהכשרה ירוקה וקיבל מענק על חשבון קיצור תקופת דמי האבטלה.

- הוספת סעיף 174ב 3. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, אחרי סעיף 174א יבוא :
- "מענק למי שלקח 174ב. (1) זכאי למענק שמשתתף בהכשרה ירוקה, רשאי חלק בהכשרה בהתאם לתנאים שיקבעו על ידי השר. ירוקה"
- (2) בהתאם לגובה המענק שיקבע על ידי השר בס"א 173(א)(1), שר האוצר יקבע את תקופת הקיצור שתנוכה מימי האבטלה.
- (3) הבחירה במענק תבוא במקום תקופת ימים מסוימת במקרים הבאים :
- (1) בהכשרה קצרה – זכאי שהשלים את תקופת הכשרתו הרציפה, תקוצר עבורו תקופת האבטלה בתום 7 ימים מעת סיום ההכשרה.
- (2) בהכשרה ארוכה – זכאי שהשלים את תקופת הכשרתו הרציפה, תקוצר עבורו תקופת האבטלה בתום 20 ימים מעת סיום ההכשרה.
- תיקון סעיף 179ח 4. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995, אחרי סעיף 174א יבוא :
- "הוראות מיוחדות 179ח. במקום "הכשרה מקצועית" יבוא : "הכשרה מקצועית, לענין דמי אבטלה לרבות הכשרה מקצועית ירוקה".
- למי שנמצא בהכשרה מקצועית (הוראת שעה)"
- הוספת סעיף 179ח 5. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995,⁶⁷ אחרי סעיף 174ח יבוא :
- "אי ניכוי מלוא 179ח. לענין תשלום דמי אבטלה בעד התקופה הקובעת למי ההכנסה מדמי הכנסה מעבודה או ממשלח יד בגין הכשרה ירוקה כפי שתוגדר בסעיף 173א, לרבות המענק בגין הכשרה ירוקה כאמור בסעיף 174ב לחוק זה, יקראו את סעיף 176 כך שבסופו יבוא "על אף האמור, השר, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לקבוע כי לא תנוכה מלוא ההכנסה של מובטל מעבודה או ממשלח יד, מדמי האבטלה המגיעים לו בעד התקופה הקובעת, אלא לפי כללים שיקבע ובשיעור שיקבע בסעיף 173א(א), בשינויים המחייבים שיחולו גם על סעיף 174ב.

⁶⁷ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

ד ב ר י ה ס ב ר

דמי אבטלה משתלמים למי שצבר את תקופה האכשרה הקבועה לגביו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – החוק), ובלבד שטרם חלפה שנה מהיום שהפך למובטל (להלן – שנת הזכאות). זאת משדמי האבטלה מהווים פתרון קצר מועד כתקופת גישור בין מקום עבודה אחד למשנהו. סעיף 173 לחוק עוסק בזכות לדמי אבטלה לגבי מי שבמהלך שנת הזכאות הופנה להכשרה מקצועית. בעבר, מובטל שנשלח להכשרה מקצועית כאמור, היה זכאי להמשיך ולקבל דמי אבטלה גם אם כבר תמה שנת הזכאות. זאת, כדי לאפשר למובטל כאמור לסיים את ההכשרה המקצועית שהחל בה.

בשנת 2002 תוקן החוק במסגרת חוק ההסדרים לאותה שנה, באופן שהרע את תנאי הזכאות לדמי אבטלה למי שנמצא בהכשרה מקצועית, וכיום קובע החוק כדלקמן:

1. מובטל הנשלח להכשרה מקצועית זכאי להמשיך ולקבל דמי אבטלה לפי תקופת הזכאות המירבית הקבועה לגביו בחוק, ורק אם טרם חלפה שנה מיום שהפך למובטל.
2. מובטל כאמור זכאי לדמי אבטלה מופחתים, בשיעור של 70% בלבד מדמי האבטלה להם היה זכאי אלמלא השתתף בהכשרה המקצועית.

לכך יש להוסיף כי ממילא דמי האבטלה מגיעים עד לגובה 70% מהשכר המבוטח של הזכאי טרם פיטוריו וצעירים עד גיל 28 זכאים לדמי אבטלה נמוכים יותר ולפיכך המצב האמור טעון תיקון, מאחר ויש בו תמריץ שלילי להשתתף בהכשרה מקצועית, ובכך נמנע ממבוטחים רבים הסיכוי להשתלב בעתיד בתעסוקה כלשהיא או בתעסוקה התואמת יותר את יכולותיהם. שכן זכאים רבים אינם יכולים להרשות לעצמם פגיעה נוספת וכה משמעותית בהכנסתם. כשעבר התיקון, היה שיעור המובטלים שקיבלו הכשרה מקצועית 14%, ובשנת 2008 שיעור המשתתפים כבר עמד על פחות מאחוז.

הצעת החוק באה לתקן את המצב כך שתבוטל ההפחתה בדמי האבטלה בשיעור של 30% לכלל המשתתפים גם בהכשרה מקצועית ירוקה. זאת, על מנת לתמרץ השתתפות גדולה יותר בהכשרות ירוקות ולאפשר לשוק העבודה להבריא את עצמו באמצעות הכשרת עובדים במסגרת תהליך של הכחדת תעשיות מזהמות ומעבר צודק לעבר ענפי תעשייה ירוקים וסביבתיים.⁶⁸ כאמור, ההתפתחות הטכנולוגית המהירה והשינויים המשמעותיים שעוברים על שוק התעסוקה מחייבים פעמים רבות להתאים ולעדכן את כישורי העובדים שנפלטו ממעגל התעסוקה. לצורך עדכון כישורי העובד ופיתוחו האישי למען המעסיק הבא, ממשלת ישראל משקיעה עשרות מיליוני שקלים בהכשרה מקצועית. ההכשרה נועדה, בין היתר, לאפשר לעובד להמשיך ולהשתתף לשוק התעסוקה ולהתפרנס בכוחות עצמו.⁶⁹

בנוסף החוק קובע כי הזכאי לדמי אבטלה, ובעד אותו זמן יש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד, תנוכה ההכנסה הממוצעת היומית מהעבודה או ממשלח היד מדמי האבטלה המגיעים לו. בתקופה זו של משבר אקלימי, המלווה במשבר הקורונה, ישנה חשיבות לעידוד תעסוקה ולמתן תמריצים למובטלים לשוב לעבודתם, על אף הקשיים הכרוכים בכך. הצעת החוק מבקשת לאפשר לשר העבודה, הרווחה והשירותים

⁶⁸ צמיחה ירוקה - מחברים בין כלכלה לבין סביבה, המשרד להגנת הסביבה 2011 (תאריך עדכון 10.05.2020): https://www.gov.il/BlobFolder/reports/p0720_green_growth/he/sustainability_economy_P0720.pdf

⁶⁹ מדדים לצמיחה ירוקה בישראל, המשרד להגנת הסביבה 2011 (תאריך עדכון 10.05.2020): https://www.gov.il/BlobFolder/reports/green_growth_indicators_israel2011/he/sustainability_economy_p0620.pdf

החברתיים, באישור שר האוצר ובאישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות, לקבוע כללים בתקופה זו של משבר הקורונה בהם לא תנוכה מלוא ההכנסה מדמי האבטלה, כדי להעניק תמריץ למובטלים לשוב לעולם התעסוקה ולצמצם את שיעורי האבטלה.

בחלוף תקופת הקורונה, יהיה ניתן להעריך את השפעת התמריץ המוצע בהוראת השעה ולבחון, בהתאם למידת הצלחתו, תיקון חקיקה קבוע המתאים לזמנים ארוכי טווח בראי תוכניות סביבתיות ירוקות.

הצעות חוק דומות הצעות חוק דומות בעניינים של הכשרות מקצועיות ודמי אבטלה הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת איציק שמולי (פ/703/23), על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת יעקב אשר וקבוצת חברי כנסת (פ/2577/23), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת עידן רול וחבר הכנסת יאיר לפיד (פ/1613/23).

הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק זכויות הסטודנט (תיקון – התאמות לבעלי מוגבלויות), התשפ"א–2021

הוספת
סעיף 19ג

1. בחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז 2007, אחרי סעיף 19ב יבוא :

"הכשרות ירוקות 19ג. (א) מוסד יבטיח שיתקיים במסגרתו קורס מעשי

שמאפשר הכשרות ירוקות שיהיה פתוח לתלמידי כל החוגים ויקצה מכסה ראויה לסטודנטים בעלי מוגבלויות; הקורס יפגיש בין סטודנטים מן השורה לסטודנטים בעלי מוגבלויות ויעסוק בהיכרות חברתית ותרבותית הדדית, תוך מתן דגש לחשיבות ההידברות בין הקבוצות. לעניין סעיף זה, "אדם עם מוגבלות" – כהגדרתו בסעיף 5 בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998; "מוסד" – כהגדרתו בסעיף 19 כז בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998.

(ב) שר העבודה והרווחה והשר להשכלה גבוהה, בהסכמתו של שר האוצר, יקבעו רשימת ענפים ירוקים בהן יתועדפו ההכשרות המקצועיות, בחלוקה להכשרות קצרות והכשרות ארוכות בעלות קריטריונים שונים. כל זאת בהתאם ליעדי התעסוקה שתציב הממשלה, לא יאוחר מחודש אוגוסט של שנת 2021.

(ג) לא יאוחר מתום החודשים אוקטובר ודצמבר של שנת 2021, ידווחו שר העבודה והרווחה, השר להשכלה גבוהה ושר האוצר והמוסד לוועדת הכספים של הכנסת על יישומן של הוראות סעיף 19ג לחוק זה.

(2) המוסד, כהגדרתו בסעיף 19ג (א) ימסור לוועדת העבודה והרווחה, מדי שנה, בחמש השנים החל מדצמבר 2021, נתונים בדבר מספר הסטודנטים, לרבות סטודנטים בעלי מוגבלויות, שלקחו חלק בהכשרות."

הוספת
סעיף 21א

2. בחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז–2007, אחרי סעיף 21 יבוא :

"ייצוג הולם בקרב 21א. (א) בקרב העובדים באגודת סטודנטים, ובכל העובדים באגודת סטודנטים המשרות והתפקידים בכלל הדרגות והמקצועות, בכל מחלקה ובכל פרויקט, יינתן ביטוי הולם, בנסיבות העניין, לייצוגם של בני שני המינים ושל בעלי מוגבלויות; לעניין סעיף זה, "אדם עם מוגבלות" - כהגדרתו בסעיף 5 בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998; "מוסד" - כהגדרתו בסעיף 19 כז בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יעוגנו בתקנון אגודת הסטודנטים כהגדרתו בסעיף 21."

ד ב ר י ה ס ב ר

למרות שסטודנטים בעלי מוגבלויות נמצאים באותו מרחב לימודי במשך מספר שנים, ההזדמנויות למפגש משמעותי שיפחית את תחושת הניכור של הסטודנטים בעלי מוגבלויות במוסד מעטות. מטרת הצעת חוק זו היא ליצור סביבה ידידותית לסטודנטים, להפחית את הזרות של הסטודנטים בעלי המוגבלויות וליצור עבורם סביבת למידה נוחה, מוכרת ולפיכך מאתגרת יותר.

לשם יישום עקרון הייצוג ההולם, התפתחה ברבות השנים מגמה של תיקוני חקיקה שנועדה לשפר את המצב הקיים בכל הנוגע לייצוגן של קבוצות מסוימות (נשים, אנשים עם מוגבלות, בני האוכלוסייה הערבית), בקרב עובדי שירות המדינה בכל הדרגות ובכל המשרות. זהו נדבך נוסף וחיוני במגמה המסתמנת בשנים האחרונות לפיה המחוקק והרשויות רואים חובה לפעול באופן יזום לשינוי המצב בו בני קבוצות אלו אינם מצליחים להתקבל לשירות המדינה או להתקדם לדרגות בכירות, או לשניהם כאחד, וזאת בין על רקע הפליה היסטורית ומתמשכת של בני קבוצות אלה, גישות סטריאוטיפיות וחסמים אחרים להשתלבות שוויונית בשוק התעסוקה ובגופים מקבלי החלטות.

האקדמיה הישראלית טומנת בחובה הזדמנויות משמעותיות לשילוב סטודנטים בהכשרות מעשיות, תוך הצגת דרכים להגביר את ההיכרות ההדדית, להסיר מחסומים וסטריאוטיפים ולייצר שיח פורה במרחב האקדמי.

לפיכך, מוצע לייצר את הבסיס לפעולות של מפגש בקמפוס ולהכשיר את הסטודנטים בעבודה מעשית של הכשרות ירוקות, תוך הקצאה הולמת של מכסות לסטודנטים בעלי מוגבלויות הן בקורסי ההכשרות והן בקרב נציגי אגודת הסטודנטים.

הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק הבטחת פיצויי פיטורים בתעשיות כתומות בשל מעבר צודק (לתעשייה ירוקה), התשפ"א –

2021

מטרה	1.	מטרת חוק זה להבטיח את זכויות המפורטים בתעשיות הכתומות בשל המעבר הצודק לתעשייה ירוקה.
הגדרות	2.	בחוק זה –
"זכאי" – אחד מאלה:
(1) אדם שעבד בתעשייה ב-7 השנים האחרונות;
(2) אדם שעבד בתעשייה ב-5 השנים האחרונות ויגיע לגיל הפרישה בעוד ארבע שנים;
"תעשיות כתומות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת;
על אף האמור בכל דין או הוראת מינהל, עובד יקבל פיצוי מהמדינה בשל פיטורים (להלן זכאי כהגדרתו בסעיף 2 לחוק זה); שווי הפיצוי יהיה בסכום שיקבע כאמור בסעיף 7 (א) לחוק זה.
זכאות לפיצוי	3.	על אף האמור בכל דין או הוראת מינהל, עובד יקבל פיצוי מהמדינה בשל פיטורים (להלן זכאי כהגדרתו בסעיף 2 לחוק זה); שווי הפיצוי יהיה בסכום שיקבע כאמור בסעיף 7 (א) לחוק זה.
תיקון חוק פיצויי פיטורים	4.	אחרי סעיף 11(א) יבוא בסעיף 11(א) "עובד זכאי שעבד בתעשייה כתומה, כמשמעותה בסעיף 2 לחוק הבטחת פיצויי פיטורים בתעשיות כתומות בשל מעבר צודק (לתעשייה ירוקה), התשפ"א-2021, והתפטר לאחר מניין השנים המפורט בהגדרות – רואים אותו כאילו פוטר".
זכאות יחסית לפיצויי פיטורים מוגברים	5.	למרות הכתוב בסעיף 14, סעיף 15, סעיף 16 וסעיף 17 לחוק פיצויי פיטורים, על עובד שעבד בתעשייה כתומה - יחול ההסדר שבחוק זה, ותשלום המדינה המוגבר לא יגרע ממנו.

הכרזה על תעשיות 6. (א) הממשלה תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים.

(ב) לעניין זה –

”תעשייה כתומה” – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עוצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה ירוקה ותעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה:

(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.

(ב) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.

(ג) הסכום הכולל המשוער של הפיצויים המוגברים שיהא על הממשלה לשלם לפי חוק זה בשל הנזקים כאמור שיגרמו לעובדים בסעיף 2.

(2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה:

(א) רמת זיהום כסף לסגירה ו/או המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.

(ב) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו/או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 6 (ג) (2) (א) לחוק זה.

תשלום פיצויים 7. (א) ישולמו פיצויים מוגברים כשאת החלק המוגבר תשלם המדינה, ושר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת יקבע:

(1) את שיעורי הפיצויים, ורשאי הוא לקבוע שיעורים שונים לכל סוג ו/או תחום

מקצועי בתעשייה כתומה, לכל סוג של זכאים, והכל בהתחשב בהיקף המשרה של הזכאי, משך זמן העסקתו, את האיזור וכן גורמים אחרים.

(2) כללים לקביעת שווי הנזקים שגורמת תעשייה כתומה, שיעור הפיצויים כאמור

בסעיף 7 (א) (1) לחוק זה, והגורמים שיובאו בחשבון לחישוב שווי הנזקים והפיצויים המוגברים.

(3) כללים לביצוע תשלום הפיצויים המוגברים.

(4) הקמת קרן פיצויים ייעודית שתטפל בפיצויים המוגברים.

(5) את הגוף שינהל את קרן הפיצויים כאמור בסעיף 7 (א) (1) לחוק זה.

דיווח לכנסת 8. שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, בתוך שישה חודשים ממועד שבו הוכרזה תעשייה ככתומה כאמור בסעיף 6 לחוק זה, על בקשות הפיצויים שהתקבלו, תוצאות הליך בירורן וסכום הפיצויים הכולל שניתן לגביו סעד בהתאם להוראות חוק זה.

- תחולה 9. הוראות חוק זה יחולו גם על זכאי שהליך פיטוריו החל לפני יום תחילתו של חוק זה, ועניינו נדון בערכאות משפטיות.
- ביצוע ותקנות 10. שר העבודה והרווחה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר האוצר ושר המשפטים, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

התוספת*

(סעיף 2)

תעשיות כתומות

דבר הסבר

עם הגלובליזציה והשינויים הסביבתיים שלהם היא גרמה, חלו שינויים בדין ושינויים בעמדת הרשויות כלפי תעשיות אלה. לאחרונה, פועלות רשויות המדינה במעבר צודק לתעשיות ירוקות שאינן מזהמות, בלי שנדון נושא פיצויים שיאפשרו להם מקומות עבודה חלופיים או ניהול עסקיהם במקום חלופי.⁷⁰ מטרת הצעת חוק זו היא הסדרת זכויות העובדים סביב נושא הפיטורים המושפעים מההשלכות הסביבתיות הנ"ל.

מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידיה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית.

המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק.

חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג–1963 מזכה עובדים שפוטרו מעבודתם בפיצויי פיטורים. זכות זו מוענקת לא רק למפוטרים בעל כורחם אלא גם לעובדים שהתפטרו בנסיבות מיוחדות שלגביהן מתקיים טעם ייחודי המצדיק סיום חוזה עבודה באופן המזכה את העובד המתפטר בפיצויי פיטורים. בין הנסיבות המצדיקות הענקת פיצויי פיטורים למתפטר ניתן למצוא נסיבות שתכליתן אישית, כגון מצב בריאותי, פטירת עובד או מעסיק, התפטרות של הורה לטפל בילדו, התפטרות עקב שהייה במקלט לנשים, וכן נסיבות שלהן תכלית ציבורית מובהקת, כגון עידוד העתקת מגורים של העובד המתפטר לשוב פיתוח או ישוב חקלאי, עידוד גיוס לשירות סדיר בצה"ל, למשטרת ישראל או לשירות בתי הסוהר. תכלית ראויה מאין כמוה היא האצת המעבר הצודק לתעשייה ירוקה, על ידי מתן הזכות לראות במי שהתפטר כזכאי לפיצויי פיטורים על אף שהתפטר, וזאת על מנת לאפשר את השתלבותו המחודשת, לא בשלב מאוחר מדי, בשוק העבודה ולאפשר לעובד אופק תעסוקתי שכאמור תעשייה כתומה לא יכולה להבטיח.

נדגיש, כי לא יינתנו כפל פיצויים כך שאת שיעור הפיצויים המוגבר יקבל העובד מקופת המדינה, בעוד

* תחומי התעשיות ייקבעו בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

⁷⁰ דו"ח תעסוקה בימי הקורונה, פורסם בידי זרוע העבודה, בתאריך 21.02.2021 : https://www.gov.il/BlobFolder/reports/employment-report-2020/he/populations-integration_employment_report-2020.pdf

שאת השיעור הנצבר עבורו מטעם המעסיק או מטעם קופת הפנסיה – יקבל בנפרד מהגורם הרלוונטי. מטרת הצעת החוק היא להעניק לעובדים בתעשיות כתומות הכרה פורמלית מספקת במעמדם ובזכויותיהם ובכך למנוע פליטה המונית של מפורטי התעשיות הכתומות ללא פיצוי ראוי והולם. זאת, על מנת להבטיח את זכויותיהם ואף למנוע תחושות קיפוח וחוסר שוויון משווע בשוק העבודה. לפיכך, מוצע לקבוע כי זכאי לפיצוי הוא אחד מאלה: כל מי שעבד בתעשייה כתומה ב-7 השנים האחרונות או בחמשת השנים האחרונות בהגיעו לגיל הפרישה בעוד 4 שנים. הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

חלק ג': (B) הצעות חוק חדשות שנסמכות על הצעות קיימות:

זכויות עובדים:

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה) (תיקון – הגברת השקיפות בעניין כניסה לתעשייה כתומה והפרשות לפנסיה), התשפ"א-2021

תיקון סעיף 11. 1. חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב-2002, אחרי סעיף 11 יבוא:

"הגדרות" 11א. בחוק זה –
"תעשיות כתומות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת.

"הכרזה על תעשיות 11ב. (א) הממשלה תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים.
(ב) לעניין זה –

"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה ירוקה ותעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה:
(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.
(ב) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת

הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.
 (ג) הנזקים שעתידיים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.
 (2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה:
 (א) רמת זיהום כסף לסגירה ו/או המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.
 (א) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו/או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 11 ב (2) (א) לחוק זה.

- תיקון סעיף 2 3. בחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב-2002, בסעיף 2(א), אחרי פסקה (1) יבוא:
 "(1א) זהות התעשייה אליה משתייך המעסיק – ירוקה או כתומה".
4. בחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב-2002⁷¹, בסעיף 2(א), אחרי פסקה (8) יבוא:
 "(8א) גובה השכר שממנו יבוצעו הפרשות עבור ביטוח פנסיוני והערכה של סכומי ההפרשות הצפויות בהתייחס לשכר הצפוי".

התוספת*

(סעיף 11א)

תעשיות כתומות

דבריו הסבר

מטרת הצעת החוק היא להגביר את השקיפות בין המעסיק לעובד בעניין האופק המקצועי והתעסוקתי של העוסקים בתעשיות כתומות וירוקות, כמו גם בעניין ההפרשות לביטוח הפנסיוני.
 שכרם של עובדים רבים במשק מורכב משכר בסיס ותוספות שכר שמהן המעסיק אינו מפריש לביטוח פנסיוני. כפועל יוצא מכך, ההפרשה של עובדים רבים במשק לביטוח הפנסיוני אינו נגזר משכר הברוטו המשולם להם בסוף כל חודש. כמו כן, החוק נועד למנוע ניצול ציני של מעסיקים עובדה זו ולשמש מקפצה להעסקה בתעשיות שאינן ירוקות ושעתידות להיכחד מהנוף התעשייתי בישראל.
 מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג

⁷¹ ס"ח התשס"ב, עמ' 210.
 * תחומי התעשיות ייקבעו בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.

תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית. המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק. מכאן, מוצע להגביר את השקיפות בין המעסיק לעובד בעניין האופק התעסוקתי של הצדדים, באמצעות תיקון לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב–2002, שיחייב מעסיק לכלול בהודעה לעובד מידע בדבר סוג התעשייה אליה נכנס העובד, או בה העובד בוחר להמשיך לעבוד. בנוסף, מוצע להגביר את השקיפות בעניין הביטוח הפנסיוני, באמצעות תיקון לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב – 2002, שיחייב מעסיק לכלול בהודעה לעובד מידע בדבר בין גובה השכר שממנו יבוצעו ההפרשות לביטוח הפנסיוני.

הצעות חוק דומות בעניינים של הודעה לעובד ולמועמד לעבודה הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יעקב פרי וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/2906), על שולחן הכנסת העשרים והאחת על ידי חבר הכנסת רועי פולקמן (פ/21/82), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/23/396).

הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק השוואת תנאי שכר לקבוצות שאסור להפלותן (תיקוני חקיקה), התשפ"א-2021

תיקון חוק הודעה 1. בחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), לעובד ולמועמד לעבודה תשס"ב-2002, אחרי סעיף 11 יבוא:

"הגדרות" 11א. בחוק זה –
"תעשיות כתומות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת.

"הכרזה על תעשיות 11ב. (א) הממשלה תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים.
(ב) לעניין זה –

"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה ירוקה ותעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה:
(א) הנזקים שעתידיים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.
(ב) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.
(ג) הנזקים שעתידיים להגרם מסגירת הענף

התעשייתי ו/או המשכיותו.

(2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה :

(א) רמת זיהום כסף לסגירה ו/או המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.
(א) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו/או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 11 ב (2) (א) לחוק זה.

תיקון סעיף 2 3. בחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב-2002, בסעיף 2(א), אחרי פסקה (1) יבוא :
"1(א) זהות התעשייה אליה משתייך המעסיק – ירוקה או כתומה".

תיקון חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1998⁷², בסעיף 2, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא :

"(ד) רואים כהפליה מסגרת העסקה המיועדת לקבוצה שאסור להפלותה לפי סעיף קטן (א), אם ניתנים באותה מסגרת תנאי שכר הנופלים מאלה הניתנים לעובדים המבצעים את אותה עבודה, עבודה שווה בעיקרה או עבודה שוות ערך, כמשמעותן בחוק שכר שווה לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996⁷³, אצל אותו מעסיק ; לעניין סעיף קטן זה יראו כמעסיק אחד חברה אם וחברה בת הנמצאת בשליטתה וכן מספר חברות הנמצאות בשליטה של אותו אדם, בין אם בתעשייה ירוקה ובין אם בתעשייה כתומה כמשמעותן בסעיף 2(א) (א1) לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב-2002".

תיקון חוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996⁷⁴ – עובדים על ידי קבלני כוח אדם

(1) סעיף 13א – בטל ;

(2) אחרי סעיף 13 יבוא :

⁷² ס"ח התשמ"ח, עמ' 38.

⁷³ ס"ח התשנ"ו, עמ' 230.

⁷⁴ ס"ח התשנ"ו, עמ' 201.

"השוואת תנאי שכר 13ב. תנאי השכר החלים על עובדים אצל מעסיק או במקום עבודה, יחולו, לפי העניין, על עובדים של קבלן המועסקים דרך קבע אצל אותו מעסיק או באותו מקום עבודה; תנאי השכר יוחלו בהתאמה, בין היתר, לסוג העבודה ולוותק בעבודה במקום העבודה; לעניין סעיף זה, "קבלן" – מי שעיסוקו במתן שירות באמצעות עובדיו, אצל זולתו, אף אם אינו קבלן שירות."

התוספת*

(סעיף 11א)

תעשיות כתומות

ד ב ר י ה ס ב ר

עם הגלובליזציה והשינויים הסביבתיים שלהם היא גרמה, חלו שינויים בדין ושינויים בעמדת הרשויות כלפי תעשיות אלה. לאחרונה, פועלות רשויות המדינה במעבר צודק לתעשיות ירוקות שאינן מזהמות, מבלי שנדון נושא גמלות הפנסיה, שכאמור בכוחו לעודד בצורה מפקחת את המעבר לתעשיות ירוקות. על מנת למנוע מצב של פערי שכר בין התעשיות בשלבי המעבר ומצב שבו שיגרעו תנאי שכר ועבודה מעובדים הן בתעשיות ירוקות והן בתעשיות כתומות, מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית. המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק. מכאן, מוצע להגביר את השקיפות בין המעסיק לעובד בעניין האופק התעסוקתי של הצדדים, באמצעות תיקון לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב–2002, שיחייב מעסיק לכלול בהודעה לעובד מידע בדבר סוג התעשייה אליה נכנס העובד, או בה העובד בוחר להמשיך לעבוד. ברקע דברים אלו, ישנה העובדה כי בישראל ישנן אוכלוסיות המתקשות להשתלב בשוק העבודה. אחד מהיעדים של כלל משרדי הממשלה בשנים האחרונות, הוא שילוב אוכלוסיות אלה בשוק העבודה. לשם כך, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הכלכלה והתעשייה, רשות החדשנות והמשרד לשוויון חברתי, מקדמים פרויקטים שונים לשילוב אוכלוסיות ייעודיות אלו בשוק העבודה, הן באמצעות תמריצים למעסיקים והן בשיתופי פעולה ציבוריים-פרטיים. ואולם, כאשר בוחנים את אופי השילוב לאורך זמן, עולה כי בשם ערך השילוב נוצרת הפליה של קבוצות

* תחומי התעשיות ייקבעו בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

אלו המבצעות עבודה בשכר נמוך יותר משל עובדים המקבילים.

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים פרסם ב-17 בנובמבר 2017 כי שיעור התעסוקה בקרב נשים חרדיות עומד על 72.8%, אך נשים חרדיות משתכרות בממוצע 5,973 שקלים חדשים בחודש בעוד שמקבילותיהן שאינן חרדיות משתכרות 9,399 שקלים חדשים בחודש. גם בדיון שהתקיים ב-1 באוגוסט 2017 בוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת, נאמר כי בענף ההייטק השכר החודשי הממוצע של נשים חרדיות הוא 9,335 שקלים חדשים לעומת נשים שאינן חרדיות המשתכרות בממוצע 12,356 שקלים חדשים בחודש. נתונים נוספים על פערים משמעותיים ביותר בשכרן של נשים חרדיות הנקלטות בעבודה בשוק ההייטק לעומת נשים שאינן חרדיות פורסמו ב-9 ביולי 2016 ועל פיהם יש פערי שכר של 100% ויותר.

מצבן של עובדות מאוכלוסיות אחרות, כגון ערביות ודרוזיות, טרם נבחן בצורה השוואתית, אך יש לצפות כי גם שם פערי השכר משמעותיים ביותר.

המטרה של שילוב בתעסוקה אינה מקנה היתר להפליה בשכר בין עובדים בגין שיוכם הדתי או המגזרי. אין ערך מוסף לשילוב בתעסוקה אם למרות שיעורי שילוב גבוהים של נשים חרדיות בשוק התעסוקה, הפערים בשכר בינן ובין עמיתיהן ועמיתותיהן אינם משתנים. הלכה למעשה נוצרת הפליה הנוגדת את חוק שכר שווה לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996, ופגיעה בעקרון שוויון ההזדמנויות המעוגן בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988.

יש להפסיק את ההפליה המערכתית הזו ולשים סוף לפרצות הקיימות בחקיקה הישראלית שמאפשרות את ההעסקה הפוגענית הזו בשם עקרון השילוב.

התפוקה ושווי העבודה של עובדים ועובדות מאוכלוסיות משולבות אינם פחותים מזה של יתר העובדים, ולכן אין כל הצדקה לאפשר פערי שכר לפי שיוכו המגזרי של העובד או העובדת. למעשה, המצב כיום מאפשר למעסיקים להעסיק כוח עבודה זול עם גושפנקה ציבורית של שילוב ושוויון הזדמנויות שבפועל רק מעמיקה את הפערים החברתיים בישראל.

לפיכך מוצע לקבוע כי מסגרת עבודה שבה ניתנים תנאי שכר שונים לקבוצות אוכלוסיה שהפלייתן אסורה תיחשב מפלה, גם אם לצורך העסקת קבוצת האוכלוסייה הנבדלת נבחרה צורת התאגדות שונה, כדוגמת חברת בת או חברה אחות.

כמו כן, מוצע לקבוע כי עובדי קבלן המועסקים דרך קבע אצל מעסיק או במקום עבודה יהיו זכאים לתנאי השכר הניתנים לעובדים של המעסיק או מקום העבודה.

הצעות חוק דומות בעניינים של השוואת תנאי שכר לקבוצות שאסור להפלותן הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/5128/20), על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/41/21), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/410/22) ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/243/23).

הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הכנסת העשרים וארבע

הצעת חוק הפנסיה (מועד תחילת הביטוח הפנסיוני), התשפ"א–2021

1. מטרה
מטרת חוק זה להבטיח ולשפר את הזכויות הפנסיוניות של עובדים בתעשיות ירוקות בשל המעבר הצודק לתעשייה ירוקה.
2. הגדרות
בחוק זה –
"תעשיות ירוקות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת ;
מועד תחילת ביטוח פנסיוני
(א) מעסיק הנמנה עם תעשיות ירוקות, יבטח את עובדיו בביטוח פנסיוני, לפי הוראות כל דין לרבות צו הרחבה, הסכם לרבות הסכם קיבוצי, וכן הסדר או נוהג, החל מיום העבודה הראשון של העובד אצל המעסיק ; ביצוע ההפרשות לקופת הגמל יכול שייעשה לאחר תקופה של עד שלושה חודשי עבודה, או בתום שנת המס, לפי המוקדם, רטרואקטיבית ליום תחילת העבודה אצל המעסיק.
(ב) הוראת חוק זה גוברת על הוראות כל דין, לרבות צו הרחבה, הסכם לרבות הסכם קיבוצי, וכן הסדר או נוהג, ולמעט אם הוא מיטיב עם העובד לעניין מועד תחילת ההפרשות לקופת הגמל.
4. הכרזה על תעשיות כתומות
(א) הממשלה תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים.
(ב) לעניין זה –
"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.
(ג) (1) בהכרזה על תעשייה ירוקה ותעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה :
(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.
(ב) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.
(ג) הסכום הכולל המשוער של הפיצויים המוגברים שיהא על הממשלה לשלם לפי חוק זה בשל הנזקים כאמור שיגרמו לעובדים בסעיף 2.
(2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה :

(א) רמת זיהום כסף לסגירה וואו המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.

(ב) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו/ או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 4 (ג) (2) (א) לחוק זה.

דיווח לכנסת 5. שר האוצר ידווח לוועדת הכספים של הכנסת, בתוך שישה חודשים ממועד שבו הוכרזה תעשייה כירוקה כאמור בסעיף 4 לחוק זה, על מספר הגמלות המשולמות, תוצאות הליך בירורן וסכום המיסים הנחסך בהתאם להוראות חוק זה.

ביצוע ותקנות 6. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת שר העבודה והרווחה ושר המשפטים, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

התוספת*

(סעיף 2)

תעשיות ירוקות

ד ב ר י ה ס ב ר

עם הגלובליזציה והשינויים הסביבתיים שלהם היא גרמה, חלו שינויים בדין ושינויים בעמדת הרשויות כלפי תעשיות אלה. לאחרונה, פועלות רשויות המדינה במעבר צודק לתעשיות ירוקות שאינן מזהמות, בלי שנדון נושא גמלות הפנסיה, שכאמור בכוחו לעודד בצורה מפורחת את המעבר לתעשיות ירוקות.

מכאן, לצורך ההגדרה של "תעשייה ירוקה", מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו וואו סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית.

המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק.

לפי הדין הנוהג כיום יש הפליה בין עובד המגיע עם חיסכון פנסיוני פעיל לבין עובד ללא חיסכון פנסיוני. לגבי הראשון, החוק מחייב את המעסיק להתחיל את ההפקדות לאחר שלושה חודשים, רטרואקטיבית ליום העבודה הראשון. לעומת זאת לעובד שהגיע ללא חיסכון פנסיוני המעסיק נדרש להתחיל להפקיד רק לאחר שישה חודשים, ללא חובה לבצע את ההפרשות רטרואקטיבית מהיום הראשון.

כך, עובד שאין לו חיסכון פנסיוני פעיל, משום שלא עבד במשך תקופה או שעבד אצל מעסיק קודם תקופה פחותה משישה חודשים ולא פתח קרן פנסיה, או משום שהיה עצמאי ולא פתח לעצמו קרן פנסיה, מאבד הפרשות לפנסיה של עובד ומעסיק במשך שישה חודשי עבודה מלאים. זהו הפסד משמעותי, שהיקפו תלוי בשכר העובד. יש בכך גם תמריץ להעסיק עובדים לתקופות קצרות משישה חודשים, כדי שלא תחול חובה

* תחומי התעשיות ייקבעו בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

להפרשות הפנסיוניות.

הצעת חוק זו באה לתקן את ההפליה ולהשוות את תנאיהם של העובדים בתעשייה ירוקה מול המעסיק, בין אם היה להם חיסכון פנסיוני קודם ובין אם לאו, וכך לאפשר לעובד למקסם את תקופת החיסכון לפנסיה, במקביל להאצת המעבר להעסקה בתעשיות ירוקות.

הצעות חוק דומות בעניינים של מועד תחילת הביטוח הפנסיוני הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה על ידי חבר הכנסת אילן גילאון וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/1969), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברי הכנסת אילן גילאון ומיקי רוזנטל (פ/20/986), על שולחן הכנסת העשרים ואחת על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/21/105), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת אילן גילאון (פ/22/412), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חברת הכנסת חוה אתי עטייה (פ/23/245).

הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק לפיקוח על הפרשות לפנסיה, התשפ"א–2021

- מטרה 1. מטרת חוק זה להבטיח ולשפר את הזכויות הפנסיוניות של עובדים בתעשיות ירוקות בשל המעבר הצודק לתעשייה ירוקה.
- הגדרות 2. בחוק זה –
"תעשיות כתומות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת;
"תעשיות ירוקות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת;
- העברת מידע על הפרשות לפנסיה 3. (א) רשות המסים תעביר למינהל הסדרה ואכיפה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (להלן – המינהל) ולרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון עד יום 31 בדצמבר בכל שנה, לגבי השנה הקודמת, מידע לגבי כל מעסיק שלא קיים את חובתו להפריש לעובדיו כספי פנסיה מכוח צו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק, לפי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז–1957.⁷⁵
(ב) מידע שיועבר למינהל לפי סעיף קטן (א), יכלול את אלה בלבד:
(1) שמו ומספר זהותו של המעסיק;
(2) סוג התעשייה בה עוסק המעסיק – ירוקה או כתומה, ומספר שנות התעסוקה.
(3) שמו ומספר זהותו של העובד;
(4) מענו של המעסיק למשלוח דואר כפי שצוין בדוח שהגיש לפי סעיף 131 לפקודת מס הכנסה⁷⁶;
(5) סכום ההפרשה לפנסיה שהמעסיק היה חייב בו כאמור בסעיף קטן (א).
(ג) נוסף על צעדים שינקוט המינהל לפי הוראות כל דין, לאחר קבלת המידע כאמור בסעיף 3 (א), יידע המינהל את העובד והמעסיק שלגביהם הועבר מידע כאמור.
- הכרזה על תעשיות כתומות 4. (א) הממשלה תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים.
(ב) לעניין זה –
"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם

⁷⁵ ס"ח התשי"ז, עמ' 63.
⁷⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה ירוקה ותעשייה כתומה כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה:

(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.

(ב) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.

(ג) הסכום הכולל המשוער של הפיצויים המוגברים שיהא על הממשלה לשלם לפי חוק זה בשל הנזקים כאמור שיגרמו לעובדים בסעיף 2.

(2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה:

(א) רמת זיהום כסף לסגירה ו/או המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.

(ב) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו/או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 4 (ג) (2) (א) לחוק זה.

התוספת*

(סעיף 2)

תעשיות ירוקות

תעשיות כתומות

ד ב ר י ה ס ב ר

מעסיקים רבים לא מפרישים לעובדיהם פנסיה כנדרש על פי חוק. כיום, על אף הסנקציות שניתן להטיל על מעסיק שלא מפריש לעובד לקרן פנסיה, עובדים רבים מוצאים את עצמם במהלך העבודה או לאחריה ללא קרן פנסיה וללא ביטוח פנסיוני שנועד לכסות גם מקרים של אובדן כושר עבודה.

עובדים רבים חוששים לתבוע את המעסיק שכן תביעה כזו תגרור את פיטוריהם המיידים מהעבודה. חלק גדול ומרכזי מהעובדים הסובלים מתופעה זו נמנים עם אוכלוסייה מוחלשת, שפעמים רבות אינה מודעת לזכויותיה או שאין לה את האמצעים למצות את זכויותיה.

כיום, גוברת המודעות העולמית בדבר המעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות, ואכן התעשייה הישראלית מסתמנת כתעשייה הפועלת לאור עקרון זה. עובדה זו מעוררת את הצורך בפיקוח שיאפשר מעבר צודק וימנע ניצול מעסיקים של העסקת עובדים בתעשיות כתומות, שאינם מודעים לכך שתעשייה כתומה אינה צופה פני עתיד לאופק התעסוקתי שלהם.

לצורך ההגדרה של "תעשייה ירוקה מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת

* תחומי התעשיות ייקבעו בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית.

המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק. לפיכך, מוצע לקבוע כי רשות המסים תעביר לרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון ולמינהל הסדרה ואכיפה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (להלן – המינהל), האמון על יישום חוקי העבודה בישראל, מידע על מעסיקים שלא הפרישו כספי פנסיה לעובדיהם לפי החובה המוטלת עליהם מכוח צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק.

העברת מידע כאמור למינהל תאפשר לו לאכוף חובה זו, ולעשות שימוש בכלים העומדים לרשותו במקרים אלו, כמו הטלת עיצום כספי מכוח חוק להגברת האכיפה של דיני העבודה, התשע"ב–2011. כמו כן, מוצע לחייב את המינהל, במקביל לצעדים שינקוט נגד המעסיק, ליידע את העובד והמעסיק בדבר הדיווח על אי ביצוע חובת הפרשה לפנסיה.

הצעות חוק דומות הצעות חוק דומות בעניינים של פיקוח על הפרשות הפנסיה הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת יגאל גואטה וקבוצת חברי הכנסת (פ/3881/20), על ידי חבר הכנסת ינון אזולאי וקבוצת חברי הכנסת (פ/5461/20), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת ינון אזולאי וקבוצת חברי הכנסת (פ/1435/23).

הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

הצעת חוק פטור ממס לגמלאים על תשלומי פנסיה (תיקוני חקיקה), התשפ"א-2021

1. תיקון פקודת מס הכנסה
בפקודת מס הכנסה⁷⁷, בסעיף 9א, אחרי סעיף קטן (ב1) יבוא :

"(ב2) קצבה שמקבל יחיד שהגיע לגיל פרישה, שאינה עולה על השכר הממוצע במשק, פטורה ממס ; לעניין סעיף זה, "השכר הממוצע במשק" – כהגדרתו בסעיף 3 (ה3)(2)." .

2. בפקודת מס הכנסה⁷⁸, בסעיף 9א, אחרי סעיף קטן (ב2) יבוא :

"(ב3) קצבה כהגדרתה בסעיף 9א (ב1) לחוק זה, פטורה ממס ביחס להעסקה בתעשייה ירוקה, כמשמעותה בסעיף 11א לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב-2002, של מקבל יחיד שעבד בתעשייה ב-3 השנים שקדמו להגעתו לגיל הפרישה או ליציאתו לפרישה כפי שמוגדר בסעיף 9א (ב1) לחוק זה.

1. תיקון חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה
בחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב-2002, אחרי סעיף 11 יבוא :

"הגדרות" 11א. בחוק זה –

"תעשיות כתומות" – מקצועות וענפי תעשייה המפורטים בתוספת.

"הכרזה על תעשיות 11ב. (א) הממשלה תכריז על תעשיות כתומות לפי המלצת השר להגנת הסביבה שניתנה לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה, שר הכלכלה, ושרים נוספים הממונים על תעשייה בתקנים ירוקים.
(ב) לעניין זה –

"תעשייה כתומה" – תעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר

⁷⁷ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.
⁷⁸ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה.

(ג) (1) בהכרזה על תעשייה ירוקה ותעשייה כתומה

כאמור בסעיף קטן (א), תביא הממשלה בחשבון את כל אלה:

(א) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.

(ב) מיקום מפעלים המשתייכים לתעשייה ורמת הזיהום המופקת מהן ביחס למיקומם הגיאוגרפי.

(ג) הנזקים שעתידים להגרם מסגירת הענף התעשייתי ו/או המשכיותו.

(2) בהכרזתה תקבע הממשלה את אלה:

(א) רמת זיהום כסף לסגירה ו/או המשכיות של מקום עבודה מהתעשיות הירוקות והכתומות.

(א) ענפים תעשייתיים שאותם יש לסגור לצמיתות על אף מיקומם הגיאוגרפי ו/או רמות הסף של הזיהום שיקבעו כאמור בסעיף 11 ב (2) (א) לחוק זה.

תיקון חוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה ולמועמד לעבודה ולמועמד לעבודה 3. בחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), התשס"ב-2002, בסעיף 2(א), אחרי פסקה (1) יבוא:

"(א1) זהות התעשייה אליה משתייך המעסיק – ירוקה או כתומה, כמשמעותן בסעיף 11א לחוק הודעה לעובד ולמועמד לעבודה (תנאי עבודה והליכי מיון וקבלה לעבודה), תשס"ב-2002."

התוספת*

(סעיף 2)

תעשיות כתומות

דבר הסבר

* תחומי התעשיות ייקבעו בעת הכנת הצעת החוק לקריאה הראשונה.

כיום, אנשים שהגיעו לגיל פרישה וחיים מקצבה שנתית מחויבים בתשלומי מס הכנסה מקצבתם. אנשים שהגיעו לגיל פרישה לרוב אינם עובדים, ומקורות הכנסתם מצומצמים אם בכלל. עם זאת הם עדיין נושאים בנטל של הוצאות קבועות שעליהם לשלם כדי להתקיים בכבוד הראוי. על מנת להגדיר מהי "תעשייה ירוקה", מוצע להגדיר "תעשייה כתומה" כתעשייה מזהמת בעלת היקף חריג או עצמה חריגה או משך זמן חריג או עקב הצטברות חריגה של פגיעה בפועל או פגיעה פוטנציאלית סביבתית אשר גרמו ו/או סביר שיגרמו לנזקים סביבתיים, בין אם יתבטאו בצורה ישירה ובין אם יתבטאו בעקיפין בנזקים ברכוש, במבנים או באובדן הכנסה. תעשייה כתומה הינה תעשייה שעתידה להיכחד ועל כן חושפת את משלחי היד הקשורים בה לסכנה תעסוקתית. המונח "כתומה" מייצג את ראשי התיבות "כלים תעשייתיים ומנועי הבראה" שמטרתם לבסס כלים להתמודדות עם ההכחדה של תעשיות מזהמות ומעבר לתעסוקה בתעשיות ירוקות באופן צודק. מוצע לפטור ממס קצבה שמקבל עובד בתעשייה ירוקה שהגיע לגיל פרישה במטרה להאיץ את המעבר הצודק לתעסוקה בתעשייה ירוקה, תוך כדי שמירת הזכויות של המועסקים והמעסיקים. מוצע בזאת לסייע לאנשים שהגיעו לגיל פרישה ולפטור אותם מתשלומי מס הכנסה החלים על קצבת הפנסיה שהם מקבלים, כדי שיוכלו ליהנות מתשלום מרבי של הפנסיה.

הצעות חוק דומות בעניינים של פטור ממס לגמלאים על תשלומי פנסיה הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת חיים כץ (פ/18/369), על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת סופה לנדבר וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/2325), על ידי חבר הכנסת דב חנין וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/3706) ועל ידי חברת הכנסת קסניה סבטלובה (פ/20/3952), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/22/959), ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת (פ/23/1885). הצעת חוק זו הוכנה על ידי שיר זוהר, מצוות תעסוקה ירוקה של קליניקת הכנסת במסגרת הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב.

סיכום פגישה מס' 1:

02 במרץ 2021

פגישה עם אחראית תחום התעסוקה הירוקה בתכנית שינוי כיוון

משתתפות:

1. קליניקת הכנסת: תהילה שרעבי, מתמחה; שיר זוהר, מתמחה.
2. תכנית שינוי כיוון: מיטל פלג מזרחי, אחראית תחום תעסוקה ירוקה.

רקע על תחום התעסוקה במסגרת תכנית שינוי כיוון:

מיטל: אנחנו מתכננים להוציא לפועל כ-3-4 פיילוטס בהקשר תעסוקה ירוקה עירונית. שקשורה בין היתר לשלטון המקומי. הסיבות לכך הן כי לאורך זמן רב כבר אין לנו שלטון מרכזי מתפקד וכי יש לנו מרכזי הזדמנות עירוניים לתעסוקה שפרוסים בישראל (כ-20 מרכזים). מגיעים אליהם אנשים לא עובדים, אנשים שלא מצליחים למצוא עבודה ואנשים עובדים שלא ממצים את הפוטנציאל שלהם בעבודתם. את הפיילוט - התכנית מנסה לעשות עם מרכז ההזדמנות ביפו ובחיפה. כמו גם עם סכנין, רק שבסכנין אין מרכז הזדמנות תעסוקה. פנו לתכנית גם מערד. הדברים עדין לא קורים ויש לתכנית פגישה ראשונית עם חיפה ביום חמישי הקרוב, עם סכנין יש מחר ועם יפו שבוע הבא ביום ראשון.

מסלולי תעסוקה במסגרת התכנית

מבחינת שיתוף פעולה חשבנו על 3 מסלולים, וביניהם - מרכזי התעסוקה הקיימים. כי יש להם קשרים רבים עם מעסיקים בשוק החופשי. לאחר שהעובדים עוברים תהליכי ליווי אישי, שולחים אותם לעבוד ולמעסיקים זה משתלם כי הם יודעים שהם מקבלים עובדים טובים יותר.

1. **המסלול הראשון שחשבנו עליו זה יצירת קשר עם מסלולי מעסיקים קיימים והופכים אותם למעסיקים ירוקים** – שיפור תנאי התעסוקה כך שיהיו ירוקים יותר, מתוך המחשבה שזה יהיה להם משתלם יותר לטווח הארוך.
2. **המסלול השני להביא למרכז התעסוקה מעסיקים ירוקים** שכרגע אין איתם התקשרות, ואנו רוצים שתהא איתם התקשרות. כרגע המחשבה היא על התקנה של פיילוטס סולאריים אבל אנחנו רוצים להרחיב מעבר לכך.
3. **המסלול השלישי, שזה מה שעתיד לקרות בסכנין** – הוא עבודה עם עצמאיים, ולעזור להפוך את העסקים שלהם לירוקים ומקיימי יותר. חשבו לקחת את התו הירוק שעיריית יפו פיתחה עבור עסקים בה ולתרגם אותו, לא להעתיק, לסכנין. ככה שזו תהא התאוששות ירוקה מהקורונה.

מיטל: נוטה להאמין שהתכנית תעבוד יותר מהר עם חיפה ותל אביב. כרגע זה המצב, אם עבדת במקצוע שממילא יש בו הרבה עבודה במחשבים ואתה מגיע מנקודת פתיחה טובה אז אתה פחות בבעיה. אם אתה פורץ או ערבי או חרדי שאין לו גישה לאינטרנט אז אתה בבעיה. ברגע שאנחנו נתחיל את הפיילוטס ונראה איפה מתעוררות הבעיות אני מאמינה שניצור קשר מחדש עם עמותת תפוח.

היועצות לגבי נושאים במסגרת עבודת הקליניקה:

1. **מסלול שוברים** - לדברי מיטל השיח סביב זה צריך להיות מול משרד העבודה והשירותים החברתיים. זה לא משהו ברמה העירונית. זו מחשבה נכונה אבל כי אנחנו מדברות פה על טובין ציבוריים.
2. **מחקר של בנק ישראל** - לדברי מיטל, המחקר מראה כי השקעה של שני אחוזים בתעסוקה ירוקה עלולה להניב תועלת כלכלית של 4.8 אחוז עד לשנת 2030. השקעה בתעסוקה ירוקה משתלמת כלכלית להבדיל מהשקעה ברווחה.
3. **תקציב רווחה ועבודה** - מיטל אומרת שיש לחשוב איך לשנות את התקציב של הרווחה והעבודה. תהילה שואלת אם אפשר להעתיק את מודל ההתאמה (Matching) לכאן. מיטל מתנגדת לכך כי רשויות חזקות יכולות להרשות לעצמן את 25 אחוזים ואז הן מקבלות תקציב רווחה (75 אחוזים נוספים) ומה שקורה שזה יוצר מדיניות. המחשבה מאחורי זה של המדינה היא - תעשו צעד קטן ואנחנו נעשה 10 צעדים לטובתכם. בפועל זה יוצר המון פערים. אפשר להתייחס לזה בהתאמה לפי רשויות והדירוג שלהן. אפשר לחשוב על הדבר גם בקונסטלציה של איגודי ערים או אשכול ערים. מיטל מפנה אותנו למסמכים של עמותת מרחב וצוות המומחים - <https://www.crisis-experts.org.il/experts>
 - 3.1. **רווחה** - עוד מחשבה שצריכה להיות בהקשר של רווחה זה השגת תקנים, שזה משהו שרשות נתקלת בקושי לכך. גם אם רשות מצליחה להשיג תקציב הם לא ימהרו להשיג לו תקנים מהמחשבה שהם יצטרכו לזמן ארוך לתקצב אותו, ומיטל אומרת שזה דווקא חשוב כי זה עבודה בהמשכיות. צריך לחשוב על מודל שהם ברי קיימא כמו תקן לשנתיים או חמש שנים.
4. **משרות לנהגים** - יש מחסור רב בנהגים כי תנאי ההעסקה שלהם מאוד לא טובים. זה מייצר מצב בו אף אחד לא רוצה לעבוד בכך. יש לכך מספר סיבות – הדרישה להכיר בנהג כמקצוע לאומי, שעות ארוכות וכו'. ארגון כוח לעובדים יצרו מסמך שמדבר על זה. זה מקום בו חקיקה היא מאוד רלוונטית. היא מעריכה שזה יעלה גם לK20 משרות. צריך לעשות פה את החישובים הכלכליים אבל זה יכול להגיע לכמות משרות גבוהה יותר. מיטל מציינת כי היא היתה מדברת על זה גם בהיבט של הפירון למשק והפגיעה במשק מבחינת פקקים. זה גם יכול להיות המקור התקציבי (חיסכון) ליצירת המשרות הנוספות לנהגים.
5. **חינוך** – כשמדברים על תעסוקה ירוקה במובן הרחב, חינוך נכנס לקטגוריה הזו. מיטל הייתה מדברת על חינוך מהזווית של עוני דיגיטלי. הוא נמצא במתאם גבוה עם עוני מסורתי, ולא רק מי שחרדי וערבי. ראינו את זה גם בשנת הקורונה. אפשר לחבר את זה גם לאלמנטים ירוקים כי אנו רוצים לאפשר מודלים היברידיים שבהם אנו לא רוצים לנסוע כל יום לעבודה או ללימודים. היה אמור להיות פרויקט מחשב כל ילד שהיה אמור להסתיים לאחר הקורונה וזה לא קרה. לאחר הסגר השני היה מאמץ גדול להאיץ את זה כך שהרבה ילדים יקבלו מחשבים. זה הצליח ברמה חלקית אבל הבעיה לא נגמרת בכך, אלא גם בספקי אינטרנט ובכך שצריך לוודא שיש מישהו עם הילד שמוודא שהוא לומד. כשיש לנו הורה עובד שלא יכול לפקח על הילד אנחנו בעיה. צוות המומחים התייחסו לזה. גם פה נדרש לדבר על תנאי ההעסקה.
6. **דיוור ותשתיות ציבוריות** – מיטל היתה לוקחת את זה לשני כיוונים. אחד זה כל מה שנכנס תחת קטגוריה של בניה ירוקה. איך אנו מקדמים בניה ירוקה והתחדשות עירונית תחת התקנות של בניה ירוקה. בהקשר הזה יש לזכור את מה שנכנס תחת מעבר צודק. המקצוע של בניה הוא מקצוע שבכל מה שקשור בתנאי העסקה ובטיחות בעבודה יש בו הרבה בעיות. נכון לשזור את נושא התעסוקה הירוקה בכך. ההיבט השני זה עוני אנרגטי. בתכנית הגרין דיל של ארגון ה-OECD הם מדברים על תעסוקה ירוקה בהקשר עוני אנרגטי, שזה אנרגיה זמינה ומתחדשת (ירוקה יותר). האחרונים לעשות

את המעבר מאנרגיה מזהמת למתחדשת הם ככל הנראה העניים יותר. ה-OECD קראו לזה התחדשות אנרגטית חברתית והם נכנסו לכל מיני מבנים של דיור ציבורי, הוסטלים, בתי אבות, כל מי שלא היה מגיע לזה בכוחות עצמו והם פתחו את הפרויקטים של התחדשות אנרגטית ומעבר לאנרגיה מקימת דווקא במקומות כאלה. זה עשה שני דברים – את המעבר עבורם וחסכון בכסף לאותם מקומות – במקום שהם יצרכו חשמל – הם מספקים חשמל עכשיו (ומרוויחים). צריך לראות אם אפשר להכניס את זה לישראל ולראות איך מייצרים משרות נוספות לעובדות סוציאליות שיפקחו על כך. יש בעיה עם תנאי ההעסקה כיום של עובדות אלה; **שיר**: לידיעתי הענף הזה עבר הפרטה לפני זמן מה, וייתכן שנדרשת עבודה חקיקתית בנושא. **מיטל** מציעה לדבר עם ענבל חרמוני יו"ר איגוד העובדות הסוציאליות.

6.1. **בניה ירוקה** – לדברי **מיטל** יצאו תקנות, נמצא במסמך השני של שינוי כיוון בראי הקורונה תחת הקטגוריה של בניה ירוקה, יש שם הסבר על איך עושים בניה ירוקה – זה מתייחס גם לרמת החומרים וגם לצורת הבניה בצורה כזו שנוכל להשתמש בכמה שפחות אנרגיה ברמת המבנה והשימוש של הדיירים במבנה.

6.2. **דיור ציבורי** – **מיטל** אומרת שזה כיוון שהיא נזהרת איתו, כי יש יד מכוונת שלא לפתח דיור מסוג זה. היא אומרת שזה נושא חשוב אבל לא רואה איך זה קשור לתעסוקה. **תהילה** רואה את זה בהקשר של פיתוח תשתיות למבוגרים וערבים למשל. **מיטל** אומרת לא להתפזר יותר מדי – ומכוונת אותנו לבניה ירוקה והון אנרגטי.

7. **זכויות עובדים** – **מיטל** ממליצה לקדם שכר מחיה ולא שכר מינימום. אומרת שרוב האנשים שמגיעים למרכזי התעסוקה הם אנשים עובדים ושכר המינימום לא מספיק עבורם והם עובדים במספר עבודות וישנה נגיסה בשעות התעסוקה, כי לא ניתן לנגוס בשכר התעסוקה.

כתבה :

שיר זוהר, מתמחה בקליניקת הכנסת.

סיכום פגישה מס' 2:

08 באפריל 2021

פגישה עם אחראי תחום תחבורה ציבורית בכוח לעובדים

משתתפים:

3. קליניקת הכנסת: תהילה שרעבי, מתמחה; שיר זוהר, מתמחה.
4. ארגון כוח לעובדים: תם פרומוביץ, ראש ענף תחבורה ציבורית.

מיקוד הפגישה: היועצות לגבי נושא הסדרת מעמדם ותנאי העבודה של נהגי התחבורה הציבורית

הפגישה נערכה ביחס לטייטה ראשונה של הצעת חוק עסקאות גופים ציבוריים (תיקון – שימור עובדים וזכויותיהם – תנאי לעסקה עם גוף ציבורי).

מידע נוסף שתם פרומוביץ חלק עמנו: כיום קיימים כ-15 חברות מפעילים. יש חברות עם כמה אשכולות ולכן העובדים יכולים להיות מעוסקים על ידי אותה חברה במסגרת מכרז חדש. לעובדים תחת כל החברות, חוץ מ-3/4 חברות (נתיב אקספרס, חברת תנופה) קיים הסכם קיבוצי. מבחינת המדינה – העובדים קשורים למעסיק למרות שבפועל הם קשורים לעיר, ולכן היא לא מחילה ביחס אליהם את ס' 18 לחוק הסכמים קיבוציים (היום מנסים לקדם את זה דרך ועדת כלכלה)

עתירה על מכרז הפעלה של קווי שירות בנתניה – הוגשה לאחרונה על רקע התמריצים לקליטה של עובדים חדשים, של כמעט מיליון, שנכללו במסגרת המכרז.

מערכת הניקוד: יש ניקוד שצריך לעמוד בו. הפרמטר המרכזי – הצעה כספית. פחות מ-50% זה נקודות על "תכנית עסקית". כתוצאה מכך, בחלק מהמכרזים זוכות חברות בלי ניסיון, בלי כ"א. יש יתרון מובנה לחברות בלי עובדים והסכם קיבוצי.

*יכול להיות שאפשר לגשת לתיקון של חוק המכרזים ולהתנות את התמריצים בתנאים אחרים.

תנאי עבודה בענף: רוב הנהגים נפלטים בשנה הראשונה. יש מעט מאוד עיסוק של תנאי העסקה. משרד התחבורה מרחיב את הביקוש, ויוצר עוד קווים, אבל לא עושה שום דבר משמעותי כדי להגדיל את היצע הנהגים. כרגע יש חוסר. המשרד מאוד נוהר לנגוע בעניין השכר, אחת לשנתיים יש פיצוץ, ואז האוצר אומר יושב עם המעסיקים וקובעים חבילה. כרגע השכר עומד על 43 ₪ לשעה. נהגים עובדים 230 שעות בחודש במוצק, כדי להגיע למשכורת של שכר ממוצע במשק. *ההסתדרות הכללית – מייצגים את אגד ודן בלבד.

רקע היסטורי: בשנת 2000 – שירותי התח"צ מופרטים. המדינה מחלקת את המערך לאשכולות הפעלה, ואוסרת על אגד ודן לגשת למכרזים, בשם "הגברת התחרות" ובפועל כדי לפרק את הכוח של נהגי אגד, דן. בתגובה, אגד עתרו, הצליחו למנוע בהתחלה את האיסור. ביהמ"ש הורה על המדינה לבנות תכנית ל-30 שנה הקרובות לאופן שבו יתנהלו המכרזים. ההסתדרות לא נלחמה ממש, והתחום נזנח, התחבורה לא השתפרה. האידיאולוגיה של המדינה – לא ליצור יחסי מעביד בין מדינה לעובדים. "רוצים, תחתמו על הסכם קיבוצי". אין שום תמריץ לייעל תחבורה בפריפריה.

קידום מעמד הנהג בכנסת הנוכחית : תם משתף שנפגש עם מירי רגב, שישבה עם נציגי הנהגים, ומתכוונת להעביר את התיקון ביחס לעונשין שנועד לטפל באלימות המופנית לנהגים. חוץ מזה, העבודה בכנסת עד כה קידמה את ההכרה בעובדים ובחשיבות של שיח והתייעצות, ופולו אפ של העובדים.

ניסיונות קודמים לקדם חקיקה בנושא כוללים מהלך משותף לכוח לעובדים וללובי 99, שניסו להשיג את אישור ההסתדרות למהלך אך היא סירבה. הצעת החוק מטעם לא קודמה.

בתום הפגישה סוכם כי נכניס תיקונים להצעת החוק בהתאם להערות ולמצב הקיים, תום המליץ לנו לעיין בדיוני תת הועדה שהקים דב לענייני תחבורה ציבורית וציין כי בכנסת הנוכחית יש כ"ח מיש עתיד שאביו נהג באגד. בהמשך לפגישה תום שלח לנו חומרים נוספים, כולל דו"ח ונייר עמדה, שעזרו לנו לגבש את שאר הצעות החקיקה בנושא.

סיכום פגישה מס' 3:

02 במרץ 2021

פגישה עם עו"ד איתי סבירסקי, מנהל המערך המשפטי וקידום המדיניות בארגון כוח לעובדים

משתתפים:

קליניקת הכנסת: תהילה שרעבי, מתמחה.

ארגון כוח לעובדים: עו"ד איתי סבירסקי, מזכ"ל שותף ומנהל המערך המשפטי וקידום המדיניות.

סיכום הלקחים שהפיקו ממאבק עובדי המפעל של חברת חיפה כימיקלים

- ב-2017 נסגר מפעל האמוניה שבבעלות חיפה כימיקלים, כיוון שנתפס כאיום בטחוני (במקרה וחיזבאללה היה משגר טיל לעבר המיכל) ופוטר 250 עובדים.
- למרות שבמסגרת ייצוגם על ידי כוח לעובדים בהליכים משפטיים מול חיפה כימיקלים זכו העובדים בסך של 16 מיליון ₪ פיצויים, כ-64 ₪ לעובד, **המאבק נחתם ככישלון**, והעובדים שעובדו במפעלים שנים ארוכות ועד לשני עשורים, בגילאים 40-60, נותרו ללא מענה תעסוקתי.
- זאת לאחר שהעובדים, שהיו מאוגדים (בכוח לעובדים), ניסו להתנגד למהלך של סגירת המפעל ולהבטיח את המשך העסקתם והציעו מס' חלופות להשגת האמוניה שאינה תלויה במיכל ענק ומסכן אלא באמצעות:

1. אונייה שמגיעה מידי פעם לאזור המפעל ומזרימה בכל פעם דרך צינור מיכל אמוניה קטן

2. איזו-טנקים: שינוע מיכלים קטנטנים של אמוניה שיכולים להינשא על ידי משאיות – **הצעה זו כמעט ויושמה בסיוע של הממשלה אולם ראש עיר חיפה התנגד למהלך וקידם את סגירת המפעל.**

עו"ד איתי סבירסקי מסכם כי היו דרכים לעמוד ביעד בטיחותי-סביבתי-וחברתי ולהשאיר את המפעל חי, אם רק הארגונים והפעילים בנושא היו עובדים יחד ומבלי להכשיל את המהלך.

אפיזודה זו מלמדת אותנו על **החשיבות של ארגוני עובדים ומעורבותם בתהליכים של סגירת מקומות עבודתם**, על הכשלים ב"משפט הקיים" שלא מספק פיתרון אמיתי לעובדים, ועל הצורך לחייב את הממשלה ואת הרשויות המקומיות לשקול שיקולים של טובת העובדים בתהליכים כאלה שמשפיעים על פרנסתם של עובדים מבוגרים וחסרי הזדמנויות בשוק העבודה.

סיכום פגישה מס' 4:

11 במאי 2021

התכתבות עם האחראי לתחומי מדע ומדיניות באגודה הישראלית לאקולוגיה ומדעי הסביבה

משתתפים:

קליניקת הכנסת: דב חנין, מנחה; תהילה שרעבי, מתמחה.

האגודה הישראלית לאקולוגיה ומדעי הסביבה: ד"ר עו"ד אורי שרון, סמנכ"ל מדע ומדיניות באגודה

בנושא: מנגנונים לקידום לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות הדרושים להתמודדות עם משבר האקלים

ההתכתבות נערכה בהמשך וביחס לטיוטה ראשונה של הצעת החוק לעידוד לימודים גבוהים והכשרות מקצועיות בתחומי הביטחון האקלימי, התשפ"א – 2021.

סוכם כי כדאי יהיה לפעול בשני מישורים במקביל של קידום הצעת החוק בכנסת ופניה לבעלי התפקידים במשרדים הממשלתיים הרלוונטיים:

קידום הצעת החוק: המנגנון המוצע של קרן למימון לימודים הוא חדשני, וסוכם כי לצד זאת ננסה להעצים מנגנונים קיימים. ד"ר אורי שרון מעיר כי מנגנונים חדשים צריכים להילחם על מקומם ויכולים לאיים על מנגנונים קיימים, וכן כי הרבה פעמים נוצר מתח מוסדי בניסיון להקימם וגם בהפעלתם, במידה ומצליחים להקימם.

פניה לבעלי תפקידים: בהתאם לעצתו של ד"ר אורי שרון הועלו אופציות נוספות של פניה לבעלי תפקידים לקידום הנושא, כדלהלן:

1. פניה לות"ת, הועדה אשר באחריותה להציע לממשלה ולמלי"ג תכניות פיתוח של ההשכלה הגבוהה.

אפשר יהיה לכתב בכזו פניה את פרופ' יפה זילברשץ - יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב; פרופ' אדו פרלמן - יו"ר ועדת המשנה משנה למדיניות אקדמית, הכרה והסמכה; ואת פרופ' ישראל גלעד - יו"ר ועדת משנה תחומית לחברה, ניהול, עסקים, רב תחומי במדעי הרוח והחברה, משפטים. הישיבה הבאה של הות"ת אמורה להתקיים ב-25 במאי, אולי אפשר להוציא פנייה לפני כן.

אורי שרון מציין כי הם כבר פועלים מול מלי"ג-ות"ת להכנסת נושא הקיימות לתכנית הרב-שנתית הבאה וכי הנושא נמצא בדיון מתקדם מאוד – כבר עתה בטיטוט התר"ש המוצעת, תחום הקיימות הוגדר כנושא אסטרטגי. סוכם כי פניה מקבילה למהלך זה, חתומה על ידי ח"כים, יכולה לתרום למהלך.

2. פנייה לממונה על זרוע העבודה משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, ולפעול לשינוי נוהל תכנית למתן שוברים להכשרה מקצועית ותעסוקתית לקראת השתלבות בעולם העבודה מס' 6.1 כך שיכלול מקצועות "ירוקים" ברשימת מקצועות בעלי אופק תעסוקתי בדרגה גבוהה, המצורפת לנוהל כנספח, וברשימת המקצועות אותם ניתן ללמוד במשך של יותר מ-12 חודשים + להנחייה של ועדת ההיגוי להקצות תקציבים ייעודיים להכשרות ירוקות, במסגרת הנוהל או בנפרד ממנו. במסגרת הנוהל אפשר גם להתייחס למסלולי לימוד נוספים מתחום הטכנולוגיות הירוקות והסביבה, פרט למסלול הנדסאים/טכנאים מוסמכים

במכללות בפקוח מה"ט - שכלולים בנוהל היום, שיזכו למימון בצורת שוברים. **סוכס כי ד"ר אורי שרון**
ישקול לפנות אליו ולגייס אותו לתכנית ממשק שלהם באגודה.

3. פניה למנהלת להכשרות מקצועיות במשרד האוצר, בהתאם לעצה של אורי. ניתן יהיה לפנות אליה בהצעה להוציא עוד קול קורא למעסיקים מתחום האנרגיה והבניה הירושה, בדומה לקולות הקוראים שהוציאו למעסיקים מתחום [התעשייה](#), [והבניין והתשתיות](#).

דב חנין מציע לחשוב על מסלולים מקבילים של הצעת חקיקה בצירוף פניות של ח"ים. דב מציין כי פניות של ח"ית אולי יוכלו לקדם את השינויים הנדרשים גם בלי חקיקה אבל הנחת הצעת חוק (שהיא אמנם מאד חדשנית) במקביל יכולה אולי להאיץ את התייחסות הגורמים השונים ולקדם את השינוי.